

Συμβούλιο
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Βρυξέλλες, 13 Σεπτεμβρίου 2022
(OR. en)

12276/22
ADD 13

ENV 860
CLIMA 438
AGRI 421
PECHE 308
ECOFIN 855
COMPET 692

ΔΙΑΒΙΒΑΣΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας:	Για τη Γενική Γραμματέα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η κα Martine DEPREZ, Διευθύντρια
Ημερομηνία Παραλαβής:	8 Σεπτεμβρίου 2022
Αποδέκτης:	Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου
Αριθ. εγγρ. Επιτρ.:	SWD(2022) 263 final
Θέμα:	ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ Επισκόπηση της Εφαρμογής της Περιβαλλοντικής Πολιτικής της ΕΕ 2022 Έκθεση ανά χώρα - ΚΥΠΡΟΣ που συνοδεύει το έγγραφο Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών Επισκόπηση της Εφαρμογής της Περιβαλλοντικής Πολιτικής της ΕΕ: Αντιστροφή της τάσης μέσω της περιβαλλοντικής συμμόρφωσης

Διαβιβάζεται συνημμένως στις αντιπροσωπίες το έγγραφο - SWD(2022) 263 final.

σνημμ.: SWD(2022) 263 final

Βρυξέλλες, 8.9.2022
SWD(2022) 263 final

ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

**Επισκόπηση της Εφαρμογής της Περιβαλλοντικής Πολιτικής της ΕΕ 2022
Έκθεση ανά χώρα - ΚΥΠΡΟΣ**

που συνοδεύει το έγγραφο

Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών

Επισκόπηση της Εφαρμογής της Περιβαλλοντικής Πολιτικής της ΕΕ: Αντιστροφή της τάσης μέσω της περιβαλλοντικής συμμόρφωσης

{COM(2022) 438 final} - {SWD(2022) 252 final} - {SWD(2022) 253 final} -
{SWD(2022) 254 final} - {SWD(2022) 255 final} - {SWD(2022) 256 final} -
{SWD(2022) 257 final} - {SWD(2022) 258 final} - {SWD(2022) 259 final} -
{SWD(2022) 260 final} - {SWD(2022) 261 final} - {SWD(2022) 262 final} -
{SWD(2022) 264 final} - {SWD(2022) 265 final} - {SWD(2022) 266 final} -
{SWD(2022) 267 final} - {SWD(2022) 268 final} - {SWD(2022) 269 final} -
{SWD(2022) 270 final} - {SWD(2022) 271 final} - {SWD(2022) 272 final} -
{SWD(2022) 273 final} - {SWD(2022) 274 final} - {SWD(2022) 275 final} -
{SWD(2022) 276 final} - {SWD(2022) 277 final} - {SWD(2022) 278 final}

Η παρούσα έκθεση συντάχθηκε από το προσωπικό της Γενικής Διεύθυνσης Περιβάλλοντος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Αποστολή σχολίων στη διεύθυνση ηλ. ταχυδρομείου: ENV-EIR@ec.europa.eu

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση διατίθενται στο διαδίκτυο (<http://europa.eu>).

Φωτογραφίες:

Για την αναπαραγωγή ή χρησιμοποίηση των εν λόγω φωτογραφιών απαιτείται απευθείας άδεια από τους κατόχους των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

© Ευρωπαϊκή Ένωση, 2022

Επιτρέπεται η αναπαραγωγή με αναφορά της πηγής.

Πίνακας περιεχομένων

ΣΥΝΟΨΗ	3
ΜΕΡΟΣ Ι: ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ	5
1. ΚΥΚΛΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ	5
<i>Μέτρα για τη μετάβαση σε μια κυκλική οικονομία</i>	5
<i>Διαχείριση αποβλήτων</i>	8
2. ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	11
<i>Προστασία και αποκατάσταση της φύσης</i>	11
<i>Θαλάσσια οικοσυστήματα</i>	18
<i>Αξιολόγηση και λογιστική καταγραφή των οικοσυστημάτων</i>	20
3. ΜΗΔΕΝΙΚΗ ΡΥΠΑΝΣΗ	22
<i>Καθαρός αέρας</i>	22
<i>Βιομηχανικές εκπομπές</i>	23
<i>Πρόληψη μεγάλων βιομηχανικών ατυχημάτων — SEVESO</i>	25
<i>Θόρυβος</i>	26
<i>Ποιότητα και διαχείριση των υδάτων</i>	27
<i>Χημικά προϊόντα</i>	32
4. ΔΡΑΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΚΛΙΜΑ	34
<i>Βασικές εθνικές πολιτικές και στρατηγικές για το κλίμα</i>	34
<i>Στόχος επιμερισμού των προσπαθειών</i>	35
<i>Βασικές εξελίξεις ανά τομέα</i>	35
<i>Χρήση των εσόδων από τον εκπλειστηριασμό δικαιωμάτων του ΣΕΔΕ της ΕΕ</i>	37
ΜΕΡΟΣ ΙΙ: ΠΛΑΙΣΙΟ ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΣΗΣ: ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ	38
5. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ	38
<i>Ανάγκες περιβαλλοντικών επενδύσεων στην ΕΕ</i>	38
<i>Χρηματοδότηση της ΕΕ για το περιβάλλον 2014-2020</i>	40
<i>Χρηματοδότηση της ΕΕ για το περιβάλλον 2021-2027</i>	41
<i>Εθνικές δαπάνες για την προστασία του περιβάλλοντος</i>	43
<i>Εργαλεία «πράσινου» προϋπολογισμού</i>	45
6. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ	49
<i>Πληροφορίες, δημόσια συμμετοχή και πρόσβαση στη δικαιοσύνη</i>	49
<i>Διασφάλιση συμμόρφωσης</i>	51
<i>Αποτελεσματικότητα των περιβαλλοντικών διοικήσεων</i>	53
<i>Μεταρρυθμίσεις μέσω του Μέσου Τεχνικής Υποστήριξης (TSI) της Επιτροπής</i>	54
<i>Έργα μεταξύ ομοτίμων ΤΑΙΕΧ ΕΙΡ</i>	54

Σύνοψη

Σε προηγούμενες επισκοπήσεις της εφαρμογής της περιβαλλοντικής πολιτικής (ΕΕΠΠ), οι βασικές προκλήσεις που προσδιορίστηκαν για την Κύπρο όσον αφορά την εφαρμογή της περιβαλλοντικής πολιτικής και νομοθεσίας της ΕΕ ήταν οι εξής:

- αντιμετώπιση των **προβλημάτων στον τομέα της διαχείρισης αποβλήτων** και, ειδικότερα, κλείσιμο των παράνομων χώρων υγειονομικής ταφής και υλοποίηση των απαραίτητων υποδομών
- βελτίωση της **προστασίας της φύσης** με μέριμνα για την ορθή διεξαγωγή όλων των απαραίτητων αξιολογήσεων, για τη θέσπιση και δέουσα εφαρμογή μέτρων για τον μετριασμό, και για την εξάλειψη της παράνομης παγίδευσης πτηνών και
- βελτίωση της **διαχείρισης των υδάτων** με σκοπό την αποτελεσματική αντιμετώπιση της λειψυδρίας και της υπεράντλησης.

Σημειώθηκε κάποια πρόοδος όσον αφορά τη **διαχείριση των αποβλήτων**, μέσω της υλοποίησης της στρατηγικής για τη διαχείριση των αστικών αποβλήτων 2015-2021. Το επικαιροποιημένο εθνικό σχέδιο διαχείρισης αποβλήτων, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της αναθεωρημένης οδηγίας-πλαϊσίου για τα απόβλητα, εξακολουθεί να εκκρεμεί. Οι παράνομοι χώροι υγειονομικής ταφής στη Λεμεσό και τη Λευκωσία έχουν κλείσει και η αποκατάστασή τους βρίσκεται σε εξέλιξη. Η παραγωγή αποβλήτων είναι σημαντικά υψηλότερη από τον μέσο όρο της ΕΕ, ενώ το ποσοστό ανακύκλωσης δεν έχει σημειώσει βελτίωση από την τελευταία έκθεση. Η Κύπρος κάνει πολύ περιορισμένη χρήση των οικονομικών μέσων στον τομέα αυτόν. Η Κύπρος πρέπει να καταβάλει σημαντικές προσπάθειες για να δημιουργήσει επαρκές δίκτυο εγκαταστάσεων με σκοπό την αποτελεσματική διαχείριση του συνόλου των αποβλήτων της χώρας σύμφωνα με την ιεράρχηση των αποβλήτων εάν επιθυμεί να επιτύχει τους στόχους ανακύκλωσης για το 2020 και μετά. Σύμφωνα με την «Έκθεση έγκαιρης προειδοποίησης» της Επιτροπής για το 2018, η Κύπρος διατρέχει τον κίνδυνο να μην εκπληρώσει τον στόχο του 2020 για αύξηση σε 50 % του ποσοστού ανακύκλωσης των αστικών αποβλήτων.

Όσον αφορά την **προστασία της φύσης**, εξακολουθούν να υπάρχουν ανεπάρκειες όσον αφορά τον χαρακτηρισμό. Ως εκ τούτου, η Κύπρος δεν έχει ακόμη ολοκληρώσει το οικείο δίκτυο Natura 2000, ιδίως το θαλάσσιο τμήμα. Για το θέμα αυτό εκκρεμεί διαδικασία επί παραβάσει. Φαίνεται ότι υπάρχει έλλειψη προόδου όσον αφορά τη διατήρηση ή την αποκατάσταση της ικανοποιητικής κατάστασης διατήρησης των ειδών και

των οικοτόπων που προστατεύονται βάσει των οδηγιών για τη φύση. Επιπλέον, εξακολουθούν να λείπουν ορισμένοι χαρακτηρισμοί και η ποιότητα των στόχων και των μέτρων διατήρησης είναι ανεπαρκής. Επιπλέον, η Κύπρος έχει καταρτίσει σχέδια διαχείρισης για τους περισσότερους τόπους κοινοτικής σημασίας, η πλειονότητα των οποίων είναι παρωχημένη. Η αποτελεσματική προστασία των περιοχών Natura 2000 —ιδίως στις παράκτιες ζώνες— από μη συμβατές δραστηριότητες ή εξελίξεις που τις κατακεραματίζουν ή τις υποβαθμίζουν εξακολουθεί να προκαλεί ανησυχία. Τα σχέδια διαχείρισης γι' αυτές τις περιοχές πρέπει να ολοκληρωθούν και να εφαρμοστούν καταλλήλως και όλες οι απαραίτητες εκτιμήσεις περιβαλλοντικών επιπτώσεων πρέπει να διενεργηθούν με ορθό τρόπο προτού μπορέσουν να εγκριθούν πιθανώς επιζήμια σχέδια ή έργα. Τα απαραίτητα μέτρα για τον μετριασμό θα πρέπει να εφαρμοστούν δεόντως. Σημειώθηκε κάποια πρόοδος όσον αφορά την παράνομη παγίδευση πτηνών, χάρη στην αυξημένη επιβολή και την πρόβλεψη αυστηρότερων προστίμων στη νομοθεσία για την παγίδευση με δίχτυ με εξαιρετικά μικρούς βρόχους. Ωστόσο, οι αριθμοί παγιδευμένων πτηνών παραμένουν σε απαράδεκτα υψηλά επίπεδα.

Όσον αφορά τη διαχείριση των υδάτων, η Κύπρος έχει σημειώσει κάποια πρόοδο. Η αξιολόγηση της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή των προγραμμάτων μέτρων για την Κύπρο έδειξε ότι η πλειονότητα των μέτρων βρίσκεται σε εξέλιξη. Η υδροληψία παραμένει η κύρια πίεση για νερό στην Κύπρο, καθώς φαίνεται ότι τα μέτρα που εφαρμόζονται για τη διαχείριση και τον έλεγχο της δεν είναι αρκετά αυστηρά. Τα μέτρα διαχείρισης των υδάτων στο πλαίσιο του κυπριακού σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΣΑΑ) είναι ελπιδοφόρα. Η επεξεργασία των αστικών λυμάτων εξακολουθεί να αποτελεί πρόβλημα στην Κύπρο, με αργή πρόοδο και περιορισμένες πηγές χρηματοδότησης.

Η **χρηματοδότηση της ΕΕ** εξακολουθεί να παρέχει ουσιαστική στήριξη για το κενό στην εφαρμογή της περιβαλλοντικής πολιτικής και η Κύπρος αναμένεται να λάβει πάνω από 1,2 δισ. EUR σε επιχορηγήσεις και δάνεια στο πλαίσιο του ΣΑΑ (2021-2026) και 0,9 δισ. EUR από την πολιτική συνοχής (2021-2027). Η περιβαλλοντική χρηματοδότηση της Κύπρου για επενδύσεις εκτιμάται ότι ανήλθε σε 0,81 % του ΑΕΠ την περίοδο 2014-2020 (ελαφρώς πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ ο οποίος ήταν 0,7 %), βασιζόμενη κυρίως σε εθνική χρηματοδότηση. Οι συνολικές περιβαλλοντικές επενδυτικές ανάγκες για την περίοδο 2021-2027 αναμένεται να υπερβούν το 1,1 % του ΑΕΠ της Κύπρου, με αποτέλεσμα να προκύπτει περιβαλλοντικό

χρηματοδοτικό κενό ύψους τουλάχιστον 0,29 % του ΑΕΠ που θα πρέπει να αντιμετωπιστεί με την κινητοποίηση πρόσθετων χρηματοδοτικών πόρων για την υποστήριξη των περιβαλλοντικών προτεραιοτήτων της χώρας.

Μέρος I: Θεματικοί τομείς

1. Κυκλική οικονομία και διαχείριση αποβλήτων

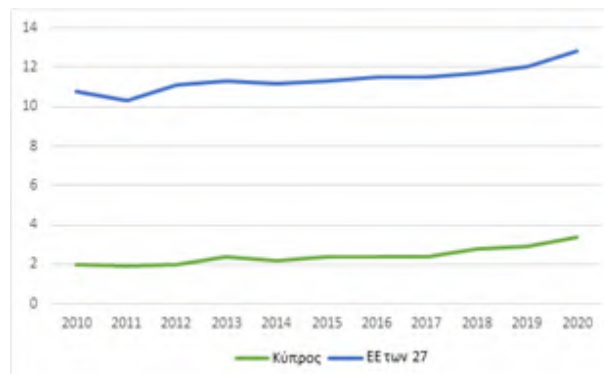
Μέτρα για τη μετάβαση σε μια κυκλική οικονομία

Το νέο σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία που εγκρίθηκε τον Μάρτιο του 2020 αποτελεί ένα από τα κύρια δομικά στοιχεία της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας. Η μετάβαση της ΕΕ σε μια κυκλική οικονομία θα μειώσει την πίεση που ασκείται στους φυσικούς πόρους και θα δημιουργήσει βιώσιμη ανάπτυξη και θέσεις εργασίας. Αποτελεί επίσης προϋπόθεση για την επίτευξη του στόχου της ΕΕ για κλιματική ουδετερότητα έως το 2050 και για την ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας. Το σχέδιο δράσης εξαγγέλλει πρωτοβουλίες καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής των προϊόντων, με στόχο τη μείωση του καταναλωτικού αποτυπώματος της ΕΕ και τον διπλασιασμό του ποσοστού κυκλικής χρήσης υλικών στην ΕΕ έως το 2030. Εξετάζει τον τρόπο σχεδιασμού των προϊόντων, προωθεί τις διαδικασίες κυκλικής οικονομίας, ενθαρρύνει τη βιώσιμη κατανάλωση και έχει ως στόχο να διασφαλίσει την πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων και τη διατήρηση των πόρων που χρησιμοποιούνται στην οικονομία της ΕΕ για όσο το δυνατόν μεγαλύτερο χρονικό διάστημα.

Το ποσοστό κυκλικής χρήσης υλικών αποτελεί καλό δείκτη της κυκλικότητας μιας οικονομίας, καθώς περιλαμβάνει όλα τα υλικά που επανεισάγονται στην οικονομία μας. Υπάρχουν μεγάλες διαφορές στο ποσοστό κυκλικότητας μεταξύ των χωρών. Για να επιτευχθεί ο στόχος του σχεδίου δράσης της ΕΕ για την κυκλική οικονομία που αφορά τον διπλασιασμό του ποσοστού κυκλικής χρήσης υλικών της ΕΕ έως το 2030, απαιτούνται φιλόδοξα μέτρα για ολόκληρο τον κύκλο ζωής των προϊόντων σε επίπεδο κρατών μελών. Τα μέτρα αυτά ξεκινούν από τον βιώσιμο σχεδιασμό προϊόντων που καθιστά δυνατή την αύξηση της ανθεκτικότητας και της δυνατότητας επισκευής, αναβάθμισης και ανακύκλωσης των προϊόντων, έως άλλα μέτρα, όπως: i) την «ανακατασκευή»· ii) την αύξηση της κυκλικότητας στις διαδικασίες παραγωγής· iii) την ανακύκλωση· iv) την ενίσχυση της οικοκαιοτομίας· και v) την αύξηση της χρήσης πράσινων δημόσιων συμβάσεων.

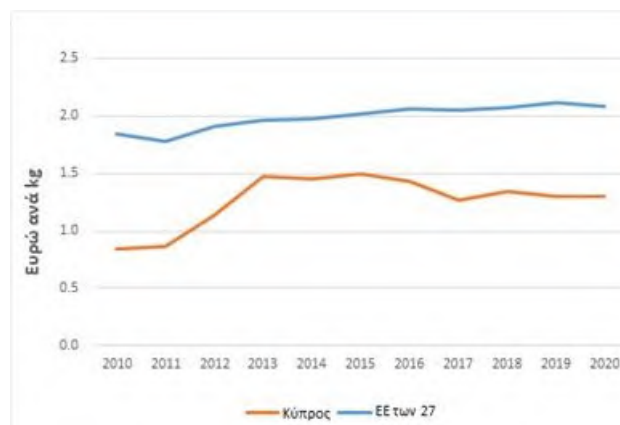
Η κυκλική (δευτερογενής) χρήση υλικών στην Κύπρο ανήλθε σε 2,3 % το 2016 και 3,4 % το 2020, πολύ κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ (12,8 %). Παρά την πρόοδο που σημειώθηκε, η Κύπρος δεν μπόρεσε να μειώσει το ευρύ χάσμα με τον μέσο όρο της ΕΕ.

Εικόνα 1 — Ποσοστό κυκλικής χρήσης υλικών (%), 2010-2020¹

Η παραγωγικότητα των πόρων εκφράζει πόσο αποτελεσματικά χρησιμοποιεί η οικονομία τους υλικούς πόρους για την παραγωγή πλούτου. Η βελτίωση της παραγωγικότητας των πόρων μπορεί να συμβάλει στην ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων στο περιβάλλον και στη μείωση της εξάρτησης από ασταθείς αγορές πρώτων υλών. Όπως φαίνεται στην εικόνα 2, με 1,3 EUR που παρήχθησαν ανά kg υλικού που καταναλώθηκε το 2020, η παραγωγικότητα των πόρων στην Κύπρο είναι ελαφρώς χαμηλότερη από τον μέσο όρο της ΕΕ (2,08 EUR ανά kg).

Εικόνα 2: Παραγωγικότητα πόρων 2010-2020²

¹ Eurostat, [Circular Economy Monitoring Framework](#) (Πλαίσιο παρακολούθησης της κυκλικής οικονομίας).

² Eurostat, [Resource productivity](#) (Παραγωγικότητα πόρων).

Στρατηγικές για την κυκλική οικονομία

Η Επιτροπή ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να εγκρίνουν και να εφαρμόσουν εθνικές/περιφερειακές στρατηγικές κυκλικής οικονομίας που θα καλύπτουν ολόκληρο τον κύκλο ζωής των προϊόντων. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι στρατηγικές αυτές αποτελούν έναν από τους αποτελεσματικότερους τρόπους για τη μετάβαση σε μια πιο κυκλική οικονομία. Από τότε που η διαδικτυακή ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την κυκλική οικονομία³ τέθηκε σε λειτουργία το 2017, οι εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές την χρησιμοποιούν για να μοιραστούν τις στρατηγικές και τους χάρτες πορείας τους.

Το 2021 οι υπουργοί Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας και Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος και ο υφυπουργός Έρευνας, Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής παρουσίασαν το «Σχέδιο δράσης της Κύπρου για τη μετάβαση στην κυκλική οικονομία 2021-2027», με προϋπολογισμό 90 εκατ. EUR, χρηματοδοτούμενο κυρίως από το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, το οποίο εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο. Το σχέδιο βασίζεται σε τέσσερις πυλώνες: i) καλλιέργεια κουλτούρας για την κυκλική οικονομία (συμπεριλαμβανομένου ενός προγράμματος επιχορηγήσεων για τη μετάβαση των ΜΜΕ σε ένα μοντέλο κυκλικής οικονομίας)· ii) παροχή κινήτρων για επενδύσεις στην κυκλική οικονομία· iii) ανάπτυξη υποδομών κυκλικής οικονομίας· και iv) διαχείριση αστικών αποβλήτων.

Η Κύπρος δεν διαθέτει ειδικές ανά τομέα στρατηγικές για τα πλαστικά, τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα ή τις κατασκευές. Ωστόσο, το σχέδιο δράσης της για τη μετάβαση σε μια κυκλική οικονομία για την περίοδο 2021-2027 περιλαμβάνει πρωτοβουλίες που ενδέχεται να στοχεύουν σ' αυτούς τους τομείς. Μέτρα για τα πλαστικά, τα κλωστοϋφαντουργικά και τα οικοδομικά απόβλητα συμπεριλήφθηκαν επίσης στο εθνικό πρόγραμμα πρόληψης της δημιουργίας αποβλήτων για την περίοδο 2015-2021. Τα μέτρα αυτά επικεντρώθηκαν κυρίως στην ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση, τις εθελοντικές συμφωνίες, τη χωριστή συλλογή και την εισαγωγή συστημάτων «πληρωμής κατά την απόρριψη» (PAYT), κέντρων/σημείων επαναχρησιμοποίησης και μεταπώλησης και άλλες τοπικές πρωτοβουλίες. Το αναθεωρημένο πρόγραμμα πρόληψης της δημιουργίας αποβλήτων για την περίοδο 2021-2027, το οποίο αναμένεται να εγκριθεί κατά το πρώτο εξάμηνο του 2022, καθορίζει πιο φιλόδοξα μέτρα για διάφορους τομείς προτεραιότητας, συμπεριλαμβανομένων των πλαστικών, των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων και των κατασκευών. Το σχέδιο περιλαμβάνει επίσης οριζόντια μέτρα με στόχο την πρόληψη της δημιουργίας

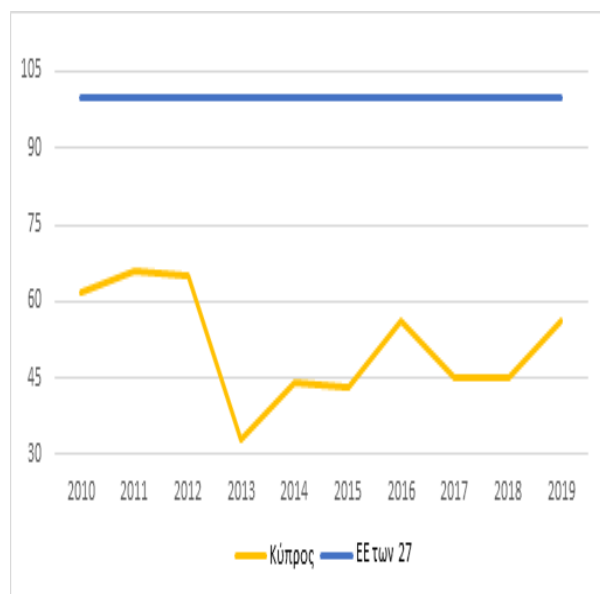
αποβλήτων, την επαναχρησιμοποίηση, την επισκευή και την ανακατασκευή, καθώς και τη βελτίωση του σχεδιασμού των προϊόντων.

Μέσω του οικείου ΣΑΑ, η Κύπρος έχει ως στόχο να ενισχύσει το μοντέλο κυκλικής οικονομίας στη βιομηχανία εφαρμόζοντας το προαναφερθέν σχέδιο δράσης της. Περιλαμβάνει επίσης τη σύσταση συντονιστικού φορέα μεταξύ κεντρικών και τοπικών κυβερνήσεων. Ο εν λόγω φορέας: i) παρέχει τεχνική και οικονομική στήριξη για τη διαχείριση των αποβλήτων στις τοπικές αρχές· ii) συμμετέχει σε ερευνητικά προγράμματα· iii) υποστηρίζει πιλοτικά προγράμματα· και iv) διοργανώνει εκστρατείες εκπαίδευσης και ενημέρωσης. Η σχεδιαζόμενη αναβάθμιση της υποδομής συλλογής αποβλήτων αναμένεται να οδηγήσει σε βελτίωση του χαμηλού ποσοστού ανακύκλωσης και στην πρόληψη της παράνομης απόρριψης αποβλήτων. Άλλες μεταρρυθμίσεις μπορεί επίσης να έχουν θετικό αντίκτυπο, όπως η σύσταση εθνικής υπηρεσίας προώθησης για τη βελτίωση της πρόσβασης των ΜΜΕ στη χρηματοδότηση, με έμφαση στην πράσινη και την κυκλική οικονομία.

Οικοκαινοτομίες

Η επιτυχής μετάβαση σε μια κυκλική οικονομία απαιτεί κοινωνικές και τεχνολογικές καινοτομίες. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι δυνατότητες της κυκλικής οικονομίας μπορούν να αξιοποιηθούν πλήρως όλες μόνο όταν αυτή υλοποιηθεί σε όλες τις αλυσίδες αξίας. Ως εκ τούτου, η οικοκαινοτομία αποτελεί σημαντικό παράγοντα διευκόλυνσης της κυκλικής οικονομίας. Οι νέες προσεγγίσεις σχεδιασμού προϊόντων και τα νέα επιχειρηματικά μοντέλα μπορούν να συμβάλουν στην παραγωγή συστημικών καινοτομιών κυκλικότητας, δημιουργώντας νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες. Το 2021 η Κύπρος κατέλαβε την 23η θέση στον Δείκτη Οικοκαινοτομίας 2021, με συνολική βαθμολογία 79, γεγονός που υποδηλώνει ότι η χώρα πρέπει να καλύψει τη διαφορά στις δραστηριότητες οικοκαινοτομίας. Και στις πέντε συνιστώσες (δραστηριότητες οικοκαινοτομίας, εκροές οικοκαινοτομίας, κοινωνικοοικονομικά αποτελέσματα, εισροές οικοκαινοτομίας και αποτελέσματα αποδοτικής χρήσης των πόρων) του δείκτη 2021, η Κύπρος παρουσιάζει χαμηλότερες επιδόσεις από τον μέσο όρο της ΕΕ.

³ [Πλατφόρμα ενδιαφερόμενων μερών για την κυκλική οικονομία.](#)

Εικόνα 3: Επιδόσεις οικοκαινοτομίας, 2010-2019⁴

Πράσινες δημόσιες συμβάσεις

Οι δημόσιες συμβάσεις αντιστοιχούν σε μεγάλο ποσοστό της ευρωπαϊκής κατανάλωσης, με την αγοραστική δύναμη των δημόσιων αρχών να αντιπροσωπεύει περίπου το 14 % του ΑΕΠ της ΕΕ. Οι δημόσιες συμβάσεις μπορούν να συμβάλουν στην ενίσχυση της ζήτησης για βιώσιμα προϊόντα που πληρούν τα πρότυπα δυνατότητας επισκευής και ανακύκλωσης. Μέχρι σήμερα, η υποβολή εκθέσεων για την παρακολούθηση της χρήσης των πράσινων δημόσιων συμβάσεων (ΠΔΣ) είναι προαιρετική.

Μια εθνική στρατηγική για τις ΠΔΣ έχει αρχίσει να ισχύει τον Μάρτιο του 2007, και μια δεύτερη στρατηγική εγκρίθηκε το 2012. Η εφαρμογή του εθνικού σχεδίου δράσης για τις πράσινες δημόσιες συμβάσεις είναι υποχρεωτική για όλες τις αναθέτουσες αρχές του δημόσιου τομέα, τους οργανισμούς δημοσίου δικαίου και τις τοπικές αρχές.

Όλοι οι προμηθευτές του δημόσιου τομέα πρέπει να εφαρμόζουν τουλάχιστον τα βασικά κριτήρια της εργαλειοθήκης για τις ΠΔΣ, καθώς και τα κριτήρια που καθορίζουν οι εθνικοί εμπειρογνώμονες (50 %). Τα κριτήρια αυτά καλύπτουν τα εξής: εξοπλισμό γραφείου, χαρτί, ηλεκτρική ενέργεια, προϊόντα και υπηρεσίες καθαρισμού, είδη υγιεινής, κατασκευές (κτίρια και οδικό δίκτυο), τρόφιμα και υπηρεσίες εστίασης, έπιπλα,

⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή – Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος (ΓΔ ENV), Παρατηρητήριο Οικοκαινοτομίας, [Eco-innovation scoreboard and the eco-innovation index](#) (Πίνακας αποτελεσμάτων οικοκαινοτομίας και δείκτης οικοκαινοτομίας).

υφάσματα, μεταφορές, προϊόντα και υπηρεσίες κηπουρικής. Κάθε λίγα χρόνια, το Τμήμα Περιβάλλοντος δημοσιεύει επισκόπηση των επιτευγμάτων, η οποία καταρτίζεται με βάση ερωτηματολόγια και άμεση επαφή με τις ενδιαφερόμενες δημόσιες αρχές. Από το 2014, το Τμήμα έχει διοργανώσει βραβείο για τις πράσινες δημόσιες συμβάσεις, τα «CY GPP Awards». Όλες οι αναθέτουσες αρχές που αγοράζουν πράσινα προϊόντα μέσω των προσφορών τους ή άλλων διαδικασιών είναι επιλέξιμες να συμμετάσχουν σ' αυτό το βραβείο.

Οικολογικό σήμα της ΕΕ και σύστημα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου (EMAS)

Ο αριθμός των προϊόντων που φέρουν το οικολογικό σήμα της ΕΕ, καθώς και των οργανισμών που διαθέτουν άδεια EMAS⁵ σε μια δεδομένη χώρα αποτελεί ένδειξη του βαθμού στον οποίο ο ιδιωτικός τομέας και οι εθνικοί ενδιαφερόμενοι φορείς συμμετέχουν ενεργά στη μετάβαση σε μια κυκλική οικονομία. Δείχνει επίσης τον τρόπο με τον οποίο οι δημόσιες αρχές δεσμεύονται να στηρίζουν μέσα που έχουν σχεδιαστεί για την προώθηση της κυκλικής οικονομίας.

Τον Σεπτέμβριο του 2021 η Κύπρος διέθετε 84 προϊόντα από τα συνολικά 83 590 και 3 άδειες από τις συνολικά 2 057 καταχωρισμένες στο σύστημα οικολογικού σήματος της ΕΕ, γεγονός που υποδηλώνει χαμηλή χρήση προϊόντων και αδειών. Επιπλέον, τον Οκτώβριο του 2021, 73 οργανισμοί από την Κύπρο ήταν ήδη καταχωρισμένοι στο EMAS⁶. Σε σύγκριση με το 2019, η Κύπρος έχει 3 καταχωρισμένα προϊόντα και 4 άδειες λιγότερες στο πλαίσιο του συστήματος οικολογικού σήματος της ΕΕ και 11 οργανισμούς στο πλαίσιο του EMAS.

Καθώς η Κύπρος έχει εγκρίνει σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία, αυτή η συγκεκριμένη δράση προτεραιότητας από την ΕΕΠΠ του 2019 έχει υλοποιηθεί. Ωστόσο, δεδομένου ότι το ποσοστό κυκλικής χρήσης υλικών στην Κύπρο είναι πολύ χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ, προτείνεται μια νέα δράση προτεραιότητας για το συγκεκριμένο θέμα.

Δράση προτεραιότητας για το 2022

- Θέσπιση μέτρων για την αύξηση του ποσοστού κυκλικής χρήσης υλικών.

⁵ Το EMAS είναι το σύστημα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το οποίο έχει ως στόχο να ενθαρρύνει τους οργανισμούς να συμπεριφέρονται με πιο περιβαλλοντικά βιώσιμο τρόπο.

⁶ Τον Μάιο του 2018. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [Eco-Management and Audit Scheme](#) (Σύστημα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου).

Διαχείριση αποβλήτων

Η μετατροπή των αποβλήτων σε αξιοποιήσιμο πόρο προϋποθέτει:

i) πλήρη εφαρμογή της ενωσιακής νομοθεσίας για τα απόβλητα, η οποία περιλαμβάνει την ιεράρχηση των αποβλήτων, την ανάγκη να διασφαλιστεί η χωριστή συλλογή των αποβλήτων, τους στόχους εκτροπής από την υγειονομική ταφή κ.λπ.

ii) μείωση της παραγωγής αποβλήτων και της κατά κεφαλήν παραγωγής αποβλήτων σε απόλυτους αριθμούς:

iii) περιορισμό της ανάκτησης ενέργειας στα μη ανακυκλώσιμα υλικά και σταδιακή κατάργηση της υγειονομικής ταφής των ανακυκλώσιμων ή αξιοποιήσιμων αποβλήτων.

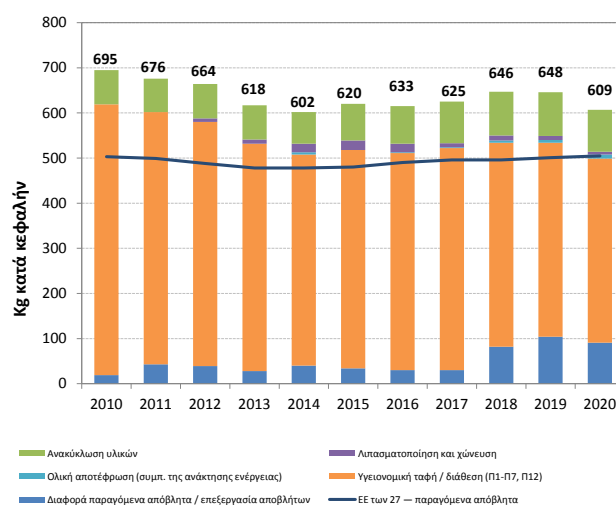
Η παρούσα ενότητα εστιάζει στη διαχείριση των αστικών αποβλήτων⁷ για τα οποία η ενωσιακή νομοθεσία ορίζει υποχρεωτικούς στόχους ανακύκλωσης.

Η πρόληψη της μετατροπής των προϊόντων και των υλικών σε απόβλητα για όσο το δυνατόν μεγαλύτερο χρονικό διάστημα είναι ο πλέον αποτελεσματικός τρόπος για τη βελτίωση της αποδοτικής χρήσης των πόρων και τη μείωση των επιπτώσεων των αποβλήτων στο περιβάλλον. Η πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων και η επαναχρησιμοποίησή τους είναι οι πλέον προτιμώμενες επιλογές άρα, ως εκ τούτου, βρίσκονται στην κορυφή της ιεράρχησης των αποβλήτων. Η ποσότητα των αστικών αποβλήτων που παράγονται αποτελεί καλό δείκτη για την αποτελεσματικότητα των μέτρων πρόληψης της δημιουργίας αποβλήτων.

Ύστερα από μια πτωτική τάση μέχρι το 2014, η παραγωγή αστικών αποβλήτων στην Κύπρο έχει αρχίσει να αυξάνεται τα τελευταία χρόνια. Μειώθηκε και πάλι το 2020 σε 609 kg/έτος/κάτοικο, αλλά εξακολουθεί να είναι σημαντικά υψηλότερα από τον μέσο όρο της ΕΕ (505 kg/έτος/κάτοικο), όπως δείχνει η εικόνα 4. Αυτό δείχνει ότι η οικονομική ανάπτυξη της Κύπρου δεν έχει ακόμη αποσυνδεθεί από την παραγωγή αποβλήτων.

⁷ Τα αστικά απόβλητα αποτελούνται από: α) τα ανάμεικτα απόβλητα και τα απόβλητα που συλλέγονται χωριστά από τα νοικοκυριά, μεταξύ άλλων χαρτί και χαρτόνι, γυαλί, μέταλλα, πλαστικά, βιολογικά απόβλητα, ξύλο, προϊόντα κλωστοϋφαντουργίας, απορρίμματα συσκευασίας, απόβλητα ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού, απόβλητα ηλεκτρικών σιτηλών και συσσωρευτών, και ογκώδη απόβλητα, συμπεριλαμβανομένων στρωμάτων και επίπλων β) τα ανάμεικτα απόβλητα και τα απόβλητα που συλλέγονται χωριστά από άλλες πηγές, όταν είναι παρόμοια ως προς τη φύση και τη σύνθεση με τα οικιακά απόβλητα. (Οδηγία 2008/98/ΕΚ, άρθρο 3 παράγραφος 2β).

Εικόνα 4: Αστικά απόβλητα ανά τύπο επεξεργασίας στην Κύπρο, 2010-2020⁸

Στην εικόνα 4 απεικονίζονται επίσης τα αστικά απόβλητα ανά τύπο επεξεργασίας, σε κιλά κατά κεφαλήν. Η κατάσταση ποικίλλει ανάλογα με την περιοχή, αλλά η αποτελεσματική διαχείριση των αποβλήτων εξακολουθεί να αποτελεί σημαντική πρόκληση για την Κύπρο και έχει σημειωθεί ελάχιστη πρόοδος από την ΕΕΠΠ του 2019. Η Κύπρος διαθέτει το μεγαλύτερο μέρος των αποβλήτων της σε χώρους υγειονομικής ταφής (68%), ενώ μόνο το 15% ανακυκλώνεται (μέσος όρος της ΕΕ 48%), ποσοστό μειωμένο σε σύγκριση με την προηγούμενη έκθεση. Επιπλέον, μια ανησυχητική τάση που έχει προκύψει τα τελευταία δύο έτη είναι ότι μια σημαντική ποσότητα (17% το 2019) του συνόλου των παραγόμενων αποβλήτων δεν καταγράφεται όσον αφορά την επεξεργασία.

Η Κύπρος έχει σημειώσει αργή αλλά σταθερή πρόοδο την τελευταία δεκαετία και έως το 2018 όσον αφορά την αύξηση του ποσοστού ανακύκλωσης και τη σταδιακή εκτροπή των αστικών αποβλήτων από την υγειονομική ταφή. Το ποσοστό μειώθηκε από 16,5% το 2018 σε 15% το 2019 (εκ των οποίων 13,5% ανακυκλώθηκε, ενώ μόνο το 1,5% λίπασμα (κομπόστ). Ποσοστό πολύ χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ (48%) για το 2019.

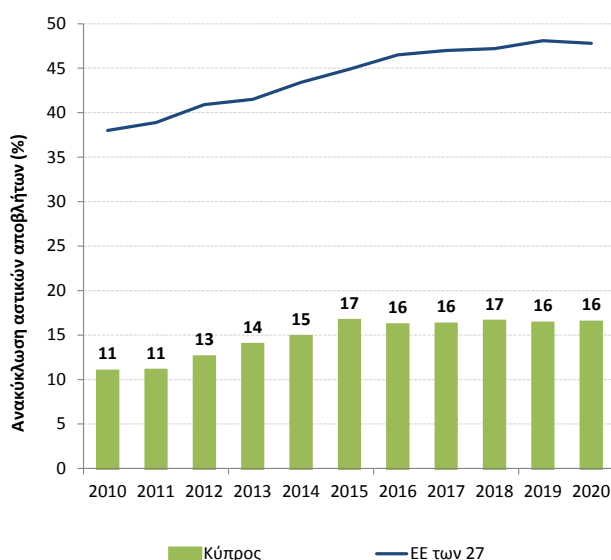
Επιπλέον, με βάση τις πληροφορίες που έχει στη διάθεσή της η Επιτροπή, φαίνεται ότι στην Κύπρο λειτουργεί μεγάλος αριθμός χώρων υγειονομικής ταφής που είναι παράνομοι ή δεν πληρούν τα πρότυπα, οι οποίοι παρουσιάζουν σοβαρούς κινδύνους για την υγεία και το περιβάλλον. Σύμφωνα με μελέτες και έρευνες που ξεκίνησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, διαπιστώθηκε ότι το 21% της συνολικής ποσότητας αποβλήτων που παράγονται στην Κύπρο απορρίπτεται σε χώρους

⁸ Eurostat, [Municipal waste by waste operation](#) (Αστικά απόβλητα ανά δραστηριότητα επεξεργασίας), Απρίλιος 2022.

υγειονομικής ταφής χωρίς καμία προεπεξεργασία και ιδιαίτερα στην επαρχία της Πάφου. Επιπλέον, η Κύπρος δεν έχει δημιουργήσει ολοκληρωμένο και επαρκές δίκτυο εγκαταστάσεων διαχείρισης αποβλήτων για μεικτά αστικά απόβλητα⁹. Για τον λόγο αυτόν, τον Δεκέμβριο του 2021 η Επιτροπή κίνησε διαδικασία επί παραβάσει κατά της Κύπρου για μη συμμόρφωση με την οδηγία για την υγειονομική ταφή αποβλήτων¹⁰ και την οδηγία-πλαίσιο για τα απόβλητα¹¹⁻¹².

Η εικόνα 5 δείχνει ότι η Κύπρος θα πρέπει να εντείνει τις επενδύσεις στην ανακύκλωση για την επίτευξη των στόχων ανακύκλωσης στην ΕΕ για το 2020 και το 2025.

Εικόνα 5: Ποσοστό ανακύκλωσης αστικών αποβλήτων, 2010-2020¹³

Στην έκθεση έγκαιρης προειδοποίησης¹⁴ της Επιτροπής η Κύπρος αναφέρεται μεταξύ των χωρών που κινδυνεύουν να μην επιτύχουν τον στόχο της ΕΕ για το 2020 όσον αφορά την ανακύκλωση του 50 % των αστικών αποβλήτων. Η έκθεση αναφέρει τα βασικά μέτρα προτεραιότητας που θα πρέπει να λάβει η Κύπρος για να καλύψει το κενό στην εφαρμογή. Η Επιτροπή ολοκληρώνει επί του παρόντος την ανάλυσή της σχετικά με την πρόοδο που έχει σημειωθεί όσον αφορά τις συστάσεις των εκθέσεων έγκαιρης προειδοποίησης του

⁹ INF/21/6201.

¹⁰ Οδηγία 1999/31/ΕΚ.

¹¹ Οδηγία 2008/98/ΕΚ.

¹² INF/21/6201.

¹³ Eurostat, [Recycling rate of municipal waste](#) (Ποσοστό ανακύκλωσης αστικών αποβλήτων), Απρίλιος 2022.

¹⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της νομοθεσίας της ΕΕ για τα απόβλητα, συμπεριλαμβανομένης της έκθεσης έγκαιρης προειδοποίησης για τα κράτη μέλη που κινδυνεύουν να μην επιτύχουν τον στόχο για την επαναχρησιμοποίηση/ανακύκλωση των αστικών αποβλήτων για το 2020, [SWD\(2018\)422](#) που συνοδεύει το έγγραφο [COM\(2018\)656](#).

2018 και την πρόοδο προς την επίτευξη των στόχων ανακύκλωσης αποβλήτων για το 2025. Η έκθεση αυτή θα υποβληθεί στο τέλος του 2022 και θα διατυπώσει συστάσεις, ανάλογα με την περίπτωση.

Εφαρμογή της δέσμης νομοθετικών μέτρων του 2018 για τα απόβλητα

Η Κύπρος κοινοποίησε στην Επιτροπή ότι η δέσμη μέτρων του 2018 για τα απόβλητα έχει μεταφερθεί πλήρως στο εθνικό δίκαιο¹⁵. Επί του παρόντος βρίσκεται σε εξέλιξη η αξιολόγηση της συμμόρφωσης.

Τα σχέδια διαχείρισης αποβλήτων και τα προγράμματα πρόληψης της δημιουργίας αποβλήτων έχουν καθοριστική σημασία για την ορθή εφαρμογή της νομοθεσίας της ΕΕ για τα απόβλητα. Καθορίζουν βασικές διατάξεις και επενδύσεις που θα διασφαλίσουν τη συμμόρφωση με τις υφιστάμενες και τις νέες νομικές απαιτήσεις (π.χ. πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων, χωριστή συλλογή για ορισμένες συγκεκριμένες ροές αποβλήτων, στόχοι ανακύκλωσης και υγειονομικής ταφής). Τα αναθεωρημένα σχέδια και προγράμματα έπρεπε να υποβληθούν στις 5 Ιουλίου 2020.

Η Κύπρος δεν έχει κοινοποιήσει στην Επιτροπή το επικαιροποιημένο οικείο σχέδιο διαχείρισης αποβλήτων. Η Επιτροπή θα αξιολογήσει αν το τρέχον σχέδιο πληροί τις απαιτήσεις του άρθρου 28 της αναθεωρημένης οδηγίας-πλαισίου για τα απόβλητα.

Η Κύπρος δεν έχει ακόμη επικυρώσει τη Διεθνή σύμβαση του Χονγκ Κονγκ για την ασφαλή και περιβαλλοντικά ορθή φιλική προς το περιβάλλον ανακύκλωση πλοίων.

Δεδομένης της περιορισμένης προόδου από την ΕΕΕΠ του 2019, και υπό το πρίσμα της επικείμενης έκθεσης έγκαιρης προειδοποίησης για το 2022, οι δράσεις προτεραιότητας για το 2019 επαναλαμβάνονται και μια νέα δράση που αφορά την έγκριση των σχεδίων διαχείρισης αποβλήτων προστίθεται.

Δράσεις προτεραιότητας για το 2022

- Εισαγωγή και σταδιακή αύξηση των φόρων επί της υγειονομικής ταφής αποβλήτων, με στόχο τη σταδιακή κατάρνηση της υγειονομικής ταφής ανακυκλώσιμων και ανακτήσιμων αποβλήτων.
- Ολοκλήρωση των εργασιών για την αποκατάσταση των τελευταίων δύο μη συμμορφούμενων χώρων υγειονομικής ταφής.
- Βελτίωση και επέκταση της χωριστής συλλογής αποβλήτων, συμπεριλαμβανομένων βιολογικών

¹⁵ Η [οδηγία \(ΕΕ\) 2018/851](#), η [οδηγία \(ΕΕ\) 2018/852](#), η [οδηγία \(ΕΕ\) 2018/850](#) και η [οδηγία \(ΕΕ\) 2018/849](#) τροποποιούν την προηγούμενη νομοθεσία για τα απόβλητα και θέτουν πιο φιλόδοξους στόχους ανακύκλωσης για την περίοδο έως το 2035.

- αποβλήτων. Θέσπιση ελάχιστων προτύπων υπηρεσιών για τη χωριστή συλλογή (π.χ. συχνότητα συλλογής, είδη κάδων κ.λπ.) στους δήμους, προκειμένου να διασφαλίζονται υψηλά ποσοστά συλλογής ανακυκλώσιμων αποβλήτων.
- Αξιοποίηση οικονομικών μέσων, όπως συστήματα «πληρωμής κατά την απόρριψη», και θέσπιση υποχρεωτικών στόχων ανακύκλωσης για δήμους, με κυρώσεις για τη μη συμμόρφωση (π.χ. πρόστιμα).
 - Περιορισμός των εισερχόμενων μεταφορών αποβλήτων που προορίζονται για αποτεφρωτήρες ώστε να αποφευχθεί η υγειονομική ταφή των τοπικά παραγόμενων υπολειμματικών αποβλήτων.
 - Ανάπτυξη και εφαρμογή προγραμμάτων υποστήριξης για τους δήμους προς συνδρομή τους στην υλοποίηση πολιτικών χωριστής συλλογής και στη βελτίωση των ποσοστών ανακύκλωσης.
 - Βελτίωση της λειτουργίας των συστημάτων διευρυμένης ευθύνης του παραγωγού (ΔΕΠ), σύμφωνα με τις γενικές ελάχιστες απαιτήσεις για τη ΔΕΠ.
 - Κύρωση της Διεθνούς σύμβασης για την ανακύκλωση πλοίων.
 - Έγκριση και εφαρμογή του εθνικού σχεδίου διαχείρισης αποβλήτων σύμφωνα με την αναθεωρημένη οδηγία-πλαίσιο για τα απόβλητα.

2. Βιοποικιλότητα και φυσικό κεφάλαιο

Η στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030, η οποία εγκρίθηκε τον Μάιο του 2020, έχει ως στόχο να θέσει τη βιοποικιλότητα της ΕΕ σε πορεία ανάκαμψης και θέτει νέους στόχους και μηχανισμούς διακυβέρνησης για την επίτευξη υγιών και ανθεκτικών οικοσυστημάτων.

Ειδικότερα, η στρατηγική θέτει φιλόδοξους στόχους για:

i) προστασία τουλάχιστον του 30 % της χερσαίας έκτασης της ΕΕ και του 30 % της θαλάσσιας περιοχής της ΕΕ και ενσωμάτωση οικολογικών διαδρομών, στο πλαίσιο ενός πραγματικού διευρωπαϊκού δικτύου για τη φύση¹⁶

ii) αυστηρή προστασία τουλάχιστον του ενός τρίτου των προστατευόμενων περιοχών της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων όλων των εναπομεινάντων πρωτογενών και παλαιών δασών της ΕΕ¹⁷

iii) αποτελεσματική διαχείριση όλων των προστατευόμενων περιοχών, με τον καθορισμό σαφών στόχων και μέτρων διατήρησης και την κατάλληλη παρακολούθησή τους.

Η στρατηγική προβλέπει επίσης ένα σχέδιο αποκατάστασης της φύσης της ΕΕ —σειρά συγκεκριμένων δεσμεύσεων και δράσεων για την αποκατάσταση υποβαθμισμένων οικοσυστημάτων σε ολόκληρη την ΕΕ έως το 2030 και τη βιώσιμη διαχείρισή τους, με την αντιμετώπιση των βασικών παραγόντων απώλειας της βιοποικιλότητας.

Οι οδηγίες για τους οικοτόπους και τα άγρια πτηνά αποτελούν βασικά νομοθετικά εργαλεία για την επίτευξη των στόχων της στρατηγικής της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030 και αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο της ευρωπαϊκής νομοθεσίας που αποσκοπεί στη διατήρηση της άγριας ζωής της ΕΕ¹⁶.

Η «στρατηγική και το σχέδιο δράσης της Κύπρου για τη βιοποικιλότητα»¹⁷ εγκρίθηκαν από την κυβέρνηση στις 3 Ιουνίου 2020¹⁸.

Η νέα στρατηγική αντισταθμίζει 13 στρατηγικούς στόχους για τη βιοποικιλότητα για την επόμενη δεκαετία (2020-2030). Το σχέδιο δράσης καθορίζει 86 μέτρα με αντίστοιχους δείκτες για τη μέτρηση της επιτυχίας. Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός για τα μέτρα αυτά ανέρχεται σε 27 545 000 EUR για την επόμενη δεκαετία.

¹⁶ Αυτές θα πρέπει να ενισχυθούν από το νομοθέτημα για την αποκατάσταση της φύσης, σύμφωνα με τη νέα στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα.

¹⁷ [Στρατηγική και σχέδιο δράσης για τη βιοποικιλότητα στην Κύπρο.pdf \(moa.gov.cy\)](#).

¹⁸ <https://www.cbd.int/doc/world/pt/pt-nbsap-v2-pt.pdf>.

Προστασία και αποκατάσταση της φύσης

Το Natura 2000¹⁹, το μεγαλύτερο συντονισμένο δίκτυο προστατευόμενων περιοχών στον κόσμο, αποτελεί το βασικό μέσο για την επίτευξη των στόχων των οδηγιών για τα άγρια πτηνά και τους οικοτόπους. Οι στόχοι αυτοί είναι: i) η διασφάλιση της μακροπρόθεσμης προστασίας, διατήρησης και επιβίωσης των πλέον πολύτιμων και απειλούμενων ειδών και οικοτόπων της Ευρώπης· και ii) η διατήρηση ή αποκατάσταση ικανοποιητικής κατάστασης διατήρησης αυτών των ειδών και οικοτόπων. Βασικά ορόσημα για την επίτευξη των στόχων των οδηγιών για τα πτηνά και τους οικοτόπους είναι τα εξής: i) η δημιουργία ενός συνεκτικού δικτύου Natura 2000· ii) ο χαρακτηρισμός τόπων κοινοτικής σημασίας (ΤΚΣ) ως ζώνες ειδικής προστασίας (ΖΕΠ)²⁰· και iii) ο καθορισμός ειδικών ανά τύπο στόχων και μέτρων διατήρησης για όλους τους τόπους Natura 2000.

Θέσπιση συνεκτικού δικτύου τόπων Natura 2000

Η Κύπρος φιλοξενεί 42 τύπους οικοτόπων²¹ και 55 είδη²² που καλύπτονται από την οδηγία για τους οικοτόπους. Η χώρα φιλοξενεί επίσης πληθυσμούς 93 ταξινομημένων κατηγοριών πτηνών, οι οποίοι απαριθμούνται στο παράρτημα Ι της οδηγίας για τα άγρια πτηνά²³.

¹⁹ Το δίκτυο Natura 2000 περιλαμβάνει τόπους κοινοτικής σημασίας (ΤΚΣ) που έχουν χαρακτηριστεί βάσει της οδηγίας για τους οικοτόπους, καθώς και ζώνες ειδικής προστασίας (ΖΕΠ) που έχουν ταξινομηθεί βάσει της οδηγίας για τα άγρια πτηνά· τα αριθμητικά στοιχεία που αφορούν την κάλυψη δεν αθροίζονται επειδή υπάρχει επικάλυψη μεταξύ ορισμένων ΤΚΣ και ΖΕΠ. Ως ειδικές ζώνες διατήρησης (ΕΖΔ) ορίζονται οι ΤΚΣ που έχουν χαρακτηριστεί από τα κράτη μέλη.

²⁰ Οι τόποι κοινοτικής σημασίας (ΤΚΣ) χαρακτηρίζονται βάσει της οδηγίας για τους οικοτόπους ενώ οι ζώνες ειδικής προστασίας (ΖΕΠ) χαρακτηρίζονται βάσει της οδηγίας για τα άγρια πτηνά· τα αριθμητικά στοιχεία που αφορούν την κάλυψη δεν αθροίζονται επειδή υπάρχει επικάλυψη μεταξύ ορισμένων ΤΚΣ και ΖΕΠ. Ως ειδικές ζώνες διατήρησης (ΕΖΔ) είναι οι ΤΚΣ που έχουν χαρακτηριστεί ΕΖΔ από τα κράτη μέλη.

²¹ ΕΟΠ, [Article 17 dashboard](#) (Πίνακας εργαλείων του άρθρου 17), σύνολο παραρτήματος Ι, 2019.

²² ΕΟΠ, [Article 17 dashboard](#) (Πίνακας εργαλείων του άρθρου 17), παράρτημα ΙΙ + παράρτημα ΙV, εξαιρουμένων εκείνων του παραρτήματος ΙΙ + παράρτημα V, εξαιρουμένων εκείνων του παραρτήματος ΙΙ, 2019. Η καταμέτρηση αυτή λαμβάνει υπόψη μόνο τα είδη και τους οικοτόπους για τα οποία ζητήθηκε αξιολόγηση της κατάστασης διατήρησης.

²³ ΕΟΠ, [Article 12 dashboard](#) (Πίνακας εργαλείων του άρθρου 12), παράρτημα Ι, 2020. Η καταμέτρηση αυτή λαμβάνει υπόψη μόνο τις ταξινομημένες κατηγορίες πτηνών για τις οποίες ζητήθηκαν πληροφορίες.

Σύμφωνα με την αξιολόγηση της Επιτροπής, η ποιότητα των στόχων και των μέτρων διατήρησης που έχει θέσει η Κύπρος είναι ανεπαρκής. Οι στόχοι δεν είναι μετρήσιμοι, δεν μπορούν να δηλωθούν και δεν είναι ολοκληρωμένοι ή επαρκώς λεπτομερείς. Τα μέτρα είναι γενικά και πανομοιότυπα για τους τέσσερις τόπους, με ελάχιστες λεπτομέρειες.

Επιπλέον, μολονότι η Κύπρος έχει καταρτίσει σχέδια διαχείρισης για τους περισσότερους ΤΚΣ, η πλειονότητα των οποίων είναι παρωχημένη. Τα εν λόγω σχέδια διαχείρισης χρησιμεύουν μόνο ως έγγραφα καθοδήγησης και δεν αναμένεται να έχουν νομικό καθεστώς ούτε να εγκριθούν από συγκεκριμένη οντότητα ή αρχή. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η Επιτροπή κίνησε διαδικασία επί παραβάσει. Ως εκ τούτου, η Κύπρος χρειάζεται ακόμη να προβλέψει τους αναγκαίους στόχους και μέτρα διατήρησης για τους τόπους που έχουν ήδη χαρακτηριστεί.

Πρόοδος ως προς τη διατήρηση ή την αποκατάσταση ικανοποιητικής κατάστασης διατήρησης ειδών και οικοτόπων

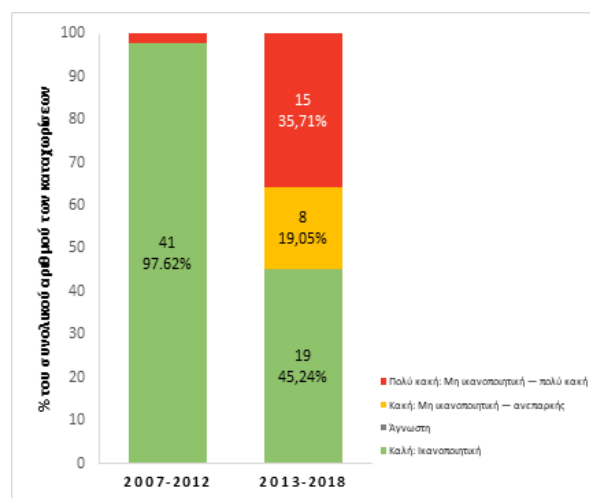
Για τη μέτρηση των επιδόσεων των κρατών μελών, το άρθρο 17 της οδηγίας για τους οικοτόπους και το άρθρο 12 της οδηγίας για τα άγρια πτηνά απαιτούν την υποβολή εκθέσεων σχετικά με την πρόοδο που έχει σημειωθεί όσον αφορά τη διατήρηση ή την αποκατάσταση της ικανοποιητικής κατάστασης διατήρησης των ειδών και των οικοτόπων.

Σύμφωνα με την έκθεση που υπέβαλε η Κύπρος σχετικά με την κατάσταση διατήρησης των οικοτόπων και των ειδών που καλύπτονται από το άρθρο 17 της οδηγίας για τους οικοτόπους για την περίοδο 2013-2018, το ποσοστό των οικοτόπων που εκτιμήθηκε ότι βρίσκονται σε καλή κατάσταση διατήρησης το 2018 είναι 45,24 %, σχεδόν το ήμισυ της αναλογίας (97,62 %) που είχε αναφερθεί κατά την προηγούμενη περίοδο αναφοράς (2007-2012)²⁸. Όσον αφορά τα πτηνά, στο 81 % των αναπαραγόμενων ειδών παρατηρήθηκαν βραχυπρόθεσμα αυξητικές ή σταθερές τάσεις στον πληθυσμό τους (για τα διαχειμάζοντα είδη το ποσοστό ανήλθε σε 40,74 %).

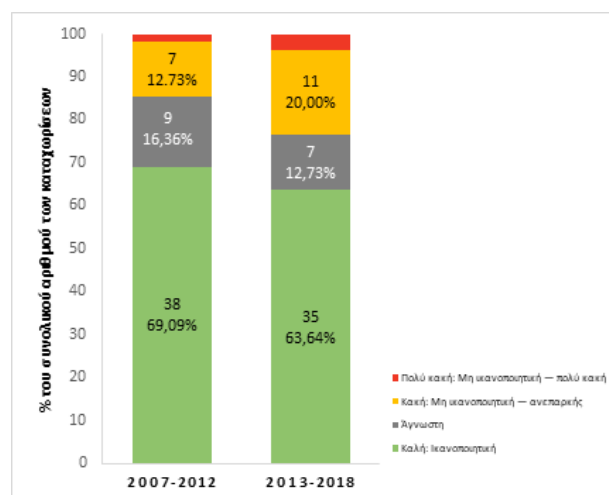
²⁸ Οι προαναφερθείσες διαφορές μεταξύ των δύο περιόδων αναφοράς του άρθρου 17 βάσει της οδηγίας για τους οικοτόπους (2008-2013 και 2013-2018) προέκυψαν κυρίως από τη διαφορετική μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε. Κατά την περίοδο αναφοράς 2013-2018, ολοκληρώθηκαν πρωτόκολλα παρακολούθησης (που αναπτύχθηκαν σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ) τόσο για τους οικοτόπους όσο και για τα είδη.

Ταυτόχρονα, το ποσοστό των οικοτόπων που βρίσκονταν σε πολύ κακή κατάσταση διατήρησης αυξήθηκε σε 35,71 %, ενώ το ποσοστό των αξιολογήσεων για είδη σε πολύ κακή κατάσταση διατήρησης αυξήθηκε επίσης στο 3,64 %. Οι κύριες πιέσεις στους οικοτόπους και τα είδη είναι η ανάπτυξη και λειτουργία συστημάτων μεταφοράς, καθώς και η ανάπτυξη, κατασκευή και χρήση οικιστικών, εμπορικών, βιομηχανικών και ψυχαγωγικών υποδομών.

Εικόνα 8: Αξιολογήσεις της κατάστασης διατήρησης των οικοτόπων για τις περιόδους αναφοράς 2007-2012 και 2013-2018²⁹

Εικόνα 9: Αξιολογήσεις της κατάστασης διατήρησης των ειδών για τις περιόδους αναφοράς 2007-2012 και 2013-2018³⁰

²⁹ Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, [Conservation status and trends of habitats and species 2021](#) (Κατάσταση διατήρησης και τάσεις των οικοτόπων και των ειδών για το 2021). Επισημαίνεται ότι κατά τη σύγκριση των στοιχείων για τις περιόδους 2007-2012 και 2013-2018, αυτά ενδέχεται επίσης να επηρεαστούν από αλλαγές μεθόδων ή λόγω καλύτερης διαθεσιμότητας δεδομένων.

³⁰ Ο.π.

Φαίνεται ότι υπάρχει γενική έλλειψη προόδου όσον αφορά τη διατήρηση ή την αποκατάσταση της ικανοποιητικής κατάστασης διατήρησης των ειδών και των οικοτόπων που προστατεύονται βάσει των οδηγιών για τη φύση.

Μια σημαντική πρόκληση για την αποτελεσματική διαχείριση των περιοχών Natura 2000 είναι η προστασία τους από δραστηριότητες ή εξελίξεις που τις κατακερματίζουν ή τις υποβαθμίζουν. Αυτό ισχύει, ιδίως για τα σχέδια και τα έργα σε περιοχές που βρίσκονται εντός ιδιωτικών εκτάσεων, τα οποία συχνά δεν συμμορφώνονται με τις απαιτήσεις κατάλληλης εκτίμησης και αδειοδότησης που προβλέπονται στο άρθρο 6 της οδηγίας για τους οικοτόπους. Η Επιτροπή κίνησε διαδικασία επί παραβάσει κατά της Κύπρου για συστηματικές παραβάσεις του άρθρου 6 παράγραφος 3 (κατάλληλη εκτίμηση σχεδίου ή έργου). Έχουν επίσης υποβληθεί καταγγελίες σχετικά με παραβάσεις του άρθρου 6 παράγραφος 4 (επιτακτικοί λόγοι σημαντικού δημόσιου συμφέροντος σε περίπτωση αρνητικής εκτίμησης σχεδίου ή έργου). Η ορθή διαχείριση των περιοχών αυτών υπονομεύεται επίσης από την έλλειψη κατανόησης και αποδοχής των κανόνων του Natura 2000 από αρκετές τοπικές κοινότητες και ιδιοκτήτες γης. Το παραπάνω αποτελεί σημαντική πρόκληση για την Κύπρο, διότι ένα μεγάλο τμήμα των χαρακτηρισμένων περιοχών Natura 2000 (κυρίως γεωργικές εκτάσεις) στην Κύπρο είναι ιδιωτικές εκτάσεις.

Άλλη μια πρόκληση για την εφαρμογή της νομοθεσίας σχετικά με την προστασία της φύσης είναι η παράνομη παγίδευση άγριων πτηνών, ιδίως αποδημητικών (αμπελοπούλια), με δίχτυα, ξόβεργκες και ηχομημητικές συσκευές. Παρόλο που έχει σημειωθεί πρόοδος (ιδίως όσον αφορά τον περιορισμό της παγίδευσης με δίχτυ με εξαιρετικά μικρούς βρόχους) χάρη στην εντατικοποίηση των μέτρων επιβολής (π.χ. μέσω ελέγχων και της πρόβλεψης αυστηρότερων προστίμων για τη χρήση δικτύων με εξαιρετικά μικρούς βρόχους στη νέα εθνική νομοθεσία που εγκρίθηκε τον Ιούλιο του 2017), οι αριθμοί παγιδευμένων πτηνών παραμένουν σε απαράδεκτα υψηλά επίπεδα, κυρίως λόγω της παράνομης κατανάλωσης. Είναι σημαντικό οι κυπριακές αρχές να συνεχίσουν τις προσπάθειές τους για την επιβολή της νομοθεσίας, μεταξύ άλλων με την επιβολή αποτελεσματικών και αποτρεπτικών κυρώσεων³¹, ιδίως στους μεγάλους παραβάτες.

Επιστροφή της φύσης στη γεωργική γη και αποκατάσταση των εδαφικών οικοσυστημάτων

Γεωργικές εκτάσεις

Η στρατηγική για τη βιοποικιλότητα λειτουργεί παράλληλα με τη νέα στρατηγική «Από το αγρόκτημα στο πιάτο» και τη νέα κοινή γεωργική πολιτική (ΚΓΠ) για τη στήριξη και την επίτευξη της μετάβασης σε πλήρως βιώσιμες πρακτικές γεωργίας.

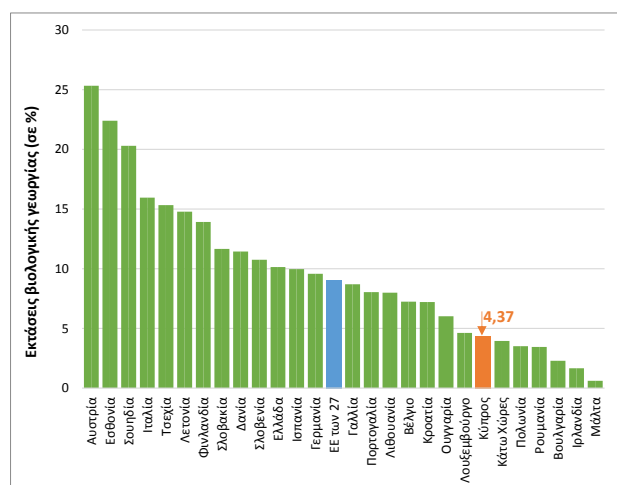
Οι στρατηγικές για τη βιοποικιλότητα και «Από το αγρόκτημα στο πιάτο» έχουν θέσει τέσσερις σημαντικούς στόχους για το 2030:

- μείωση κατά 50 % της συνολικής χρήσης των χημικών φυτοφαρμάκων και του κινδύνου που ενέχει η χρήση τους*
- μείωση κατά 50 % της χρήσης των πιο επικίνδυνων φυτοφαρμάκων*
- μείωση κατά 50 % της απώλειας θρεπτικών ουσιών από λιπάσματα, διασφαλίζοντας παράλληλα ότι δεν θα υπάρξει υποβάθμιση της γονιμότητας του εδάφους (η οποία θα οδηγήσει σε μείωση της χρήσης λιπασμάτων κατά 20 %)*
- επαναφορά τουλάχιστον του 10 % των γεωργικών εκτάσεων που διαθέτουν χαρακτηριστικά τοπίου με υψηλή ποικιλομορφία και αύξηση των εκτάσεων που χρησιμοποιούνται για βιολογική καλλιέργεια σε τουλάχιστον 25 %.

Όπως φαίνεται στο γράφημα 10, η Κύπρος με εκτιμώμενο ποσοστό 4,37 % των εκτάσεων που χρησιμοποιούνται για βιολογική γεωργία βρίσκεται σημαντικά κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ που είναι 9,07 % (στοιχεία 2020, Eurostat).

³¹ Από τη σχετική τροποποίηση της νομοθεσίας το 2017, το μέσο πρόστιμο που επιβλήθηκε αυξήθηκε από 502 EUR σε 1 696 EUR, σε σύγκριση με τα επίπεδα πριν από το 2017.

Εικόνα 10: Ποσοστό της συνολικής χρησιμοποιούμενης γεωργικής έκτασης που καταλαμβάνεται από τη βιολογική γεωργία ανά κράτος μέλος, 2020³²

Σύμφωνα με τις συστάσεις της Επιτροπής για το στρατηγικό σχέδιο της Κύπρου για την ΚΓΠ³³, οι συνολικές εκπομπές αμμωνίας (NH₃) στην Κύπρο ήταν σχετικά σταθερές μεταξύ 1995 και 2010, και στη συνέχεια μειώθηκαν σταθερά το 2015. Το 97 % των συνολικών αναφερόμενων εκπομπών αμμωνίας στην Κύπρο προέρχεται από γεωργικές πηγές.

Όσον αφορά την ποιότητα του εδάφους, το 7,2 % των γεωργικών εκτάσεων στην Κύπρο διέτρεχε σοβαρό κίνδυνο διάβρωσης του εδάφους από το νερό το 2016, ποσοστό που συμβαδίζει με τον μέσο όρο της ΕΕ. Η ποσότητα οργανικής ύλης εδάφους σε αρόσιμη γη στην Κύπρο είναι από τις χαμηλότερες στην ΕΕ. Παρά τις πιέσεις για βελτίωση της ποιότητας του εδάφους, μόνο το 1 % της γεωργικής γης υποχρεούται συμβατικά να βελτιώσει το έδαφος, πολύ κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ (12 %).

Όσον αφορά τη βιοποικιλότητα, σύμφωνα με την τελευταία έκθεση για την εφαρμογή της νομοθεσίας για τη φύση, το 50 % των λιβαδικών τύπων οικοτόπων στην Κύπρο βρίσκεται σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης. Η γεωργία αποτελεί τον δεύτερο μεγαλύτερο παράγοντα πίεσης στη βιοποικιλότητα, η οποία επηρεάζει το 60 % των οικοτόπων και το 47 % των ειδών.

Η συνολική έκταση βιολογικής γεωργίας παρέμεινε μάλλον σταθερή στην Κύπρο μεταξύ 2016 και 2019. Ωστόσο, η έκταση είναι μικρή (5 % της συνολικής

χρησιμοποιούμενης γεωργικής έκτασης της Κύπρου) σε σύγκριση με τον μέσο όρο της ΕΕ των 27. Οι βιολογικές εκτάσεις και οι παραγωγοί βιολογικών τροφίμων άρχισαν να αυξάνονται από το 2012, αλλά δεδομένου ότι δεν υπάρχει σαφής ανοδική τάση ως προς τις εκτάσεις υπό μετατροπή σε βιολογική γεωργία, δεν διασφαλίζεται η μελλοντική ανάπτυξη αυτού του τομέα.

Εδαφικά οικοσυστήματα

Το έδαφος είναι ένας πεπερασμένος και εξαιρετικά εύθραυστος πόρος. Υποβαθμίζεται ολοένα και περισσότερο στην ΕΕ.

Η νέα στρατηγική της ΕΕ για το έδαφος, η οποία εγκρίθηκε στις 17 Νοεμβρίου 2021, τονίζει τη σημασία της προστασίας του εδάφους, της βιώσιμης διαχείρισης του εδάφους και της αποκατάστασης των υποβαθμισμένων εδαφών για την επίτευξη των στόχων της Πράσινης Συμφωνίας, καθώς και της ουδετερότητας ως προς την υποβάθμιση του εδάφους έως το 2030.

Αυτό συνεπάγεται τα εξής:

- την πρόληψη της περαιτέρω υποβάθμισης του εδάφους·
- τη βιώσιμη διαχείριση του εδάφους ως νέα κανονικότητα·
- τη λήψη μέτρων για την αποκατάσταση των οικοσυστημάτων.

Ένας παράγοντας που συντελεί στην υποβάθμιση των οικοσυστημάτων του εδάφους είναι η έκταση του εδάφους που έχει υποστεί σφράγιση ή μετατρέπεται σε τεχνητό³⁴. Στην Κύπρο (εικόνα 11) η έκταση που δεσμευόταν ετησίως κατά την περίοδο 2012-2018 μπορεί να θεωρηθεί ως δείκτης σημαντικής πίεσης στη φύση και τη βιοποικιλότητα, την αλλαγή της χρήσης γης. Ταυτόχρονα, η αλλαγή της χρήσης γης συνιστά παράγοντα περιβαλλοντικής πίεσης στους ανθρώπους που ζουν σε αστικοποιημένες περιοχές.

Με 396,3 m²/km², η Κύπρος κατατάσσεται πολύ πάνω³⁵ από τον μέσο όρο της ΕΕ όσον αφορά την καθαρή δέσμευση γης (μέσος όρος της ΕΕ των 27: 83,8 m²/km²), καταλαμβάνοντας τη δεύτερη θέση μετά τη Μάλτα. Κατ' αναλογία προς την έκτασή της, η Κύπρος ήταν ένα

³²

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_02_40/default/table?lang=en [Eurostat, Area under organic farming (Εκτάσεις που χρησιμοποιούνται για βιολογική καλλιέργεια), Φεβρουάριος 2022].

³³ [EUR-Lex — 52020SC0370 — EL — EUR-Lex \(europa.eu\)](#).

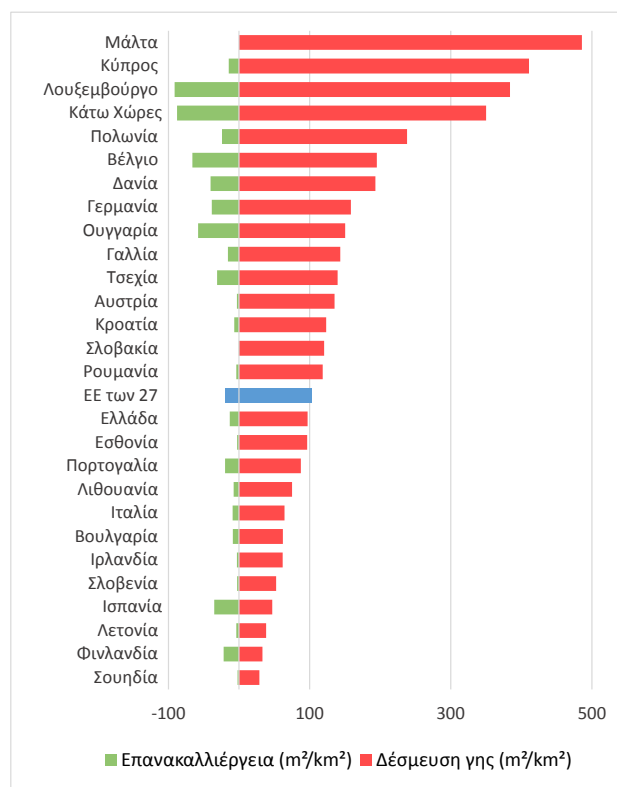
³⁴ Ως τεχνητές επιφάνειες κάλυψης γης ορίζεται το σύνολο των στεγασμένων δομημένων περιοχών (συμπεριλαμβανομένων κτιρίων και θερμοκηπίων), των τεχνητών μη δομημένων περιοχών (συμπεριλαμβανομένων περιφραγμένων κατασκευών, όπως αυλές, αγροκτήματα, κοιμητήρια, χώροι στάθμευσης αυτοκινήτων κ.λπ., καθώς και γραμμικών κατασκευών, όπως δρόμοι, οδοί, σιδηρόδρομοι, αεροδιάδρομοι, γέφυρες) και άλλες τεχνητές περιοχές (συμπεριλαμβανομένων γεφυρών και οδογεφυρών, κινητών κατοικιών, ηλιακών πάνελ, μονάδων ηλεκτροπαραγωγής, ηλεκτρικών υποσταθμών, αγωγών, μονάδων επεξεργασίας λυμάτων και ανοικτές χωματερές).

³⁵ [Land take in Europe - European Environment Agency \(europa.eu\)](#) (Δέσμευση γης στην Ευρώπη — Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος), εικόνα 6.

από τα δύο κράτη μέλη που γνώρισαν τη μεγαλύτερη ποσότητα δέσμευσης γης μεταξύ 2000 και 2018 με το 6,4 % του εδάφους να έχει υποστεί σφράγιση ή να μετατρέπεται σε τεχνητό.

Το 2018 η Κύπρος επικαιροποίησε τις εκθέσεις της σχετικά με την υποβάθμιση του εδάφους σύμφωνα με την επόμενη πλατφόρμα υποβολής εκθέσεων PRAIS3³⁶ με δράσεις που αποσκοπούν στην επίτευξη της καθορισμένης υποβάθμισης.

Εικόνα 11: Δέσμευση γης και επανακαλλιέργεια στην ΕΕ των 27 (m²/km²), 2012-2018³⁷

Ωστόσο, η Κύπρος δεν έχει ακόμη δεσμευτεί να θέσει στόχους ουδετερότητας ως προς την υποβάθμιση του εδάφους στο πλαίσιο της σύμβασης UNCCD^{38,39}.

Όπως αναφέρεται στην ΕΕΠΠ του 2019, η οργανική ύλη στο έδαφος διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στον κύκλο του άνθρακα και στην κλιματική αλλαγή. Το έδαφος είναι η δεύτερη μεγαλύτερη καταβόθρα διοξειδίου του άνθρακα στον κόσμο, μετά τους ωκεανούς.

³⁶ All Reports (Όλες οι εκθέσεις) | Prais3 (unccd.int).

³⁷ Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, [Land take in Europe](#) (Δέσμευση γης στην Ευρώπη), Δεκέμβριος 2021.

³⁸ [The LDN Target Setting Programme \(Πρόγραμμα καθορισμού στόχων ουδετερότητας ως προς την υποβάθμιση της γης\) | UNCCD](#).

³⁹ Η Κύπρος ολοκληρώνει τη στρατηγική και το οικείο εθνικό σχέδιο δράσης για την απερήμωση, το οποίο περιλαμβάνει στόχους ουδετερότητας ως προς την υποβάθμιση του εδάφους στο πλαίσιο της σύμβασης UNCCD.

Δάση και ξυλεία

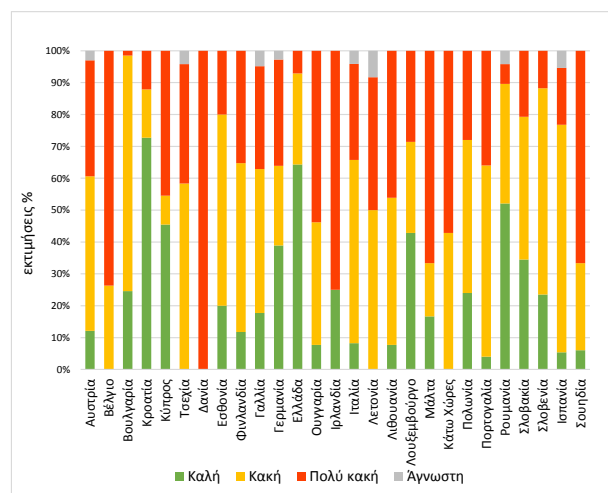
Η δασική στρατηγική της ΕΕ για το 2030, η οποία εγκρίθηκε τον Ιούλιο του 2021, αποτελεί μέρος της δέσμης μέτρων «Fit for 55». Η στρατηγική προωθεί τις πολλές υπηρεσίες που παρέχουν τα δάση. Βασικός στόχος της είναι να εξασφαλίσει υγιή, ποικιλόμορφα και ανθεκτικά δάση στην ΕΕ, τα οποία συμβάλλουν σημαντικά στην ενίσχυση των φιλοδοξιών για τη βιοποικιλότητα και το κλίμα.

Τα δάση αποτελούν σημαντικές καταβόθρες διοξειδίου του άνθρακα, γι' αυτό και η διατήρησή τους είναι ζωτικής σημασίας για την επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας της ΕΕ έως το 2050.

Από το 27 % της δασικής έκτασης της ΕΕ που προστατεύεται βάσει της οδηγίας για τους οικοτόπους, σε λιγότερο από το 15 % των εκτιμήσεων επιπτώσεων παρουσιάζεται ικανοποιητική κατάσταση διαχείρισης⁴⁰. Η πολύ κακή κατάσταση διαχείρισης αυξήθηκε από 27 % σε 31 % στην ΕΕ σε σύγκριση με το 2015.

Στην Κύπρο, τα δάση καλύπτουν το 20,62 % της επικράτειας⁴¹ και πάνω από το 50 % των εκτιμήσεων αποκαλύπτουν πολύ κακή έως κακή κατάσταση⁴².

Εικόνα 12: Κατάσταση διατήρησης των δασών που προστατεύονται βάσει της οδηγίας για τους οικοτόπους στην ΕΕ των 27, 2013-2018 (εκτιμήσεις σε %)⁴³

⁴⁰ ΕΟΠ, [Η κατάσταση της φύσης στην ΕΕ](#).

⁴¹ ΕΟΠ, [Forest information system for Europe](#) (Σύστημα πληροφοριών για τα δάση στην Ευρώπη).

⁴² [SWD\(2021\) 652](#).

⁴³ Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, [Conservation status and trend in conservation status by habitat group - forests](#) (Κατάσταση διατήρησης και τάση της κατάστασης διατήρησης ανά ομάδα οικοτόπων — δάση), Ιανουάριος 2022.

Ο κανονισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ξυλεία (EUTR)⁴⁴ απαγορεύει τη διάθεση παράνομα υλοτομημένης ξυλείας στην αγορά της ΕΕ. Σύμφωνα με τον κανονισμό της ΕΕ για την ξυλεία, οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών της ΕΕ πρέπει να διενεργούν τακτικούς ελέγχους στους φορείς εκμετάλλευσης και τους εμπόρους και να επιβάλλουν κυρώσεις σε περίπτωση μη συμμόρφωσης. Με την τροποποίηση του άρθρου 20 του κανονισμού της ΕΕ για την ξυλεία, η υποβολή έκθεσης ανά διετία άλλαξε σε ετήσια υποβολή έκθεσης και καλύπτει το ημερολογιακό έτος από το 2019.

Από τον Μάρτιο του 2017 έως τον Φεβρουάριο του 2019⁴⁵ η Κύπρος διενήργησε 279 ελέγχους σε φορείς εκμετάλλευσης εγχώριας ξυλείας. Διενήργησε επίσης 1 έλεγχο στους φορείς εκμετάλλευσης εισαγόμενης ξυλείας. Εκτιμάται ότι η Κύπρος είχε 62 φορείς εκμετάλλευσης που διέθεταν εγχώρια ξυλεία και 780 φορείς εκμετάλλευσης που διέθεταν εισαγόμενους τύπους ξυλείας στην εσωτερική αγορά κατά την περίοδο αναφοράς.

Ο νέος κανονισμός για την αποψίλωση των δασών⁴⁶ θα καταργήσει και θα αντικαταστήσει τον κανονισμό της ΕΕ για την ξυλεία, δεδομένου ότι ουσιαστικά θα ενσωματώσει και θα βελτιώσει το υφιστάμενο σύστημα ελέγχου της νομιμότητας της ξυλείας.

Χωροκατακτητικά ξένα είδη (ΧΞΕ)

Τα ΧΞΕ αποτελούν βασική αιτία απώλειας της βιοποικιλότητας στην ΕΕ (παράλληλα με τις αλλαγές στη χρήση της γης και της θάλασσας, την υπερεκμετάλλευση, την κλιματική αλλαγή και τη ρύπανση).

Εκτός από την πρόκληση σοβαρής ζημίας στη φύση και την οικονομία, πολλά χωροκατακτητικά ξένα είδη διευκολύνουν επίσης την έξαρση και τη διάδοση λοιμωδών νόσων που συνιστούν απειλή για τον άνθρωπο και την άγρια πανίδα.

Πρέπει να ενισχυθεί η εφαρμογή του κανονισμού της ΕΕ για τα χωροκατακτητικά ξένα είδη και άλλων σχετικών νομοθετικών πράξεων.

Η στρατηγική για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030 αποσκοπεί στη διαχείριση των αναγνωρισμένων χωροκατακτητικών ξένων ειδών και στη μείωση του αριθμού των ειδών του «κόκκινου καταλόγου» που απειλούνται, κατά 50 %.

Ο πυρήνας του κανονισμού για τα χωροκατακτητικά ξένα είδη⁴⁷ (στο εξής: κανονισμός για τα χωροκατακτητικά ξένα είδη) είναι ο κατάλογος ΧΞΕ ενωσιακού ενδιαφέροντος.

Σύμφωνα με την έκθεση του 2021⁴⁸, η εφαρμογή του κανονισμού για τα χωροκατακτητικά ξένα είδη έχει αρχίσει ήδη να επιτυγχάνει τους στόχους του, όπως ένα συνεκτικό πλαίσιο για την αντιμετώπιση των ΧΞΕ σε επίπεδο ΕΕ και την αύξηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με το πρόβλημα των χωροκατακτητικών ξένων ειδών. Ωστόσο, η έκθεση εντόπισε ορισμένες προκλήσεις και τομείς που χρειάζονται βελτίωση. Δεδομένου ότι οι προθεσμίες για τις διάφορες υποχρεώσεις του κανονισμού για τα χωροκατακτητικά ξένα είδη εφαρμόστηκαν σταδιακά μεταξύ του Ιουλίου του 2016 και του Ιουλίου του 2019, είναι πρόωρο να συναχθούν συμπεράσματα για την πλειονότητα των πτυχών του κανονισμού για τα χωροκατακτητικά ξένα είδη.

Μια έκθεση του 2021⁴⁹ σχετικά με τη βασική κατανομή των ΧΞΕ δείχνει ότι από τα 66 είδη που περιλαμβάνονται στον κατάλογο της ΕΕ, τα 6 έχουν παρατηρηθεί στο περιβάλλον της Κύπρου. Η εξάπλωση παρουσιάζεται στην παρακάτω εικόνα.

Εικόνα 13: Αριθμός ΧΞΕ ενωσιακού ενδιαφέροντος, με βάση διαθέσιμες πληροφορίες με γεωγραφικές αναφορές για την Κύπρο, 2021

⁴⁷Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1143/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Οκτωβρίου 2014, για την πρόληψη και διαχείριση της εισαγωγής και εξάπλωσης χωροκατακτητικών ξένων ειδών.

⁴⁸ Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο για την αξιολόγηση της εφαρμογής του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1143/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Οκτωβρίου 2014, για την πρόληψη και διαχείριση της εισαγωγής και εξάπλωσης χωροκατακτητικών ξένων ειδών [COM(2021) 628 final] της 13.10.2021].

⁴⁹ Cardoso A.C., Tsiamis K., Deriu I., D' Amico F., Gervasini E., EU Regulation 1143/2014: assessment of invasive alien species of Union concern distribution, Member States reports vs JRC baselines (Κανονισμός της ΕΕ αριθ. 1143/2014: Αξιολόγηση των χωροκατακτητικών ξένων ειδών ενωσιακού ενδιαφέροντος — Εκθέσεις κρατών μελών έναντι γραμμών βάσης του JRC), EUR 30689 EN, Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Λουξεμβούργο, 2021, ISBN 978-92-76-37420-6, doi:10.2760/11150, [JRC123170](#).

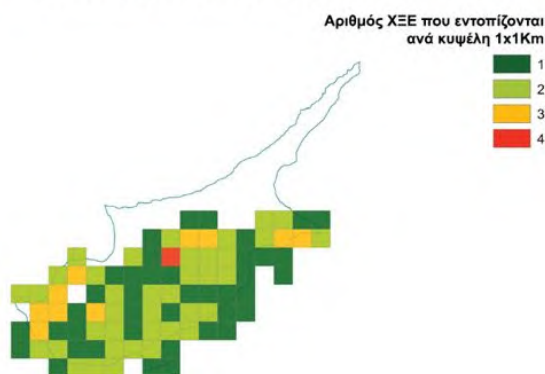
⁴⁴ [Κανονισμός \(ΕΕ\) αριθ. 995/2010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Οκτωβρίου 2010.](#)

⁴⁵ [COM\(2020\) 629 final.](#)

⁴⁶ Πρόταση κανονισμού για τη διαθεσιμότητα στην αγορά της ΕΕ και την εξαγωγή προϊόντων που συνδέονται με την αποψίλωση και την υποβάθμιση των δασών.

ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΧΧΕ ΕΝΩΣΙΑΚΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΣΤΗ ΧΩΡΑ: 6

<https://easin.jrc.ec.europa.eu>

Έχει κινηθεί διαδικασία επί παραβάσει κατά της Κύπρου για τη μη κατάρτιση και υλοποίηση ενιαίου σχεδίου δράσης ή σειράς σχεδίων δράσης σύμφωνα με τις απαιτήσεις του άρθρου 13 του κανονισμού για τα ξένα χωροκατακτητικά είδη έως τις 13 Ιουλίου 2019 και τη μη έγκαιρη επιβολή του/τους στην Επιτροπή.

Δράση προτεραιότητας για το 2022

- Ολοκλήρωση χαρακτηρισμών ΤΚΣ και ΖΕΠ, ιδίως σε παράκτια θαλάσσια ύδατα. Ολοκλήρωση της διαδικασίας χαρακτηρισμού ΕΖΔ και διασφάλιση ότι οι σχετικές υπουργικές αποφάσεις περιλαμβάνουν σαφείς στόχους και μέτρα διατήρησης για τους τόπους, με σαφώς προσδιορισμένες αρμοδιότητες για τη διαχείρισή τους. Διάθεση επαρκών ανθρώπινων και οικονομικών πόρων για την υλοποίηση των αναγκαίων μέτρων διατήρησης και την επιβολή των εφαρμοστέων κανόνων στους τόπους, μεταξύ άλλων μέσω της διενέργειας συστηματικών ελέγχων και της επιβολής κατάλληλων προστίμων. Οργάνωση ευρείας εκστρατείας ευαισθητοποίησης συγκεκριμένων ενδιαφερόμενων μερών (γεωργοί, κυνηγοί, τουριστικός τομέας, ιδιοκτήτες κ.λπ.) και του κοινού για το δίκτυο Natura 2000 και τα οφέλη του.
- Συνέχιση των προσπαθειών για τη βελτίωση της διαδικασίας της «κατάλληλης εκτίμησης» (με τη διασφάλιση ότι όλα τα σχέδια και τα έργα που ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις υποβάλλονται σε εκτίμηση, ότι χρησιμοποιούνται τα βέλτιστα διαθέσιμα δεδομένα και ότι οι διαβουλεύσεις και οι αποφάσεις είναι διαφανείς και προσβάσιμες) και την πρόληψη της υποβάθμισης των τόπων

του δικτύου Natura 2000 από επιβλαβή αναπτυξιακά έργα.

- Λήψη μέτρων ανάπτυξης ικανοτήτων για την αύξηση της ευαισθητοποίησης και της εμπειρογνώσιας των αρμόδιων αρχών (συμπεριλαμβανομένων των τοπικών αρχών χωροταξικού σχεδιασμού) σχετικά με τις διαδικασίες του άρθρου 6 παράγραφοι 3 και 4, και λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση δυνητικών αντιθέσεων μεταξύ των δικαιωμάτων χρήσης γης που κατοχυρώνονται στον περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμο και των οδηγιών για την προστασία της φύσης.
- Ενίσχυση των προσπαθειών επιβολής του νόμου για την εξάλειψη της παράνομης παγίδευσης και θανάτωσης πτηνών σε συνεργασία με όλα τα εμπλεκόμενα μέρη και αντιμετώπιση όλων των πτυχών του ζητήματος, ιδίως μέσω πιο αποτελεσματικών ελέγχων και επιθεωρήσεων σε εστιατόρια και στους αγρούς όπου γίνονται οι παγιδεύσεις, της ενίσχυσης των δυνατοτήτων και των μέσων των εμπλεκόμενων αρχών, της θέσπισης προστίμων για όλες τις μεθόδους παγίδευσης και της αύξησης της ευαισθητοποίησης των δικαστών και των εισαγγελέων.
- Ενίσχυση της δράσης για την εφαρμογή των συστάσεων που διατυπώνονται στο κυπριακό στρατηγικό σχέδιο της ΚΓΠ.
- Εντατικοποίηση της εφαρμογής του κανονισμού της ΕΕ για τα χωροκατακτητικά ξένα είδη, συμπεριλαμβανομένης της έγκρισης και διάδοσης των σχεδίων δράσης για την πορεία που απαιτούνται από το άρθρο 13, και τη δημιουργία σχεδίων δράσης ειδών για την αποτελεσματική διαχείριση των χωροκατακτητικών ειδών.

Θαλάσσια οικοσυστήματα

Η στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030 καλεί τα κράτη μέλη να ενσωματώσουν καλύτερα ζητήματα βιοποικιλότητας στη λήψη δημόσιων και επιχειρηματικών αποφάσεων σε όλα τα επίπεδα και να αναπτύξουν συστήματα λογιστικής καταγραφής του φυσικού κεφαλαίου. Η ΕΕ χρειάζεται αποδοτικότερο δίκτυο παρακολούθησης της βιοποικιλότητας και συνεκτικότερο σύστημα υποβολής εκθέσεων για την κατάσταση των οικοσυστημάτων⁵⁰.

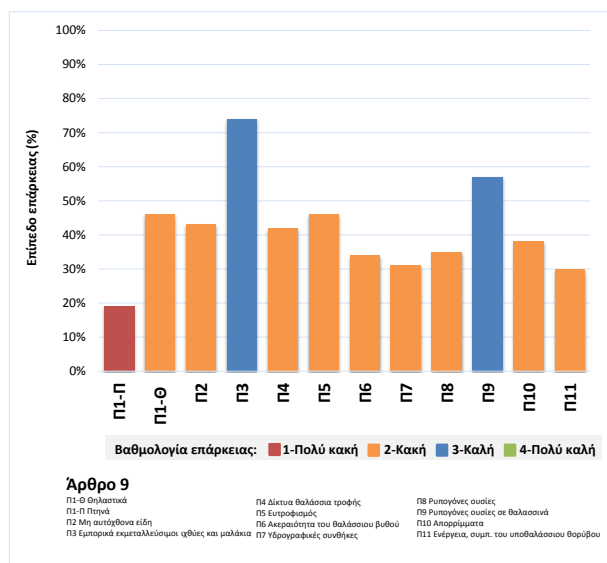
⁵⁰ Η κοινή αλιευτική πολιτική της ΕΕ (ΚΑΠ) έχει ως στόχο να συμβάλει στην επίτευξη των στόχων της περιβαλλοντικής νομοθεσίας για τα θαλάσσια οικοσυστήματα.

Η οδηγία-πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική (ΟΠΘΣ) απαιτεί από τα κράτη μέλη την επίτευξη καλής περιβαλλοντικής κατάστασης (ΚΠΚ) στα θαλάσσια ύδατά τους. Προς τον σκοπό αυτόν, τα κράτη μέλη πρέπει να αναπτύξουν θαλάσσιες στρατηγικές για τα θαλάσσια ύδατά τους, καθώς και να συνεργάζονται με τις χώρες της ΕΕ που υπάγονται στην ίδια θαλάσσια (υπο)περιφέρεια. Οι εν λόγω θαλάσσιες στρατηγικές περιλαμβάνουν διάφορα στάδια που πρέπει να αναπτυχθούν και να υλοποιηθούν σε εξαετείς κύκλους.

Σύμφωνα με την οδηγία-πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική, υπήρχε η απαίτηση τα κράτη μέλη να καταρτίσουν έως τις 15 Οκτωβρίου 2018 ένα σύνολο χαρακτηριστικών ΚΠΚ για κάθε παράμετρο περιγραφής (άρθρο 9) και να υποβάλουν μια αρχική αξιολόγηση των θαλάσσιων υδάτων τους (άρθρο 8). Στη συνέχεια, η Επιτροπή αξιολογεί αν τα στοιχεία αυτά συνιστούν το κατάλληλο πλαίσιο για την ικανοποίηση των απαιτήσεων της οδηγίας.

Η Επιτροπή αξιολόγησε τους προσδιορισμούς της ΚΠΚ της Κύπρου για το 2018 για καθένα από τα 11 περιγραφικά στοιχεία⁵¹ της οδηγίας-πλαισίου για τη θαλάσσια στρατηγική και καθόρισε το επίπεδο επάρκειας τους σε σχέση με την απόφαση της Επιτροπής για την καλή περιβαλλοντική κατάσταση⁵². Μια καλή ή πολύ καλή βαθμολογία δείχνει ότι οι εθνικοί προσδιορισμοί της ΚΠΚ ευθυγραμμίζονται επαρκώς με τις απαιτήσεις της απόφασης της Επιτροπής για την καλή περιβαλλοντική κατάσταση, παρέχοντας ποιοτικούς και ποσοτικούς εθνικούς περιβαλλοντικούς στόχους για τα θαλάσσια ύδατα των κρατών μελών.

Εικόνα 14: Επίπεδο επάρκειας του προσδιορισμού της ΚΠΚ ανά χώρα (περιφέρεια ΜΑΙ) με κριτήρια που καθορίζονται βάσει της απόφασης της Επιτροπής για την καλή περιβαλλοντική κατάσταση — άρθρο 9 (διαδικασία υποβολής εκθέσεων 2018)⁵³

Η Κύπρος έχει μία θαλάσσια υποπεριφέρεια, την ΜΑΙ – Μεσόγειος: Αιγαίο Πέλαγος – Ανατολική Μεσόγειος. Σ' αυτήν τη θαλάσσια υποπεριφέρεια, 2 από τους 11 προσδιορισμούς της ΚΠΚ αξιολογήθηκαν ως καλοί ή πολύ καλοί. Ο εθνικός προσδιορισμός της ΚΠΚ της Κύπρου είναι συνεπής για 2 από τις 11 παραμέτρους περιγραφής.

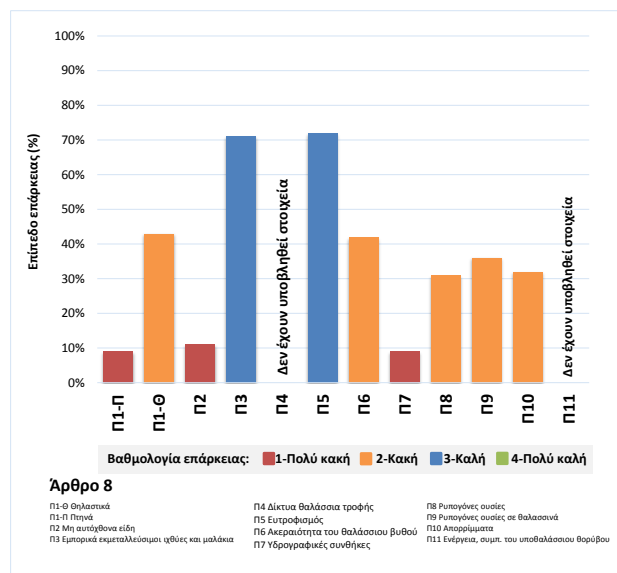
Η οδηγία-πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική απαιτεί επίσης από τα κράτη μέλη να προβαίνουν σε αξιολόγηση της τρέχουσας περιβαλλοντικής κατάστασης των οικείων θαλάσσιων υδάτων σε σχέση με τον προσδιορισμό της ΚΠΚ. Μια καλή ή πολύ καλή βαθμολογία δείχνει ότι τα κράτη μέλη είναι σε θέση να αξιολογήσουν το οικείο θαλάσσιο περιβάλλον σύμφωνα με τις απαιτήσεις που ορίζονται στην απόφαση της Επιτροπής για την καλή περιβαλλοντική κατάσταση.

⁵¹ Παράρτημα Ι της οδηγίας 2008/56/ΕΚ περί πλαισίου κοινοτικής δράσης στο πεδίο της πολιτικής για το θαλάσσιο περιβάλλον (οδηγία-πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική) (ΕΕ L 164 της 25.6.2008, σ. 19).

⁵² Η αξιολόγηση αυτή πραγματοποιήθηκε σε σχέση με την «απόφαση της Επιτροπής για την καλή περιβαλλοντική κατάσταση», [απόφαση 2017/848 της Επιτροπής, σ. 43-74](#).

⁵³ Αξιολόγηση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή των δεδομένων που υποβλήθηκαν από τα κράτη μέλη, Ιανουάριος 2022. Επισημαίνεται ότι εμφανίζονται μόνο δύο υποενοτήτες της παραμέτρου περιγραφής P1 (P1-Θ Θηλαστικά και P1-Π Πτηνά). Για τους σκοπούς ανάλυσης, αυτές οι δύο υποενοτήτες εξετάστηκαν ως σύνολο, αφού υπολογίστηκε ο μέσος όρος τους.

Εικόνα 15: Επίπεδο επάρκειας της εθνικής αξιολόγησης του θαλάσσιου περιβάλλοντος της χώρας (περιφέρεια MAL) με κριτήρια που καθορίζονται βάσει της απόφασης της Επιτροπής για την καλή περιβαλλοντική κατάσταση — άρθρο 8 (υποβολή εκθέσεων 2018)⁵⁴

Δύο από τις 11 παραμέτρους περιγραφής αξιολογήθηκαν ως καλές ή πολύ καλές. Η αξιολόγηση της Κύπρου για το οικείο θαλάσσιο περιβάλλον συνάδει με τις απαιτήσεις που ορίζονται στην απόφαση της Επιτροπής για την καλή περιβαλλοντική κατάσταση για 2 από τις 11 παραμέτρους περιγραφής. Η Κύπρος δεν διαθέτει δεδομένα για δύο παραμέτρους περιγραφής: P4 Δίκτυα θαλάσσιας τροφής και P11 Ενέργεια, συμπεριλαμβανομένου του υποθαλάσσιου θαλάσσιου.

Η Κύπρος δεν έχει υπογράψει ούτε επικυρώσει το Πρωτόκολλο για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παρακτίων ζωνών της Μεσογείου.

Όπως επισημαίνεται στην έκθεση της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας-πλαisiού για τη θαλάσσια στρατηγική⁵⁵, ενώ η περιφερειακή συνεργασία έχει βελτιωθεί μετά την έκδοση της οδηγίας-πλαisiού για τη θαλάσσια στρατηγική, απαιτείται περισσότερη συνεργασία για την επίτευξη πλήρους περιφερειακής συνοχής των θαλάσσιων στρατηγικών, όπως προβλέπεται στην οδηγία.

Στην ΕΕΠΠ του 2019, η Επιτροπή πρότεινε η Κύπρος να παράσχει περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα μέτρα της και να θεσπίσει περισσότερα μέτρα που θα είχαν άμεσο αντίκτυπο στις πηγές πίεσης, καθώς και να

προσδιορίσει ποσοτικά το αναμενόμενο επίπεδο μείωσης των πηγών πίεσης ως αποτέλεσμα των εν λόγω μέτρων. Προτάθηκε επίσης στην Κύπρο να υποβάλει έκθεση σχετικά με τα διάφορα στοιχεία της οδηγίας-πλαisiού για τη θαλάσσια στρατηγική εντός της καθορισμένης προθεσμίας και να διασφαλίσει την περιφερειακή συνεργασία με τα κράτη μέλη που μοιράζονται την ίδια θαλάσσια (υπο)περιφέρεια για την αντιμετώπιση των κυριότερων πηγών πίεσης. Η Κύπρος σημείωσε κάποια πρόοδο όσον αφορά τις ανωτέρω δράσεις. Ωστόσο, απαιτείται περαιτέρω δράση για την επίτευξη ΚΠΚ στις παραμέτρους περιγραφής που αξιολογούνται ως κακές (βλ. εικόνες 14 και 15 ανωτέρω).

Επιπλέον, τον Μάρτιο του 2022 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε ανακοίνωση με συστάσεις προς τα κράτη μέλη. Η αξιολόγηση της Επιτροπής επισημαίνει ότι τα κράτη μέλη θα πρέπει να εντείνουν τις προσπάθειές τους για τον προσδιορισμό της καλής περιβαλλοντικής κατάστασης και της χρήσης των κριτηρίων και των μεθοδολογικών προτύπων σύμφωνα με την απόφαση της Επιτροπής για την καλή περιβαλλοντική κατάσταση. Οι ανωτέρω εκτιμήσεις αποτελούν τη βάση για τις δράσεις προτεραιότητας του 2022.

Δράσεις προτεραιότητας για το 2022

- Εφαρμογή των συστάσεων που διατύπωσε η Επιτροπή στο έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής⁵⁶ που συνοδεύει την ανακοίνωση⁵⁷ σχετικά με τις συστάσεις ανά κράτος μέλος και περιφέρεια σχετικά με τις επικαιροποιημένες εκθέσεις του 2018 για τα άρθρα 8, 9 και 10 της οδηγίας-πλαisiού για τη θαλάσσια στρατηγική.
- Διασφάλιση της περιφερειακής συνεργασίας με τα κράτη μέλη που μοιράζονται την ίδια θαλάσσια (υπο)περιφέρεια για την αντιμετώπιση των κύριων πιέσεων.
- Υπογραφή και επικύρωση του Πρωτοκόλλου για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παρακτίων ζωνών της Μεσογείου.

Αξιολόγηση και λογιστική καταγραφή των οικοσυστημάτων

Η στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030 καλεί τα κράτη μέλη να ενσωματώσουν καλύτερα ζητήματα βιοποικιλότητας στη λήψη δημόσιων και επιχειρηματικών αποφάσεων σε όλα τα επίπεδα και να αναπτύξουν συστήματα λογιστικής

⁵⁴ Ο.π.

⁵⁵ COM(2020) 259.

⁵⁶ SWD(2022) 1392.

⁵⁷ COM(2022) 550.

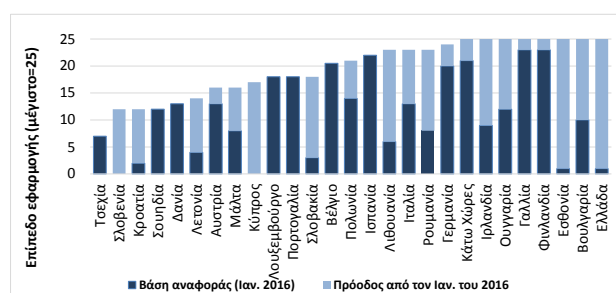
καταγραφής του φυσικού κεφαλαίου. Η ΕΕ χρειάζεται αποδοτικότερο δίκτυο παρακολούθησης της βιοποικιλότητας και συνεκτικότερο σύστημα υποβολής εκθέσεων για την κατάσταση των οικοσυστημάτων.

Η Κύπρος προέβη στη σύσταση συντονιστικής επιτροπής για την υλοποίηση των δράσεων MAES, η οποία υπάγεται στον υπουργό Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος.

Η Κύπρος ολοκλήρωσε τρεις μελέτες το 2015, το 2017 και το 2018. Η πρώτη καθόρισε έναν χάρτη πορείας για την εφαρμογή ενός πλαισίου αξιολόγησης για τις οικοσυστημικές υπηρεσίες στην Κύπρο. Η δεύτερη επικεντρώθηκε στη χαρτογράφηση και την αξιολόγηση των οικοσυστημικών υπηρεσιών. Η τρίτη παρουσίασε μια περιπτωσιολογική μελέτη σχετικά με τα οικοσυστήματα υγροτόπων και ποταμών για τη χαρτογράφηση και την αξιολόγηση των οικοσυστημικών υπηρεσιών.

Η Κύπρος παρείχε για πρώτη φορά επικαιροποιημένες πληροφορίες (εικόνα 16). Η αξιολόγηση αυτή βασίζεται σε 27 ερωτήσεις σχετικά με την εφαρμογή και επικαιροποιείται κάθε 6 μήνες.

Εικόνα 16: Βαρόμετρο ESMERALDA MAES, Ιανουάριος 2016 – Μάρτιος 2021⁵⁸

Δράση προτεραιότητας για το 2022

- Συνέχιση της στήριξης της χαρτογράφησης και της αξιολόγησης των οικοσυστημάτων και των υπηρεσιών τους, καθώς και της ανάπτυξης της λογιστικής καταγραφής των οικοσυστημάτων, μέσω του καθορισμού κατάλληλων δεικτών για την ενσωμάτωση της έκτασης, της κατάστασης και των υπηρεσιών των οικοσυστημάτων (συμπεριλαμβανομένων ορισμένων χρηματικών αξιών) στους εθνικούς λογαριασμούς. Συνέχιση της στήριξης της ανάπτυξης εθνικών πλατφορμών για τις επιχειρήσεις και τη βιοποικιλότητα, συμπεριλαμβανομένων των συστημάτων λογιστικής καταγραφής του φυσικού κεφαλαίου για την παρακολούθηση και την

⁵⁸ <http://esmeralda-project.eu/>

3. Μηδενική ρύπανση

Καθαρός αέρας

Οι πολιτικές και η νομοθεσία της ΕΕ για καθαρό αέρα απαιτούν σημαντική βελτίωση της ποιότητας του αέρα στην ΕΕ, ώστε η ΕΕ να προσεγγίσει τα επίπεδα ποιότητας που συνιστά ο ΠΟΥ και να μειώσει τις εκπομπές βασικών ατμοσφαιρικών ρύπων.

Πρέπει να μειωθεί περαιτέρω η ατμοσφαιρική ρύπανση και οι επιπτώσεις της στα οικοσυστήματα και στη βιοποικιλότητα με μακροπρόθεσμο στόχο τη μη υπέρβαση κρίσιμων φορτίων και επιπέδων. Αυτό προϋποθέτει ένταση των προσπαθειών ώστε να επιτευχθεί πλήρης συμμόρφωση με την ενωσιακή νομοθεσία για τον καθαρό αέρα και καθορισμό στρατηγικών στόχων και δράσεων με ορίζοντα το 2030 και μετά.

Οι στόχοι του σχεδίου δράσης για μηδενική ρύπανση με ορίζοντα το 2030 είναι η μείωση των επιπτώσεων της ατμοσφαιρικής ρύπανσης στην υγεία κατά 55 % και η μείωση των οικοσυστημάτων της ΕΕ που απειλούνται από την ατμοσφαιρική ρύπανση κατά 25 %, σε σύγκριση με το 2005.

Οι στόχοι του σχεδίου δράσης για μηδενική ρύπανση με ορίζοντα το 2030 είναι η μείωση των επιπτώσεων της ατμοσφαιρικής ρύπανσης στην υγεία κατά 55 % και η μείωση των οικοσυστημάτων της ΕΕ που απειλούνται από την ατμοσφαιρική ρύπανση κατά 25 %. Η ΕΕ έχει εκπονήσει μια ολοκληρωμένη δέσμη νομοθετημάτων για την ποιότητα του αέρα, η οποία καθιερώνει πρότυπα ποιότητας του αέρα με γνώμονα την υγεία⁵⁹ και δεσμεύσεις για τη μείωση των εκπομπών⁶⁰ για μια σειρά ατμοσφαιρικών ρύπων.

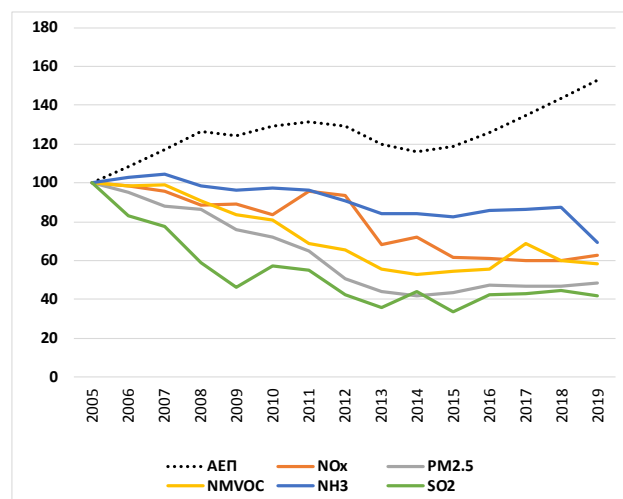
Η ποιότητα του αέρα στην Κύπρο είναι γενικά καλή, αλλά με ορισμένες εξαιρέσεις. Σύμφωνα με τις τελευταίες διαθέσιμες ετήσιες εκτιμήσεις (για το 2019) του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος⁶¹ περίπου 700 πρόωροι θάνατοι (ή 7 200 χαμένα έτη ζωής) αποδίδονται σε συγκεντρώσεις λεπτών σωματιδίων⁶², 40

(400 χαμένα έτη ζωής) σε συγκεντρώσεις όζοντος⁶³ και 130 (1 400 χαμένα έτη ζωής) σε συγκεντρώσεις διοξειδίου του αζώτου^{64 65}.

Οι εκπομπές βασικών ατμοσφαιρικών ρύπων έχουν μειωθεί σημαντικά στην Κύπρο, ενώ η αύξηση του ΑΕΠ συνεχίστηκε (βλ. γράφημα). Σύμφωνα με τις τελευταίες προβλέψεις που υποβλήθηκαν βάσει του άρθρου 10 παράγραφος 2 της οδηγίας για τις εθνικές δεσμεύσεις μείωσης των εκπομπών (NECD)⁶⁶, η Κύπρος αναμένει να υλοποιήσει τις δεσμεύσεις μείωσης των εκπομπών για όλους τους ατμοσφαιρικούς ρύπους που καλύπτονται από την οδηγία από το 2030 και μετά. Ωστόσο, σύμφωνα με τις προβλέψεις, δεν θα τηρήσει τις δεσμεύσεις της για τη μείωση των εκπομπών SO₂ και NO_x για την περίοδο 2020-2029. Τα τελευταία στοιχεία απογραφής που υπέβαλε η Κύπρος, τα οποία η Επιτροπή δεν έχει ακόμη εξετάσει, δείχνουν ότι το 2020 η Κύπρος εκπλήρωσε τις δεσμεύσεις της για μείωση των εκπομπών NO_x, πτητικές οργανικές ενώσεις πλην μεθανίου (NMVOC), NH₃ και PM_{2,5}, αλλά όχι για τη μείωση εκπομπών SO₂.

Η Κύπρος υπέβαλε το οικείο εθνικό πρόγραμμα ελέγχου ατμοσφαιρικής ρύπανσης στις 27 Μαΐου 2019.

Εικόνα 17: Τάσεις εκπομπών βασικών ρύπων / ΑΕΠ στην Κύπρο, 2005-2019⁶⁷

⁵⁹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016. [Πρότυπα ποιότητας του αέρα](#).

⁶⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [Μείωση εθνικών εκπομπών](#).

⁶¹ [Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, Air Quality in Europe –2021 Report](#) (Ποιότητα του αέρα στην Ευρώπη — Έκθεση 2021), βλ. σελ. 106 για λεπτομέρειες σχετικά με τη μεθοδολογία υποστήριξης, σ. 106.

⁶² Τα αιωρούμενα σωματίδια (PM) είναι ένα μείγμα σωματιδίων αερολύματος (στερεών και υγρών) που καλύπτουν ευρύ φάσμα μεγεθών και χημικών συνθέσεων. Η ένδειξη PM10 (PM_{2,5}) αναφέρεται στα σωματίδια με διάμετρο 10 (2,5) μικρομέτρων και κάτω. Τα αιωρούμενα σωματίδια εκπέμπονται από πολλές ανθρώπινες πηγές, συμπεριλαμβανομένης της καύσης.

⁶³ Το όζον στην επιφάνεια του εδάφους είναι προϊόν φωτοχημικής αντίδρασης λόγω της ρύπανσης.

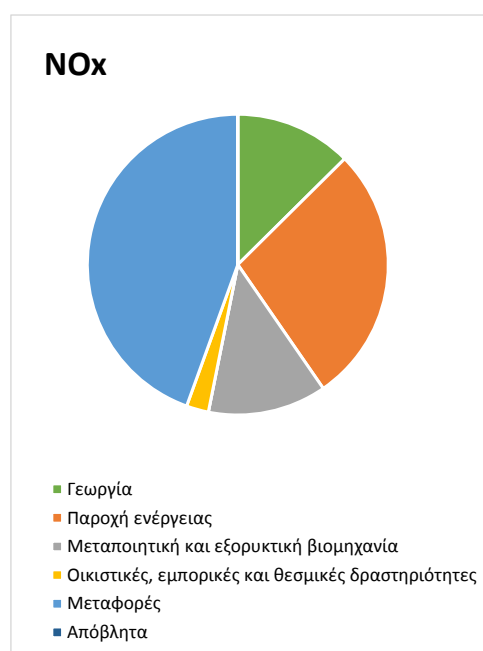
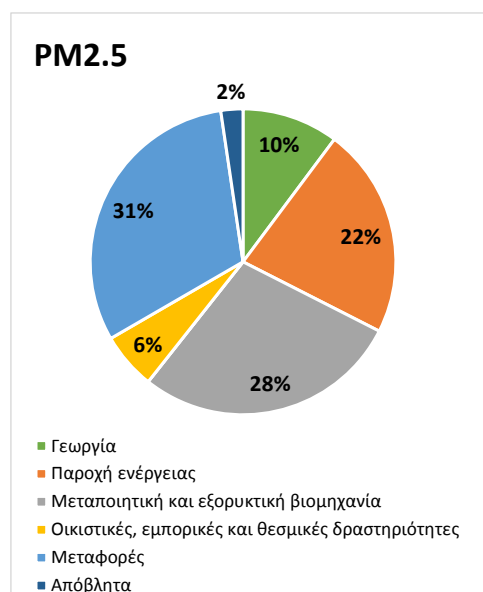
⁶⁴ Τα NO_x εκπέμπονται στη διάρκεια της καύσης καυσίμων, π.χ. από βιομηχανικές εγκαταστάσεις και από τις οδικές μεταφορές. Τα οξειδία του αζώτου (NO_x) είναι μια ομάδα αερίων που περιλαμβάνει το μονοξείδιο του αζώτου (NO) και το διοξείδιο του αζώτου (NO₂).

⁶⁵ Επισημαίνεται ότι τα στοιχεία αυτά αναφέρονται στις επιπτώσεις μεμονωμένων ρύπων και για να αποφευχθεί ο διπλός υπολογισμός δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί το άθροισμά τους για τον υπολογισμό ενός ποσού.

⁶⁶ Οδηγία 2016/2284/ΕΕ.

⁶⁷ Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος.

Εικόνα 18: Εκπομπές PM_{2,5} και NO_x ανά τομέα στην Κύπρο, 2019⁶⁸

Για το 2020, δεν καταγράφηκαν υπερβάσεις πάνω από τις οριακές τιμές που καθορίζονται στην *οδηγία για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα*. Ωστόσο, οι τιμές-στόχοι όσον αφορά τη συγκέντρωση του όζοντος δεν έχουν επιτευχθεί⁶⁹.

Στην ΕΕΠΠ του 2019, η Κύπρος έλαβε δράση προτεραιότητας για την ανάληψη συγκεκριμένων

⁶⁸ Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος.

⁶⁹ Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, [Eionet Central Data Repository](#) (Κεντρικό Αποθετήριο Δεδομένων Eionet).

δράσεων στο πλαίσιο του εθνικού προγράμματος ελέγχου της ατμοσφαιρικής ρύπανσης (ΕΠΕΑΡ). Ωστόσο, καθώς σημείωσε περιορισμένη πρόοδο στο θέμα αυτό, η δράση επαναλήφθηκε.

Δράσεις προτεραιότητας για το 2022

- Στο πλαίσιο του εθνικού προγράμματος ελέγχου της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, λήψη μέτρων για τη μείωση των εκπομπών από τις κύριες πηγές που προαναφέρθηκαν.
- Διασφάλιση της πλήρους συμμόρφωσης με τα πρότυπα ποιότητας του αέρα στην ΕΕ και διατήρηση της καθοδικής τάσης στις εκπομπές ατμοσφαιρικών ρύπων, ώστε να μειωθούν οι δυσμενείς επιπτώσεις της ατμοσφαιρικής ρύπανσης στην υγεία και την οικονομία, με σκοπό την επίτευξη των κατευθυντήριων τιμών του ΠΟΥ στο μέλλον.

Βιομηχανικές εκπομπές

Οι βασικοί στόχοι της ενωσιακής πολιτικής για τις βιομηχανικές εκπομπές είναι οι εξής:

- προστασία του αέρα, του νερού και του εδάφους
- πρόληψη και διαχείριση αποβλήτων
- βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και της αποδοτικότητας των πόρων
- καθαρισμός μολυσμένων τοποθεσιών.

Για την επίτευξη αυτών των στόχων, η ΕΕ ακολουθεί ολοκληρωμένη προσέγγιση για την πρόληψη και τον έλεγχο των συνήθων και τυχαίων βιομηχανικών εκπομπών. Ο ακρογωνιαίος λίθος της πολιτικής είναι η οδηγία περί βιομηχανικών εκπομπών⁷⁰.

Όπως ανακοινώθηκε στην Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, η Επιτροπή διενήργησε εκτίμηση επιπτώσεων για την αναθεώρηση της οδηγίας περί βιομηχανικών εκπομπών το 2021 με σκοπό την υποβολή πρότασης στις αρχές του 2022⁷¹. Στόχος της αναθεώρησης είναι η ενίσχυση της συμβολής της οδηγίας στον στόχο μηδενικής ρύπανσης και της συνέπειάς της με τις πολιτικές για το κλίμα, την ενέργεια και την κυκλική οικονομία.

⁷⁰ Η οδηγία 2010/75/ΕΕ καλύπτει βιομηχανικές δραστηριότητες που διεξάγονται πάνω από ορισμένα όρια. Η οδηγία καλύπτει τη βιομηχανία ενέργειας, τη βιομηχανία παραγωγής μετάλλων, τη βιομηχανία ορυκτών προϊόντων, τη χημική βιομηχανία και τη διαχείριση των αποβλήτων, καθώς και ένα ευρύ φάσμα βιομηχανικών και γεωργικών τομέων (π.χ. εντατική εκτροφή χοίρων και πουλερικών, παραγωγή χαρτοπολτού και χαρτιού, βαφή και καθαρισμός).

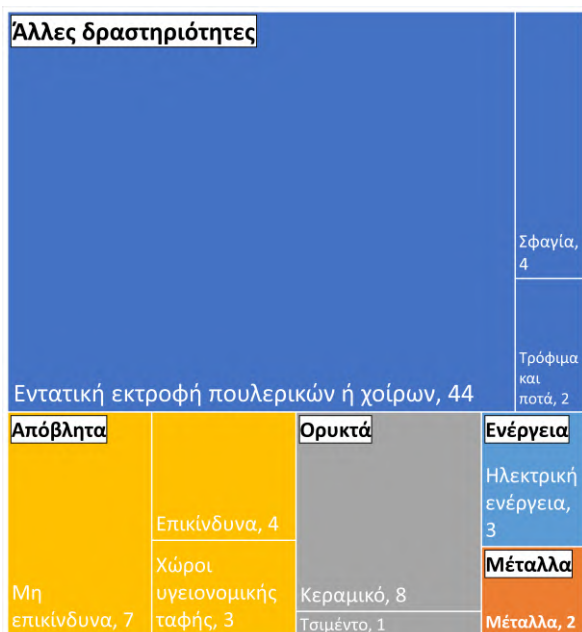
⁷¹ Η αναθεώρηση της οδηγίας περί βιομηχανικών εκπομπών πραγματοποιείται παράλληλα με την αναθεώρηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 166/2006 για το ευρωπαϊκό μητρώο έκλυσης και μεταφοράς ρύπων (E-MEMP).

Η κατωτέρω επισκόπηση των βιομηχανικών δραστηριοτήτων που ρυθμίζονται από την οδηγία περί βιομηχανικών εκπομπών βασίζεται σε δεδομένα που υποβάλλονται στο μητρώο της ΕΕ (2018)⁷².

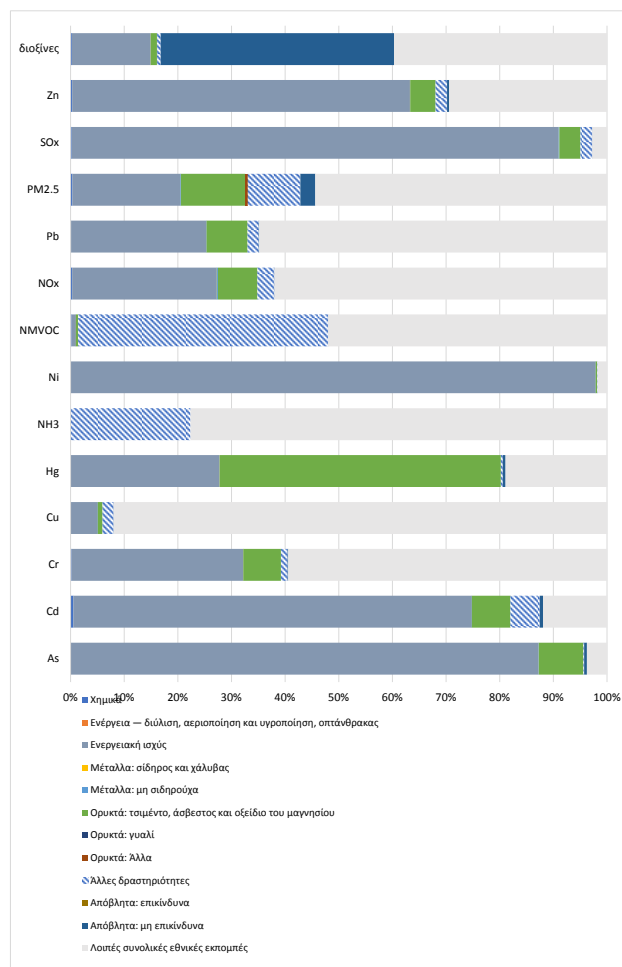
Στην Κύπρο, περίπου 80 βιομηχανικές εγκαταστάσεις πρέπει να διαθέτουν άδεια σύμφωνα με την οδηγία περί βιομηχανικών εκπομπών. Η κατανομή των εγκαταστάσεων παρουσιάζεται στην παρακάτω εικόνα.

Το 2018 οι βιομηχανικοί τομείς στην Κύπρο με τις περισσότερες εγκαταστάσεις που εμπίπτουν στην οδηγία περί βιομηχανικών εκπομπών ήταν η εντατική εκτροφή πουλερικών ή χοίρων (56%), ο τομέας διαχείρισης αποβλήτων (18%) και η παραγωγή κεραμικών (10%).

Εικόνα 19: Αριθμός βιομηχανικών εγκαταστάσεων βάσει της οδηγίας περί βιομηχανικών εκπομπών, ανά τομέα, Κύπρος (2018)⁷³

Εικόνα 20: Εκπομπές στην ατμόσφαιρα από τομείς βάσει της οδηγίας περί βιομηχανικών εκπομπών και όλες οι λοιπές συνολικές εθνικές εκπομπές στην ατμόσφαιρα, Κύπρος (2018)⁷⁴

Η προσέγγιση της ΕΕ για την επιβολή της νομοθεσίας στο πλαίσιο της οδηγίας περί βιομηχανικών εκπομπών δημιουργεί ισχυρά δικαιώματα πρόσβασης των πολιτών στις σχετικές πληροφορίες και συμμετοχής στη διαδικασία αδειοδότησης. Αυτό δίνει τη δυνατότητα σε πολίτες και ΜΚΟ να διασφαλίζουν ότι οι άδειες χορηγούνται κατάλληλα και τηρούνται οι όροι τους. Στο πλαίσιο της περιβαλλοντικής επιθεώρησης, οι αρμόδιες αρχές πραγματοποιούν επιτόπιες επισκέψεις στις εγκαταστάσεις που εμπίπτουν στην οδηγία περί βιομηχανικών εκπομπών για τη λήψη δειγμάτων και τη

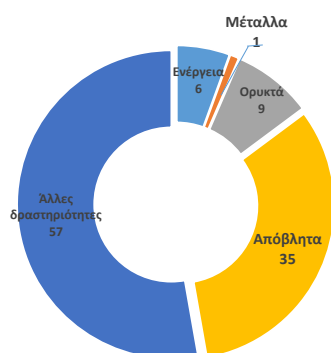
⁷² Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, [European Industrial Emissions Portal](#) (Ευρωπαϊκή πύλη για τις βιομηχανικές εκπομπές).

⁷³ Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, Μητρώο ΕΕ, [Ευρωπαϊκή πύλη για τις βιομηχανικές εκπομπές \(στοιχεία της 3ης Νοεμβρίου 2021\)](#).

⁷⁴ Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, Σύμβαση σχετικά με τη διαμεθοριακή ρύπανση της ατμόσφαιρας σε μεγάλη απόσταση (LRTAP), [Air pollutant emissions data viewer \(Gothenburg Protocol, LRTAP Convention\) 1990-2019](#) [Προβολή δεδομένων εκπομπών ατμοσφαιρικών ρύπων (Πρωτόκολλο του Γκέτεμποργκ, Σύμβαση LRTAP) 1990-2019] ([Τα δεδομένα ανακτήθηκαν στις 3 Νοεμβρίου 2021](#)).

συλλογή των απαραίτητων πληροφοριών. Σύμφωνα με το άρθρο 23 παράγραφος 4 της οδηγίας περί βιομηχανικών εκπομπών, οι επιτόπιες επισκέψεις πρέπει να διενεργούνται από μία φορά ετησίως έως μία φορά ανά τριετία, ανάλογα με τους περιβαλλοντικούς κινδύνους που ενέχουν οι εγκαταστάσεις. Το 2018 η Κύπρος πραγματοποίησε 108 επιτόπιες επισκέψεις, η πλειονότητα των οποίων αφορούσε την εντατική εκτροπή πουλερικών ή χοίρων (49 %) στο πλαίσιο άλλων δραστηριοτήτων, στον τομέα της διαχείρισης αποβλήτων (32 %), στον τομέα των ορυκτών (8 %) και στην παραγωγή ενέργειας (6 %).

Εικόνα 21: Αριθμός επιθεωρήσεων σε εγκαταστάσεις που εμπίπτουν στην οδηγία περί βιομηχανικών εκπομπών στην Κύπρο το 2018, 2018⁷⁵

Η κατάρτιση εγγράφων αναφοράς για τις βέλτιστες διαθέσιμες τεχνικές (ΒΔΤ) και συμπερασμάτων για τις ΒΔΤ διασφαλίζει την καλή συνεργασία μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών και καθιστά δυνατή την καλύτερη εφαρμογή της οδηγίας περί βιομηχανικών εκπομπών⁷⁶. Μετά την τελευταία έκθεση ΕΕΠΠ, η Επιτροπή ενέκρινε συμπεράσματα ΒΔΤ για την Κύπρο όσον αφορά: i) την αποτέφρωση των αποβλήτων· ii) τις βιομηχανίες τροφίμων, ποτών και γάλακτος· και iii) την επιφανειακή επεξεργασία με τη χρήση οργανικών διαλυτών, συμπεριλαμβανομένης της διατήρησης ξύλου και προϊόντων ξύλου με χημικές ουσίες. Η Επιτροπή βασίζεται στις προσπάθειες των εθνικών αρμόδιων αρχών για την εφαρμογή των νομικά δεσμευτικών συμπερασμάτων ΒΔΤ και των συναφών επιπέδων εκπομπών ΒΔΤ στις περιβαλλοντικές άδειες. Η

⁷⁵ Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, E-MEMP, [European Industrial Emissions Portal](#) (Ευρωπαϊκή πύλη για τις βιομηχανικές εκπομπές). Τα βαρέα μέταλλα παρουσιάζονται ως σταθμισμένο άθροισμα τόσο των παραγόντων οικοτοξικότητας όσο και παραγόντων τοξικότητας για τον άνθρωπο, ώστε να απεικονιστούν οι επιπτώσεις τόσο στο περιβάλλον όσο και στον άνθρωπο (με βάση το μοντέλο USEtox) (τα δεδομένα ανακτήθηκαν στις 3 Νοεμβρίου 2021).

⁷⁶ Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

διαδικασία αυτή αναμένεται να οδηγήσει σε σημαντική και συνεχή μείωση της ρύπανσης.

Το 2019 η Κύπρος έλαβε δράσεις προτεραιότητας για την επανεξέταση των αδειών και την ενίσχυση του ελέγχου και της επιβολής ώστε να διασφαλιστεί η συμμόρφωση με τα πρόσφατα εκδοθέντα συμπεράσματα για τις ΒΔΤ. Η Επιτροπή παρακολουθεί την πρόοδο, όπως αναφέρθηκε από την Κύπρο στο μητρώο της ΕΕ, και επί του παρόντος επαληθεύει με την Κύπρο ότι οι αναφερόμενες πληροφορίες σχετικά με τις άδειες που χορηγήθηκαν για κάθε εγκατάσταση είναι σύμφωνες με την οδηγία περί βιομηχανικών εκπομπών.

Η Κύπρος έλαβε επίσης δράση προτεραιότητας για την οσμή από τον υψηλό αριθμό εγκαταστάσεων εκτροφής πουλερικών και χοίρων, οι οποίες βρίσκονται συχνά κοντά σε κατοικημένες περιοχές. Η Επιτροπή παρακολουθεί το θέμα αυτό μέσω των συμπερασμάτων ΒΔΤ σχετικά με την εντατική εκτροφή πουλερικών ή χοίρων, τα οποία υποτίθεται ότι θα αντικατοπτρίζονταν στις άδειες έως τον Φεβρουάριο του 2021.

Πρόληψη μεγάλων βιομηχανικών ατυχημάτων — SEVESO

Οι βασικοί στόχοι της ενωσιακής πολιτικής για την πρόληψη των μεγάλων βιομηχανικών ατυχημάτων είναι οι εξής:

- i) έλεγχος των κινδύνων μεγάλων ατυχημάτων που σχετίζονται με επικίνδυνες ουσίες, ιδίως χημικές ουσίες·
- ii) περιορισμός των συνεπειών αυτών των ατυχημάτων για την ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον·
- iii) διαρκής βελτίωση της πρόληψης, της ετοιμότητας και της αντιμετώπισης των μεγάλων ατυχημάτων.

Ο ακρογωνιαίος λίθος της πολιτικής είναι η οδηγία 2012/18/ΕΕ (οδηγία Seveso III)⁷⁷.

Η παρακάτω επισκόπηση των βιομηχανικών μονάδων που ρυθμίζονται από την οδηγία Seveso-III (στο εξής: μονάδες Seveso), βασίζεται σε στοιχεία που υποβλήθηκαν στη βάση δεδομένων eSPIRS (2018)⁷⁸ και στην έκθεση της Κύπρου σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας Seveso-III για την περίοδο 2015-2018⁷⁹.

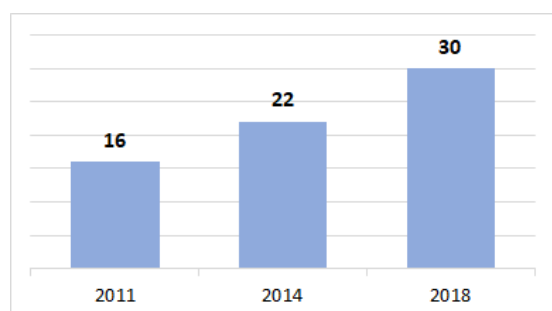
⁷⁷ Οδηγία 2012/18/ΕΕ για την αντιμετώπιση των κινδύνων μεγάλων ατυχημάτων σχετιζόμενων με επικίνδυνες ουσίες.

⁷⁸ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [Seveso Plants Information Retrieval System](#) (Σύστημα ανάκτησης πληροφοριών για τις μονάδες Seveso).

⁷⁹ Όπως προβλέπεται στο άρθρο 21 παράγραφος 2 της οδηγίας Seveso-III.

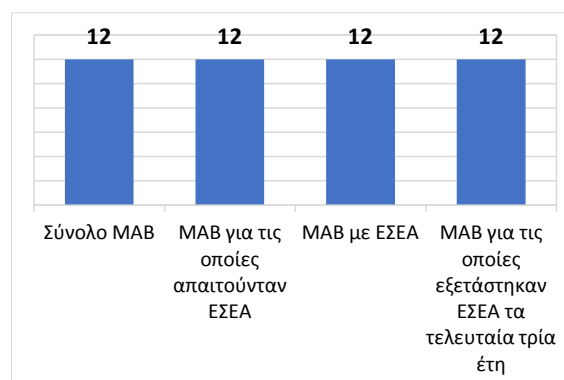
Από τις 30 μονάδες Seveso στην Κύπρο, 18 κατατάσσονται ως μονάδες κατώτερης βαθμίδας και 12 ως μονάδες ανώτερης βαθμίδας —με βάση την ποσότητα των επικίνδυνων ουσιών που ενδέχεται να υπάρχουν. Οι μονάδες ανώτερης βαθμίδας υπόκεινται σε αυστηρότερες απαιτήσεις. Η αύξηση του αριθμού των μονάδων Seveso παρουσιάζεται στο γράφημα 22.

Εικόνα 22: Αριθμός μονάδων Seveso στην Κύπρο, 2011, 2014 και 2018⁸⁰

Πολλές μονάδες Seveso είναι υποχρεωμένες να καταρτίζουν εξωτερικά σχέδια έκτακτης ανάγκης (ΕΣΕΑ). Τα εν λόγω ΕΣΕΑ είναι απαραίτητα για την κατάλληλη προετοιμασία και την αποτελεσματική υλοποίηση των αναγκαίων δράσεων για την προστασία του περιβάλλοντος και του πληθυσμού σε περίπτωση μεγάλου βιομηχανικού ατυχήματος. Σύμφωνα με την Κύπρο, απαιτούνται ΕΣΕΑ για 12 μονάδες ανώτερης βαθμίδας. Το 2018, 12 μονάδες ανώτερης βαθμίδας (ΜΑΒ) είχαν ΕΣΕΑ και 12 απ' αυτές είχαν δοκιμαστεί τα τελευταία 3 έτη. Η σύνοψη παρουσιάζεται στην εικόνα 23.

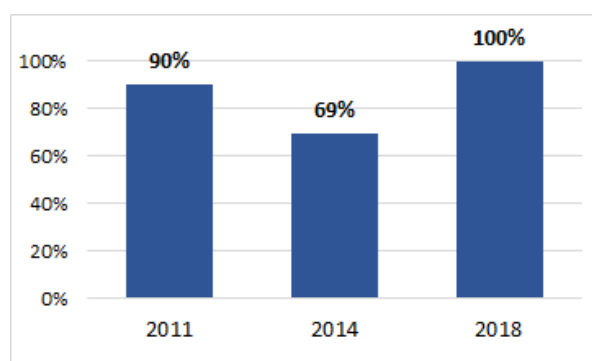
Εικόνα 23: Κατάσταση σχετικά με τα ΕΣΕΑ στην Κύπρο, 2018⁸¹

Οι πληροφορίες του κοινού που αναφέρονται στο παράρτημα V της οδηγίας Seveso-III —ιδίως σχετικά με τον τρόπο προειδοποίησης του κοινού που θίγεται σε περίπτωση μεγάλου ατυχήματος, την κατάλληλη συμπεριφορά σε περίπτωση μεγάλου ατυχήματος και την ημερομηνία της τελευταίας επιτόπιας επίσκεψης— είναι μόνιμα διαθέσιμες για το 100 % των μονάδων Seveso στην Κύπρο.

Το ποσοστό των μονάδων ανώτερης βαθμίδας (ΜΑΒ) για τις οποίες τέθηκαν με ενεργό τρόπο στο κοινό πληροφορίες σχετικά με τα μέτρα ασφαλείας και τις απαιτούμενες συμπεριφορές τα τελευταία έτη παρουσιάζεται στην εικόνα 24.

Εικόνα 24: Ποσοστό ΜΑΒ για τις οποίες διατέθηκαν στο κοινό πληροφορίες σχετικά με τα μέτρα ασφαλείας και τις απαιτούμενες συμπεριφορές στην Κύπρο, 2011, 2014 και 2018⁸²

Θόρυβος

Στην οδηγία για τον περιβαλλοντικό θόρυβο⁸³ προβλέπεται κοινή προσέγγιση για την αποφυγή,

⁸⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [Assessment and summary of Member States' implementation reports for Implementing Decision 2014/896/EU \(implementing Directive 2012/18/EU on the control of major accident hazards involving dangerous substances\)](#) [Αξιολόγηση και σύνοψη των εκθέσεων εφαρμογής των κρατών μελών για την εκτελεστική απόφαση 2014/896/ΕΕ (σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας 2012/18/ΕΕ για την αντιμετώπιση των κινδύνων μεγάλων ατυχημάτων σχετιζόμενων με επικίνδυνες ουσίες)], 2022.

⁸¹ Ο.π.

⁸² Ο.π.

⁸³ Οδηγία [2002/49/ΕΚ](#).

πρόληψη ή περιορισμό των δυσμενών επιπτώσεων από έκθεση στον περιβάλλοντα θόρυβο, παρότι δεν καθορίζονται συγκεκριμένα όρια. Τα κύρια μέσα στο πλαίσιο αυτό είναι η στρατηγική χαρτογράφηση του θορύβου και ο σχετικός σχεδιασμός. Βασικός στόχος στο πλαίσιο του σχεδίου δράσης για τη μηδενική ρύπανση με ορίζοντα το 2030 είναι η μείωση του ποσοστού των ανθρώπων που πλήττονται από τον θόρυβο των μέσων μεταφοράς κατά 30 %.

Ο υπερβολικός θόρυβος από αεροσκάφη, σιδηροδρόμους και οδικά δίκτυα αποτελεί ένα από τα κύρια αίτια περιβαλλοντικών ζητημάτων υγείας στην ΕΕ. Μπορεί να προκαλέσει ισχαιμική καρδιοπάθεια, εγκεφαλικό επεισόδιο, διαταραχές ύπνου, γνωστικές διαταραχές και άγχος⁸⁴.

Στην Κύπρο, με βάση περιορισμένα στοιχεία, ο περιβαλλοντικός θόρυβος εκτιμάται ότι προκαλεί τουλάχιστον 50 πρόωρους θανάτους και 100 περιστατικά ισχαιμικής καρδιοπάθειας ετησίως⁸⁵. Επιπλέον, περίπου 22 000 άτομα υποφέρουν από διαταραχές ύπνου. Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία (από το 2012), περίπου μισό εκατομμύριο πολίτες εκτέθηκαν σε θόρυβο στην Κύπρο. Σύμφωνα με τις τελευταίες πλήρεις πληροφορίες που αναλύθηκαν, η χαρτογράφηση του θορύβου για τους οδικούς άξονες δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί. Επιπλέον, η Κύπρος δεν διαθέτει ακόμη σχέδια δράσης για ορισμένους οδικούς άξονες. Τα σχέδια αυτά, τα οποία θα αποτελέσουν αντικείμενο δημόσιας διαβούλευσης, θα πρέπει να περιλαμβάνουν μέτρα για τη μείωση του θορύβου.

Η Κύπρος έλαβε δράση προτεραιότητας στο πλαίσιο της ΕΕΠΠ του 2019 για την ολοκλήρωση των σχεδίων δράσης για τον θόρυβο, αλλά υπήρξε περιορισμένη πρόοδος,

⁸⁴ ΠΟΥ 2018, Environmental Noise Guidelines for the European Region (Κατευθυντήριες γραμμές για τον περιβαλλοντικό θόρυβο για την ευρωπαϊκή περιφέρεια).

⁸⁵ Τα στοιχεία αυτά αποτελούν εκτίμηση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος με βάση: i) τα δεδομένα που υποβάλλουν τα κράτη μέλη σχετικά με την έκθεση σε θόρυβο που καλύπτεται από την οδηγία 2002/49/ΕΚ ii) την έκθεση ETC/ATNI, 2021, Noise indicators under the Environmental Noise Directive 2012: [Methodology for estimating missing data](#) (Δείκτες θορύβου βάσει της οδηγίας για τον περιβαλλοντικό θόρυβο 2012: Μεθοδολογία για την εκτίμηση των ελλειπόντων δεδομένων), Έκθεση ETC/ATNI αριθ. 2021/06, European Topic Centre on Air Pollution, Transport, Noise and Industrial Pollution (Ευρωπαϊκό θεματικό κέντρο για την ατμοσφαιρική ρύπανση, τις μεταφορές, τον θόρυβο και τη βιομηχανική ρύπανση) iii) [Methodology for health impact calculations](#) (Μεθοδολογία για τους υπολογισμούς των επιπτώσεων στην υγεία), ETC/ACM, 2018, Implications of environmental noise on health and wellbeing in Europe (Επιπτώσεις του περιβαλλοντικού θορύβου στην υγεία και την ευημερία στην Ευρώπη), Eionet Report ETC/ACM No 2018/10, European Topic Centre on Air Pollution and Climate Change Mitigation (Ευρωπαϊκό θεματικό κέντρο για την ατμοσφαιρική ρύπανση και τον μετριασμό των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής).

όπως περιγράφεται λεπτομερώς ανωτέρω. Ως εκ τούτου, αυτή η δράση προτεραιότητας επαναλαμβάνεται και μια άλλη προστίθεται στη χαρτογράφηση θορύβου.

Δράσεις προτεραιότητας για το 2022

- Ολοκλήρωση της χαρτογράφησης του θορύβου.
- Ολοκλήρωση των σχεδίων δράσης για τη διαχείριση του θορύβου για τους οδικούς άξονες.

Ποιότητα και διαχείριση των υδάτων

Η νομοθεσία και η πολιτική της ΕΕ ορίζουν ότι πρέπει να αμβλυνθούν σημαντικά οι επιπτώσεις των πιέσεων που δέχονται τα μεταβατικά, τα παράκτια και τα γλυκά ύδατα (συμπεριλαμβανομένων των επιφανειακών και των υπόγειων υδάτων). Η επίτευξη, διατήρηση και βελτίωση της καλής κατάστασης των υδατικών συστημάτων, όπως ορίζεται στην οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα, θα διασφαλίσει ότι οι πολίτες της ΕΕ επωφελούνται από καλής ποιότητας και ασφαλές πόσιμο νερό και από καλής ποιότητας και ασφαλή ύδατα κολύμβησης. Επίσης, θα διασφαλίσει ότι η διαχείριση του κύκλου των θρεπτικών στοιχείων (άζωτο και φωσφόρος) πραγματοποιείται με πιο βιώσιμο και αποδοτικό ως προς τους πόρους τρόπο.

Οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα

Η οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα (ΟΠΥ)⁸⁶ αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της πολιτικής της ΕΕ για τα ύδατα για τον 21ο αιώνα⁸⁷. Η ΟΠΥ και άλλες σχετικές με τα ύδατα οδηγίες⁸⁸ καθορίζουν το πλαίσιο για τη βιώσιμη και ολοκληρωμένη διαχείριση των υδάτων, η οποία αποσκοπεί στην επίτευξη υψηλού επιπέδου προστασίας των υδατινών πόρων, στην πρόληψη της περαιτέρω υποβάθμισης και στην αποκατάσταση της καλής κατάστασης.

Έως τον Μάρτιο του 2022 τα κράτη μέλη έπρεπε να υποβάλουν έκθεση σχετικά με την τρίτη γενιά των σχεδίων διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμών στο πλαίσιο της ΟΠΥ. Η Επιτροπή θα αξιολογήσει την

⁸⁶ Η [οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα \(2000/60/ΕΚ\)](#).

⁸⁷ Η [πολιτική της ΕΕ για τα ύδατα](#).

⁸⁸ Περιλαμβάνει την [οδηγία για τα υπόγεια ύδατα \(2006/118/ΕΚ\)](#), την [οδηγία σχετικά με πρότυπα ποιότητας περιβάλλοντος \(2008/105/ΕΚ\)](#), την [οδηγία για τις πλημμύρες \(2007/60/ΕΚ\)](#), την [οδηγία για τα ύδατα κολύμβησης \(2006/7/ΕΚ\)](#), την [οδηγία για την επεξεργασία αστικών λυμάτων \(91/271/ΕΟΚ\)](#), τη νέα [οδηγία για το πόσιμο νερό \(2020/2184/ΕΚ\)](#), την [οδηγία για τη νιτρορύπανση \(91/676/ΕΟΚ\)](#), την [οδηγία-πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική \(2008/56/ΕΚ\)](#), την [οδηγία για τις βιομηχανικές εκπομπές \(2010/75/ΕΕ\)](#) και τον νέο [κανονισμό σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για την επαναχρησιμοποίηση των υδάτων \(2020/741\)](#).

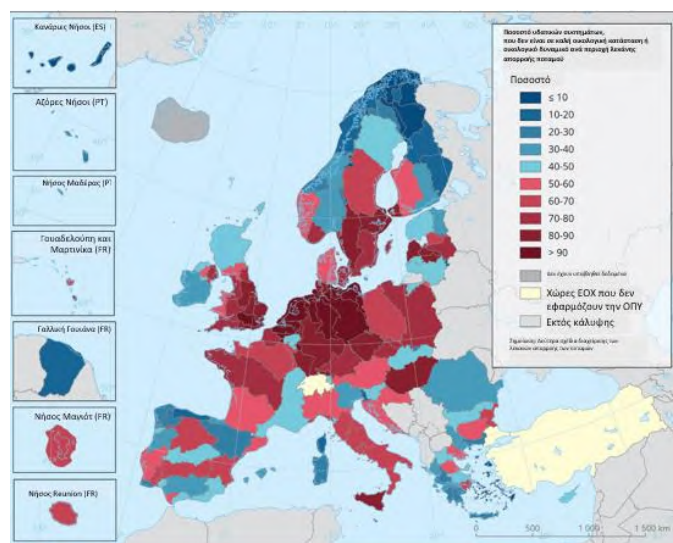
αναφερόμενη κατάσταση και την πρόοδο, ελέγχοντας τα μέτρα που ελήφθησαν ως απάντηση στα πορίσματα που εντοπίστηκαν κατά την αξιολόγηση των δεύτερων σχεδίων διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμών⁸⁹. Η Κύπρος δεν έχει ακόμη υποβάλει έκθεση για τα τρίτα σχέδια διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμών.

Τον Δεκέμβριο του 2021 η Επιτροπή δημοσίευσε την έκτη έκθεση εφαρμογής, στην οποία αξιολογείται η εφαρμογή της ΟΠΥ και της οδηγίας για τις πλημμύρες⁹⁰. Η εν λόγω έκθεση περιλαμβάνει ενδιάμεση αξιολόγηση της προόδου όσον αφορά: i) την εφαρμογή των προγραμμάτων μέτρων και ii) τις νέες ουσίες προτεραιότητας. Η έκθεση αξιολόγησης για την Κύπρο⁹¹ έδειξε ότι από τα 55 συνολικά μέτρα, τα 40 βρίσκονται σε εξέλιξη, ενώ 6 βρίσκονται στο στάδιο της προετοιμασίας και 3 δεν έχουν ακόμη ξεκινήσει.

Τα δεύτερα σχέδια διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμών που δημοσιεύθηκαν το 2020⁹², αποκαλύπτουν ότι το 58,3 % όλων των συστημάτων επιφανειακών υδάτων στην Κύπρο⁹³ έχουν καλή οικολογική κατάσταση (με 1,8 % άγνωστη κατάσταση) και μόνο 84,8 % έχουν καλή χημική κατάσταση (με 11,8 % άγνωστη κατάσταση). Όσον αφορά τα υπόγεια ύδατα, το 33,3 % δεν κατόρθωσε να πετύχει καλή χημική κατάσταση, ενώ το 76,2 % βρίσκεται σε ελλιπή ποσοτική κατάσταση.

Στην παρακάτω εικόνα απεικονίζεται το ποσοστό των συστημάτων επιφανειακών υδάτων στην Κύπρο και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες που δεν κατάφεραν να επιτύχουν καλή οικολογική κατάσταση.

Εικόνα 25: Ποσοστό συστημάτων επιφανειακών υδάτων (ποταμοί, λίμνες, μεταβατικά και παράκτια ύδατα) με λιγότερο από καλή οικολογική κατάσταση ανά περιοχή λεκάνης απορροής ποταμού⁹⁴

Στην παρακάτω εικόνα φαίνεται το ποσοστό των συστημάτων επιφανειακών υδάτων στην Κύπρο και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες που δεν κατάφεραν να επιτύχουν καλή χημική κατάσταση. Στην Κύπρο, το ποσοστό είναι 3,4 %, εάν συμπεριληφθούν υδατικά συστήματα που δεν επιτυγχάνουν καλή κατάσταση λόγω ουσιών που συμπεριφέρονται ως πανταχού παρούσες ΑΒΤ (ανθεκτικές, βιοσυσσωρεύσιμες και τοξικές χημικές ουσίες). Χωρίς υΡΒΤ, το ποσοστό των συστημάτων επιφανειακών υδάτων που δεν επιτυγχάνουν καλή χημική κατάσταση παραμένει το ίδιο.

⁸⁹ Αναλυτικές πληροφορίες υπάρχουν διαθέσιμες στην [5η έκθεση της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας-πλακίσου για τα ύδατα και της οδηγίας για τις πλημμύρες](#), καθώς και στην ΕΕΠΠ του 2019.

⁹⁰ Βλ. την [6η έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της ΟΠΥ και της οδηγίας για τις πλημμύρες](#).

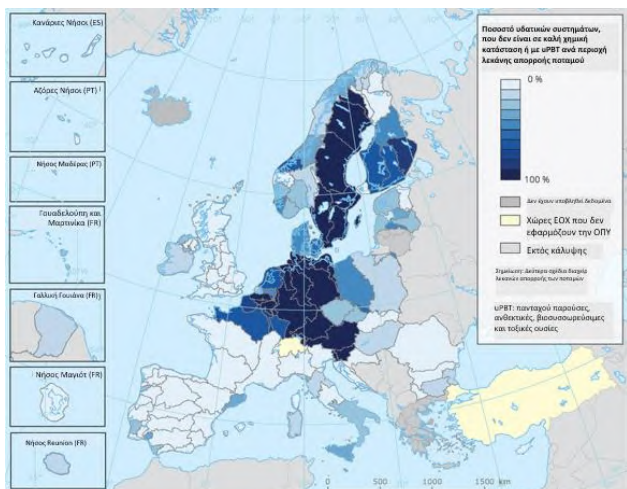
⁹¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος, Assessment of Member States' progress in Programmes of Measures during the second planning cycle of the Water Framework Directive (Αξιολόγηση της προόδου των κρατών μελών στα προγράμματα μέτρων κατά τον δεύτερο κύκλο σχεδιασμού της οδηγίας-πλακίσου για τα ύδατα). Κράτος μέλος: [Κύπρος](#), 2022.

⁹² [WISE Freshwater \(europa.eu\)](#).

⁹³ Ποταμοί, λίμνες, μεταβατικά, παράκτια, χωρικά ύδατα.

⁹⁴ Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, [2021](#).

Εικόνα 26: Ποσοστό συστημάτων επιφανειακών υδάτων που δεν επιτυγχάνουν καλή χημική κατάσταση⁹⁵

Σύμφωνα με το πλαίσιο της οδηγίας περί βιομηχανικών εκπομπών, η Κύπρος παρουσίασε σημαντική αύξηση κατά την τελευταία δεκαετία όσον αφορά τη βιομηχανική έκλυση βαρέων μετάλλων όπως Cd, Hg, Ni, Pb, και μείωση (20,4 %) του ολικού οργανικού άνθρακα (TOC) στο νερό⁹⁶.

Το συνολικό νερό που αντλείται ετησίως (σύμφωνα με τη βάση αναφοράς του 2019) στην Κύπρο από επιφανειακές και υπόγειες πηγές υδάτων είναι 267,90 hm³ (ΕΟΠ, 2022)⁹⁷. Το ποσοστό ανά τομέα είναι 63,60 % για τη γεωργία, 16,96 % για τη δημόσια ύδρευση, 18,23 % για την ηλεκτρική ενέργεια για ψύξη και 1,22 % για τη μεταποιητική βιομηχανία⁹⁸ (βλ. εικόνα 27). Η υδροληψία αποτελεί τον κύριο παράγοντα πίεσης στην Κύπρο. Ωστόσο, τα μέτρα για τη διαχείριση και τον έλεγχο της υδροληψίας φαίνονται λιγότερο αυστηρά από τη ρύπανση από σημειακές και διάχυτες πηγές. Η Κύπρος χρησιμοποιεί μητρώο για τον έλεγχο των υδροληψιών. Γενικά, δεν υπάρχει καθορισμένη χρονική περίοδος για την επανεξέταση των αδειών

⁹⁵ Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, [Δεκέμβριος 2019](#).

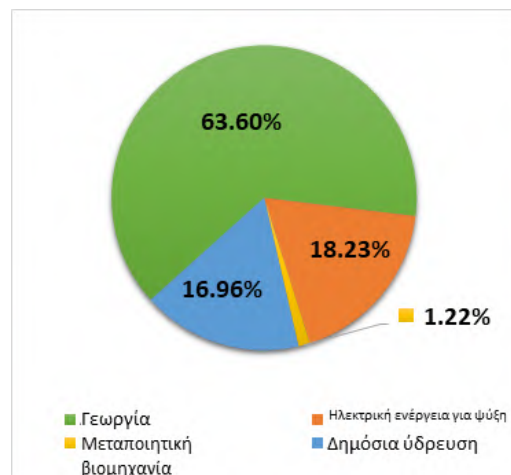
⁹⁶ Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, Ιούνιος [2021](#).

⁹⁷ Η τιμή αυτή υπολογίστηκε με τον συνδυασμό των δεδομένων αναφοράς για το 2019 και τη συμπλήρωση των κενών δεδομένων μέσω της χρήσης αλγορίθμων. Εάν το μερίδιο του τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας για ψύξη και του μεταποιητικού τομέα λαμβάνεται υπόψη —για τον οποίο πραγματοποιήθηκε η κάλυψη των κενών— η συνολική άντληση νερού είναι 215,82 hm³. Η Κύπρος επισήμανε ότι η ηλεκτρική ενέργεια για ψύξη εξυπηρετείται με το θαλασσινό νερό.

⁹⁸ Το ποσοστό για ηλεκτρική ενέργεια για ψύξη με νερό και για τον μεταποιητικό τομέα υπολογίστηκε με βάση την κάλυψη κενών δεδομένων (που αντιστοιχεί στην ποσότητα των 48,8 hm³ που αναφέρθηκε το έτος 2017 και των 3,3 hm³ που αναφέρθηκε το έτος 2018, αντίστοιχα).

υδροληψίας ή των χρονικών περιορισμών της ισχύος. Επιπλέον, υπάρχει καθυστέρηση παραχώρησης, έγκρισης και/ή αδειοδότησης για τον έλεγχο της κατακράτησης υδάτων, καθώς και μητρώο κατακρατήσεων

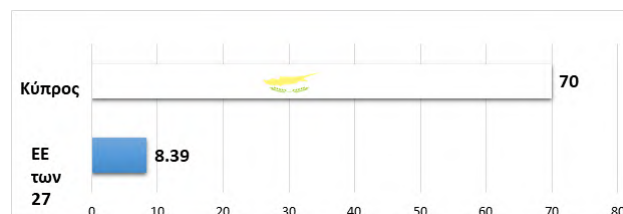
Εικόνα 27: Υδροληψία ανά τομέα στην Κύπρο⁹⁹

Στην Κύπρο, ο βελτιωμένος δείκτης αξιοποίησης νερού (WEI+)¹⁰⁰ είναι 70,637 % (για το 2017), πάνω από 40 %, το οποίο γενικά θεωρείται δείκτης σοβαρής λειψυδρίας.

Η Κύπρος κατατάσσεται πρώτη (από υψηλή προς χαμηλή βαθμολογία) στην ΕΕ όσον αφορά τον δείκτη WEI+.

Εικόνα 28: Βελτιωμένος δείκτης αξιοποίησης νερού (WEI+) εντός της ΕΕ, 2017¹⁰¹

Η αυξανόμενη ζήτηση νερού για διάφορους σκοπούς και η εντατικοποίηση των δυσμενών καιρικών συνθηκών λόγω της κλιματικής αλλαγής έχουν επιβαρύνει σημαντικά τις πηγές παροχής γλυκού νερού στην Κύπρο.

⁹⁹ Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, [Water abstraction by source and economic sector in Europe](#) (Υδροληψία ανά πηγή και οικονομικό τομέα στην Ευρώπη), 2022.

¹⁰⁰ Ο βελτιωμένος δείκτης αξιοποίησης νερού (WEI+) αποτελεί δείκτη μέτρησης της συνολικής χρήσης των γλυκών υδάτων ως ποσοστού των ανανεώσιμων γλυκών υδάτινων πόρων (υπόγεια και επιφανειακά ύδατα) σε δεδομένο χρόνο και τόπο. Προσδιορίζει ποσοτικά τον όγκο του νερού που αντλείται και τον όγκο του νερού που επιστρέφεται μετά τη χρήση στο περιβάλλον.

¹⁰¹ ΕΟΠ, [Βελτιωμένος δείκτης αξιοποίησης νερού](#), 2022.

Ως εκ τούτου, το οικείο ΣΑΑ¹⁰² περιλαμβάνει σειρά αλληλένδετων μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων για τον μετασχηματισμό και τον εκσυγχρονισμό της διαχείρισης των υδάτινων πόρων ώστε να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα και να ενισχυθεί η επιχειρησιακή ικανότητα των αρμόδιων αρχών μέσω της βελτίωσης της συνεργασίας και του συντονισμού μεταξύ των διαφόρων αρχών διαχείρισης των υδάτων, της υιοθέτησης έξυπνων τεχνολογιών, της προώθησης της επαναχρησιμοποίησης των υδάτων και της επέκτασης των υποδομών για την επεξεργασία λυμάτων. Η συνιστώσα «2.3 έξυπνη και βιώσιμη διαχείριση των υδάτινων πόρων» αποτελεί μία από τις κύριες συνεισφορές του ΣΑΑ στην πράσινη μετάβαση της Κύπρου.

Οδηγία για τις πλημμύρες

Όπως αναφέρθηκε, η Επιτροπή δημοσίευσε την 6η έκθεση εφαρμογής σχετικά με την οδηγία για πλημμύρες τον Δεκέμβριο του 2021, η οποία περιλάμβανε επανεξέταση και επικαιροποίηση των προκαταρκτικών αξιολογήσεων κινδύνου πλημμύρας κατά τον δεύτερο κύκλο (2016-2021).

Από την έκθεση αξιολόγησης¹⁰³ προέκυψε ότι για τον προσδιορισμό «περιοχών δυνητικού σημαντικού κινδύνου πλημμύρας κατά τον δεύτερο κύκλο, το μέγεθος της λεκάνης απορροής μειώθηκε από 10 km² σε 5 km², με βάση: i) τα διδάγματα που αντλήθηκαν από τις πλημμύρες που σημειώθηκαν κατά την περίοδο 2011-2018, ιδίως το μέγεθος των λεκανών απορροής ποταμών όπου συνέβησαν και ii) την αναμενόμενη αύξηση της έντασης και της συχνότητας των ακραίων καιρικών φαινομένων λόγω της κλιματικής αλλαγής. Η Κύπρος πρέπει ακόμη να αναπτύξει την ικανότητα καταγραφής των επιπτώσεων των πλημμυρών και εκτίμησης των συνεπειών των μελλοντικών πλημμυρών.

Η Κύπρος δεν έχει εγκρίνει ούτε έχει υποβάλει τη δεύτερη γενιά σχεδίων διαχείρισης κινδύνων πλημμύρας βάσει της οδηγίας για τις πλημμύρες. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα αξιολογήσει την πρόοδο που έχει σημειωθεί μετά την έγκριση των πρώτων σχεδίων και θα δημοσιεύσει νέα έκθεση, όπως συνέβη το 2019,

λαμβάνοντας επίσης υπόψη τα μέτρα που σχετίζονται με τις πλημμύρες και περιλαμβάνονται στο ΣΑΑ.

Οδηγία για το πόσιμο νερό

Όσον αφορά την οδηγία για το πόσιμο νερό¹⁰⁴, δεν υπάρχει διαθέσιμη νέα αξιολόγηση της ποιότητας του πόσιμου νερού μετά την ΕΕΠΠ του 2019. Η ποιότητα του πόσιμου νερού στην Κύπρο δεν έχει επιστημονηθεί ως τομέας που προκαλεί ανησυχία.

Η αναδιατυπωμένη οδηγία¹⁰⁵ άρχισε να ισχύει στις 12 Ιανουαρίου 2021, ενώ τα κράτη μέλη έχουν προθεσμία έως τις 12 Ιανουαρίου 2023 για τη μεταφορά της στα οικεία εθνικά νομικά συστήματα. Η Κύπρος θα πρέπει να συμμορφωθεί μ' αυτά τα αναθεωρημένα πρότυπα ποιότητας.

Οδηγία για τα ύδατα κολύμβησης

Όσον αφορά την οδηγία για τα ύδατα κολύμβησης, η εικόνα 30 δείχνει ότι το 2020 και τα 112 ύδατα κολύμβησης στην Κύπρο (100%) ήταν εξαιρετικής ποιότητας¹⁰⁶. Αναλυτικές πληροφορίες για τα ύδατα κολύμβησης της Κύπρου διατίθενται σε εθνική διαδικτυακή πύλη¹⁰⁷ και σε διαδραστικό χάρτη που σχεδιάστηκε και από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος¹⁰⁸.

¹⁰² Σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Κύπρου | Ευρωπαϊκή Επιτροπή (europa.eu).

¹⁰³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος, Assessment of Second Cycle Preliminary Flood Risk Assessments and Identification of Areas of Potential Significant Flood Risk under the Floods Directive Member State: Cyprus (Εκτίμηση των προκαταρκτικών αξιολογήσεων κινδύνου πλημμύρας στο πλαίσιο του δεύτερου κύκλου και προσδιορισμός περιοχών δυνητικού σημαντικού κινδύνου πλημμύρας στο πλαίσιο της οδηγίας για τις πλημμύρες Κράτος μέλος: [Κύπρος](#)), 2022.

¹⁰⁴ ΕΕ L 330 της 5.12.1998, σ. 32.

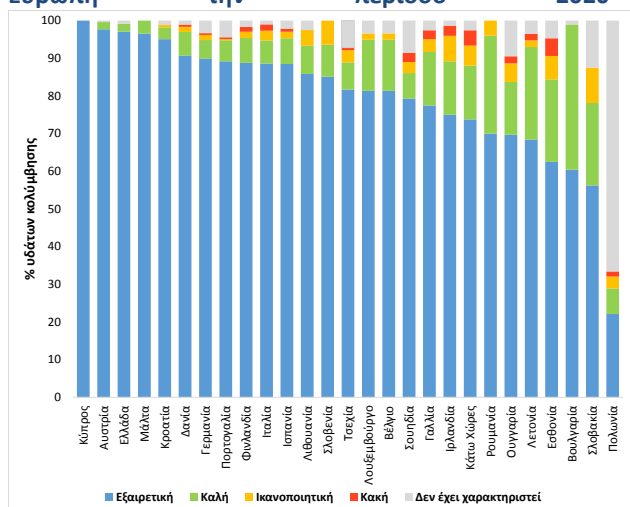
¹⁰⁵ ΕΕ L 435 της 23.12.2020, σ. 1.

¹⁰⁶ Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, 2021. [State of bathing water — European Environment Agency \(europa.eu\)](#) [Κατάσταση των υδάτων κολύμβησης — Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (europa.eu)].

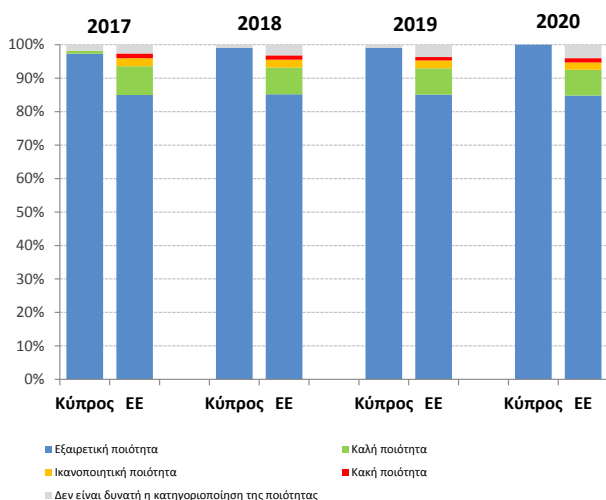
¹⁰⁷ <http://www.moa.gov.cy/moa/environment/environmentnew.nsf/All/9E7057F0FB6B8067C2257F6200327>.

¹⁰⁸ ΕΟΠ, [State of bathing waters in 2020 — European Environment Agency \(europa.eu\)](#) [Κατάσταση των υδάτων κολύμβησης το 2020 — Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (europa.eu)].

Εικόνα 29: Ποιότητα των υδάτων κολύμβησης στην Ευρώπη την περίοδο 2020¹⁰⁹

Εικόνα 30: Κύπρος, Ποιότητα υδάτων κολύμβησης, 2017–2020¹¹⁰

¹⁰⁹ Για το 2017, το 2018 και το 2019, περιλαμβάνονται στοιχεία για τα υδάτα κολύμβησης του Ηνωμένου Βασιλείου βάσει του μέσου όρου της ΕΕ.

Οδηγία για τη νιτρορύπανση

Η τελευταία έκθεση της Επιτροπής για την εφαρμογή της οδηγίας για τη νιτρορύπανση¹¹¹, η οποία καλύπτει την περίοδο 2016-2019¹¹², προειδοποιεί ότι τα νιτρικά ιόντα εξακολουθούν να προκαλούν επιβλαβή ρύπανση στα

ύδατα. Οι υπερβολικές τιμές νιτρικών ιόντων στα ύδατα είναι επιζήμιες τόσο για την ανθρώπινη υγεία όσο και για τα οικοσυστήματα, καθώς προκαλούν εξάντληση του οξυγόνου και ευτροφισμό. Όταν οι εθνικές αρχές και οι γεωργοί καθάρισαν τα ύδατα, αυτό είχε θετικό αντίκτυπο στην παροχή πόσιμου νερού και στη βιοποικιλότητα, καθώς και σε τομείς που εξαρτώνται απ' αυτά, όπως είναι η αλιεία και ο τουρισμός. Ωστόσο, η υπερβολική χρήση λιπασμάτων παραμένει πρόβλημα σε πολλά μέρη της ΕΕ.

Η Κύπρος έχει υψηλή πυκνότητα ζωικού κεφαλαίου και τα πλεονάσματα θρεπτικών συστατικών για το άζωτο και τον φώσφορο είναι υψηλότερα από τον μέσο όρο της ΕΕ. Διαθέτει καλά ανεπτυγμένο δίκτυο σταθμών παρακολούθησης. Η ποιότητα των υπόγειων υδάτων είναι γενικά καλή, παρότι υπάρχουν ορισμένα σημεία αιχμής όπου η συγκέντρωση νιτρικών ιόντων υπερβαίνει τα 50 mg/l ή αυξάνεται απότομα. Τα επιφανειακά ύδατα, από την άλλη πλευρά, παραμένουν καλής ποιότητας. Πολύ μεγάλος αριθμός σημείων αιχμής υπογείων υδάτων βρίσκονται εκτός των ευπρόσβλητων στη νιτρορύπανση ζωνών. Η Κύπρος δεν έχει επανεξετάσει το οικείο πρόγραμμα δράσης από το 2014¹¹³ και δεν έχει παράσχει πρόβλεψη για την ποιότητα των υδάτων.

Οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων

Με την πάροδο των ετών, η Κύπρος αντιμετώπισε δυσκολίες στην εκπλήρωση των υποχρεώσεων που υπέχει βάσει της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων.

Συνολικά, το 84 % των αστικών λυμάτων στην Κύπρο υποβάλλεται σε επεξεργασία σύμφωνα με τις απαιτήσεις της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων¹¹⁴. Το ποσοστό αυτό είναι πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ (76 %) για το 2018. Όσον αφορά την ποσότητα των αστικών λυμάτων που πρέπει ακόμη να συλληθούν ή να υποβληθούν σε επεξεργασία σύμφωνα με την οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων, απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για τη συλλογή (14,7 %), τη βιολογική επεξεργασία (15 %) και τη βιολογική επεξεργασία με αφαίρεση αζώτου και/ή φωσφόρου (14,8 %). Από την άλλη πλευρά, η Κύπρος επαναχρησιμοποιεί το 95,4 % των επεξεργασμένων αστικών λυμάτων για άρδευση στη γεωργία και για άλλες χρήσεις.

¹⁰⁹ Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, [Bathing Water Quality in 2020](#) (Ποιότητα των υδάτων κολύμβησης το 2020), 2022.

¹¹⁰ Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, [European Bathing Water Quality in 2017, 2018, 2019, 2020](#) (Ποιότητα των ευρωπαϊκών υδάτων κολύμβησης τα έτη 2017, 2018, 2019, 2020).

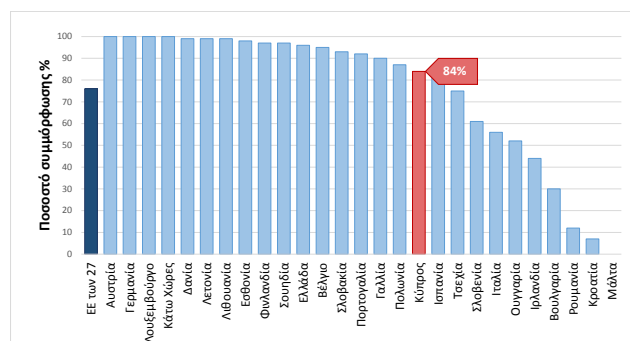
¹¹¹ Εφαρμογή της [οδηγίας για τη νιτρορύπανση](#) σε ολόκληρη την ΕΕ.

¹¹² Τελευταία [έκθεση εφαρμογής για την περίοδο 2016-2019](#).

¹¹³ Η Κύπρος βρίσκεται σε διαδικασία επανεξέτασης και επικαιροποίησης του προγράμματος δράσης και αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2022.

¹¹⁴ [Κύπρος \(europa.eu\)](#).

Εικόνα 31: Ποσοστό αστικών λυμάτων που πληροί όλες τις απαιτήσεις της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων (συλλογή, βιολογική επεξεργασία, βιολογική επεξεργασία με αφαίρεση αζώτου και/ή φωσφόρου) σε συμμορφούμενες αστικές περιοχές που υπάγονται στην οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων (ποσοστό συμμόρφωσης), 2018¹¹⁵

Παρά τη βελτίωση της συμμόρφωσης με την πάροδο των ετών, για την οποία η χρήση της χρηματοδότησης της ΕΕ ήταν θεμελιώδης, τον Μάρτιο του 2020 η Κύπρος καταδικάστηκε από το Δικαστήριο της ΕΕ για την ανεπαρκή συλλογή και επεξεργασία των αστικών λυμάτων που παράγονται σε 31 οικισμούς (29 περιπτώσεις δεν έχουν ακόμα επιλυθεί).

Η ΕΕΠΠ του 2019 για την Κύπρο περιλάμβανε τέσσερις δράσεις προτεραιότητας για τη διαχείριση των υδάτων. Δεδομένου ότι η πρόοδος είναι περιορισμένη, προτείνονται οι ακόλουθες δράσεις.

Δράσεις προτεραιότητας για το 2022

- Οι νέες τροποποιήσεις των φυσικών χαρακτηριστικών των υδατικών συστημάτων θα πρέπει να αξιολογούνται σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 7 της οδηγίας-πλαίσιο για τα ύδατα. Στις εν λόγω αξιολογήσεις πρέπει να λαμβάνονται υπόψη εναλλακτικές επιλογές και επαρκή μέτρα μετριασμού.
- Θα πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για τη βελτίωση της συντονισμένης εφαρμογής μεταξύ των πολιτικών για τα ύδατα, τη θάλασσα και τη φύση.
- Αναθεώρηση του χαρακτηρισμού των ευπρόσβλητων στη νιτρορύπανση ζωνών, επανεξέταση του οικείου προγράμματος δράσης, ιδίως για τη μείωση των υψηλών πλεονασμάτων θρεπτικών ουσιών, καθώς και για τη μείωση και την πρόληψη της μόλυνσης

των σημείων αιχμής των υπόγειων υδάτων όπου η γεωργική πίεση είναι σημαντική.

- Ολοκλήρωση της εφαρμογής της οδηγίας για την επεξεργασία αστικών λυμάτων για όλους τους οικισμούς, με τη δημιουργία των αναγκαίων υποδομών.

Χημικά προϊόντα

Η ΕΕ επιδιώκει να διασφαλίσει την παραγωγή και τη χρήση χημικών προϊόντων κατά τρόπο που ελαχιστοποιεί τις σημαντικές δυσμενείς επιδράσεις στην ανθρώπινη υγεία και στο περιβάλλον. Τον Οκτώβριο του 2020 η Επιτροπή δημοσίευσε τη στρατηγική της για τη βιωσιμότητα των χημικών προϊόντων — «Για ένα περιβάλλον χωρίς τοξικές ουσίες»¹¹⁶, η οποία οδήγησε σε ορισμένες συστημικές αλλαγές στη νομοθεσία της ΕΕ για τα χημικά προϊόντα. Εντάσσεται στο πλαίσιο της φιλοδοξίας της ΕΕ για μηδενική ρύπανση, η οποία αποτελεί βασική δέσμευση της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας.

Η ενωσιακή νομοθεσία σχετικά με τα χημικά προϊόντα¹¹⁷ παρέχει βασική προστασία της ανθρώπινης υγείας και του περιβάλλοντος. Επίσης, διασφαλίζει τη σταθερότητα και την προβλεψιμότητα για τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην εσωτερική αγορά.

Από το 2007, η Επιτροπή συγκεντρώνει πληροφορίες σχετικά με την επιβολή του κανονισμού για την καταχώριση, την αξιολόγηση, την αδειοδότηση και τους περιορισμούς των χημικών προϊόντων (στο εξής: κανονισμός REACH) και του κανονισμού για την ταξινόμηση, την επισήμανση και τη συσκευασία (στο εξής: κανονισμός CLP). Τον Δεκέμβριο του 2020 η Επιτροπή αξιολόγησε τις εκθέσεις των κρατών μελών σχετικά με την εφαρμογή και την επιβολή των εν λόγω κανονισμών¹¹⁸, σύμφωνα με το άρθρο 117 παράγραφος 1 του κανονισμού REACH και το άρθρο 46 παράγραφος 2 του κανονισμού CLP. Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία (2015-2019), οι εθνικές δομές επιβολής δεν έχουν μεταβληθεί σημαντικά τα τελευταία έτη. Ωστόσο, από την τελευταία έκθεση (2020) προκύπτει ότι εξακολουθούν να υπάρχουν πολλές διαφορές στην εφαρμογή των κανονισμών REACH και CLP και ιδίως στον τομέα της επιβολής του νόμου. Τα καταγεγραμμένα επίπεδα συμμόρφωσης στα κράτη μέλη φαίνεται να είναι αρκετά σταθερά σε βάθος χρόνου, αλλά παρουσιάζουν μια ελαφρά τάση επιδείνωσης, η

¹¹⁶ [COM\(2020\) 667 final](#).

¹¹⁷ Κανονισμός REACH: ΕΕ L 396 της 30.12.2006, σ. 1. — Κανονισμός CLP: ΕΕ L 252 της 31.12.2006, σ. 1.

¹¹⁸ [Final report REACH-CLP MS reporting 2020.pdf \(europa.eu\)](#).

¹¹⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [WISE Freshwater](#), 2021.

οποία πιθανότατα οφείλεται: i) στο γεγονός ότι οι αρχές επιβολής του νόμου είναι αποτελεσματικότερες στον εντοπισμό μη συμμορφούμενων προϊόντων/εταιρειών και ii) στη διάθεση περισσότερων μη συμμορφούμενων προϊόντων στην αγορά της ΕΕ.

Τον Αύγουστο του 2021 η Επιτροπή δημοσίευσε ποσοτική αξιολόγηση του ελέγχου της εφαρμογής¹¹⁹ των δύο βασικών κανονισμών της ΕΕ για τα χημικά προϊόντα (κανονισμός REACH και κανονισμός CLP), χρησιμοποιώντας ένα σύνολο δεικτών για διάφορες πτυχές του ελέγχου της εφαρμογής.

Η ευθύνη για τον έλεγχο της συμμόρφωσης με τον κανονισμό REACH ανήκει στο Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας της Κύπρου, το οποίο θέτει προτεραιότητες για τις δραστηριότητες επιβολής σε ετήσια βάση¹²⁰.

Η Κύπρος έχει εφαρμόσει πλήρως τις στρατηγικές επιβολής τόσο του κανονισμού REACH όσο και του κανονισμού CLP¹²¹.

Η στρατηγική REACH:

- συνδυάζει την επιβολή της εφαρμογής και την ευαισθητοποίηση·
- δίνει προτεραιότητα στους ελέγχους σε τελωνειακό επίπεδο, πριν από τη θέση των προϊόντων σε ελεύθερη κυκλοφορία από τις τελωνειακές αρχές·
- δίνει προτεραιότητα στους περιορισμούς στις εισαγωγές (σε συνεργασία με τις τελωνειακές αρχές)·
- περιλαμβάνει τις εκστρατείες ευαισθητοποίησης·
- δίνει προτεραιότητα στα έργα REF·
- καθορίζει μελλοντικούς στόχους, όπως η επέκταση των ελέγχων σε αντικείμενα που περιέχουν ουσίες που προκαλούν πολύ μεγάλη ανησυχία και η περαιτέρω ανάπτυξη του εθνικού συστήματος υποβολής εκθέσεων για τις επιθεωρήσεις και την παρακολούθησή τους.

Η στρατηγική CLP περιλαμβάνει:

- επιθεωρήσεις, εποπτεία της αγοράς και έρευνες εισαγωγών και συνεργασία με τις τελωνειακές αρχές·
- εκστρατείες ευαισθητοποίησης και δημοσίευση εκπαιδευτικού υλικού·

- εκστρατεία για τον έλεγχο της ταξινόμησης, της επισήμανσης και της συσκευασίας των διαλυτών συσκευασιών για απορρυπαντικά πλυντηρίων ρούχων μίας χρήσης.

Κατά κανόνα, όλες οι παραβάσεις του κανονισμού REACH χαρακτηρίζονται ως «σοβαρά» ή «πολύ σοβαρά» περιβαλλοντικά διοικητικά αδικήματα. Εάν η παράβαση είναι αρκετά σοβαρή, η αρμόδια αρχή μπορεί να αποφασίσει να επιβάλει περαιτέρω κυρώσεις επιπλέον του προστίμου. Η εν λόγω αρχή μπορεί επίσης, όταν απαιτείται, να διατάξει την προσωρινή κατάσχεση περιουσιακών στοιχείων και εγγράφων.

Στην Κύπρο, διατίθενται 11 υπάλληλοι για την επιβολή των κανονισμών REACH και CLP¹²². Κατά την περίοδο αναφοράς (2019) διενεργήθηκαν συνολικά 553 έλεγχοι της εφαρμογής του κανονισμού REACH¹²³. Οι περισσότεροι ήταν έλεγχοι εκ των προτέρων (επιθεωρήσεις) παρά εκ των υστέρων/έκτακτοι (δηλ. έρευνες ανταποκρινόμενες σε καταγγελίες, ατυχήματα και παραπομπές). Δεν έχουν παρασχεθεί πληροφορίες σχετικά με τον αριθμό των περιπτώσεων μη συμμόρφωσης.

¹¹⁹ [European Commission, REACH and CLP enforcement: EU level enforcement indicators](#) (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Έλεγχος της εφαρμογής των κανονισμών REACH και CLP: Δείκτες ελέγχου εφαρμογής σε επίπεδο ΕΕ).

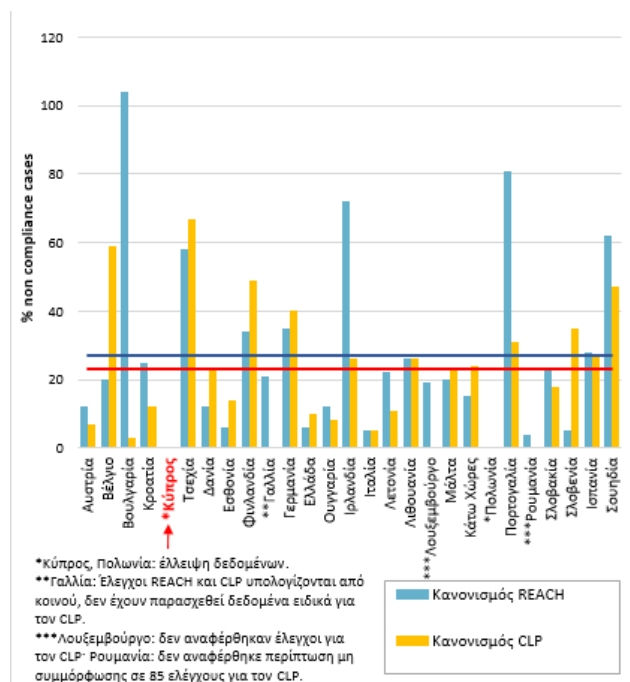
¹²⁰ [Τελική έκθεση Υποβολή εκθέσεων των κρατών μελών για τους κανονισμούς REACH-CLP](#), σ. 68.

¹²¹ [Final report_REACH-CLP MS reporting_2020.pdf \(europa.eu\)](#), σ. 76.

¹²² Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Τελική έκθεση, σχετικά με τη λειτουργία των κανονισμών REACH και CLP, [Final report REACH-CLP MS reporting 2020.pdf \(europa.eu\)](#), σ. 75.

¹²³ [Final report REACH-CLP MS reporting 2020.pdf \(europa.eu\)](#), σ. 87-88.

Εικόνα 32: Ποσοστό περιπτώσεων μη συμμόρφωσης επί του συνολικού αριθμού ελέγχων για την εφαρμογή των κανονισμών REACH και CLP κατά τη διάρκεια του 2019 ανά κράτος μέλος και σε σύγκριση με τον μέσο όρο της ΕΕ¹²⁴

Δράση προτεραιότητας για το 2022

- Αναβάθμιση των διοικητικών ικανοτήτων εφαρμογής και επιβολής με σκοπό τη μηδενική ανοχή απέναντι σε περιπτώσεις μη συμμόρφωσης.

¹²⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [Final Report, on the operation of REACH and CLP](#) (Τελική έκθεση σχετικά με τη λειτουργία των κανονισμών REACH και CLP), σ. 87-88, 2022.

4. Δράση για το κλίμα

Σύμφωνα με τη συμφωνία του Παρισιού και στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, το ευρωπαϊκό νομοθέτημα για το κλίμα θέτει τον στόχο της ΕΕ για επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας έως το 2050 και μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά 55 % έως το 2030 σε σύγκριση με το 1990. Το νομοθέτημα περιορίζει επίσης τη συνεισφορά που μπορεί να έχει η απορρόφηση άνθρακα στη μείωση των εκπομπών το 2030, ώστε να διασφαλιστεί ότι θα καταβληθούν επαρκείς προσπάθειες μετριασμού.

Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της υπέβαλαν επικαιροποιημένες εθνικά καθορισμένες συνεισφορές στη UNFCCC τον Δεκέμβριο του 2020.

Η ΕΕ εργάζεται σε όλους τους τομείς και τις πολιτικές για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και τη μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη και βιώσιμη οικονομία, καθώς και για την αντιμετώπιση των αναπόφευκτων συνεπειών της κλιματικής αλλαγής.

Η νομοθεσία της ΕΕ για το κλίμα παρέχει κίνητρα για τη μείωση των εκπομπών από την παραγωγή ενέργειας, τη βιομηχανία, τις μεταφορές, τη ναυτιλία και τα φθοριούχα αέρια που χρησιμοποιούνται στα προϊόντα.

Στον τομέα των οδικών μεταφορών, η νομοθεσία της ΕΕ απαιτεί τη μείωση της έντασης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στα καύσιμα των οχημάτων κατά 6 % έως το 2020 σε σύγκριση με το 2010¹²⁵ και ορίζει δεσμευτικά πρότυπα για τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου στις διάφορες κατηγορίες οχημάτων¹²⁶.

Βάσει του ισχύοντος κανονισμού για τα φθοριούχα αέρια, οι εκπομπές φθοριούχων αερίων στην ΕΕ θα μειωθούν κατά δύο τρίτα έως το 2030 σε σύγκριση με τα επίπεδα του 2014. Από το 2021, οι εκπομπές και οι απορροφήσεις αερίων του θερμοκηπίου από τη χρήση γης, την αλλαγή χρήσης γης και τη δασοκομία (LULUCF) έχουν συμπεριληφθεί στις προσπάθειες της ΕΕ για μείωση των εκπομπών.

Η πολιτική προσαρμογής της ΕΕ αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας. Από το 2021, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να υποβάλλουν εκθέσεις σχετικά με τις εθνικές πολιτικές προσαρμογής τους¹²⁷, δεδομένου ότι το νομοθέτημα της ΕΕ για το κλίμα αναγνωρίζει την προσαρμογή ως βασική

συνιστώσα της μακροπρόθεσμης παγκόσμιας αντίδρασης στην κλιματική αλλαγή. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εγκρίνουν εθνικές στρατηγικές, ενώ η ΕΕ θα αξιολογεί τακτικά την πρόοδο στο πλαίσιο της συνολικής διακυβέρνησής της για τη δράση για το κλίμα. Η επικαιροποιημένη στρατηγική της ΕΕ για την προσαρμογή, η οποία δημοσιεύθηκε τον Φεβρουάριο του 2021, καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο η ΕΕ μπορεί να προσαρμοστεί στις αναπόφευκτες επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και να καταστεί ανθεκτική στην κλιματική αλλαγή έως το 2050.

Βασικές εθνικές πολιτικές και στρατηγικές για το κλίμα

Η Κύπρος διαθέτει ολοκληρωμένο εθνικό σχέδιο για την ενέργεια και το κλίμα για την περίοδο 2021-2030, το οποίο βασίζεται σε άλλα μακροπρόθεσμα σχέδια για την ενέργεια και το κλίμα, συμπεριλαμβανομένης της μακροπρόθεσμης στρατηγικής για την ανακαίνιση κτιρίων. Ο εθνικός στόχος είναι να μειωθούν οι εκπομπές έως το 2030, μεταξύ άλλων με τη χρήση των διαθέσιμων δυνατοτήτων ευελιξίας, και να καταστεί κλιματικά ουδέτερη έως το 2050 σύμφωνα με τον στόχο της ΕΕ.

Στο πλαίσιο του οικείου σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, η Κύπρος διαθέτει το 41 % του προϋπολογισμού σε κλιματικούς στόχους και παρουσιάζει κρίσιμες μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις για την προώθηση της μετάβασης σε μια πιο βιώσιμη, χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών και ανθεκτική στην κλιματική αλλαγή οικονομία. Καλύπτει διάφορους τομείς, συμπεριλαμβανομένων της ανανεώσιμης ενέργειας και της ενεργειακής απόδοσης, των αστικών μεταφορών και της ανακαίνισης κτιρίων, καθώς και της πράσινης φορολογικής μεταρρύθμισης και της απελευθέρωσης της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας.

Το 2014 Κύπρος ενέκρινε την εθνική στρατηγική για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και το σχέδιο για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. Η στρατηγική επικαιροποιήθηκε τον Μάιο του 2017. Όσον αφορά τα σενάρια και τις προβλέψεις, η στρατηγική λαμβάνει υπόψη τη μελλοντική περίοδο 2021-2050. Αυτό επιλέχθηκε ειδικά και εξετάστηκε λεπτομερώς για τις ανάγκες των ενδιαφερόμενων μερών και των υπευθύνων χάραξης πολιτικής, ώστε να διευκολυνθεί ο σχεδιασμός τους όσον αφορά τα μέτρα προσαρμογής, τις επιπτώσεις και την εκτίμηση τρωτότητας.

Στην Κύπρο, οι συνολικές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου έχουν αυξηθεί σημαντικά σε σύγκριση με το 1990, ενώ τόσο η ένταση των αερίων του

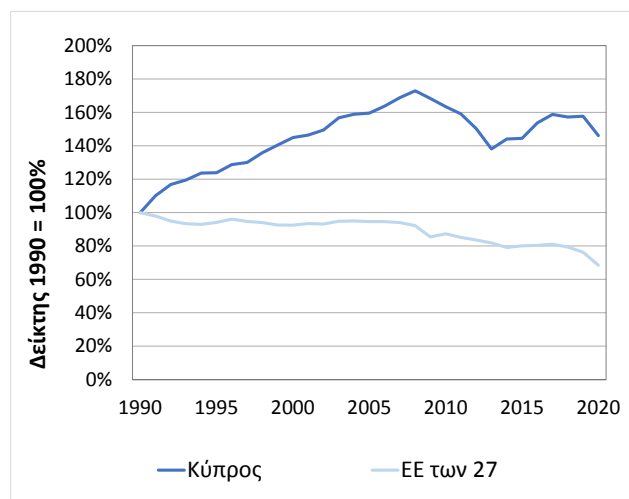
¹²⁵ Η οδηγία για την ποιότητα των καυσίμων (οδηγία 98/70/ΕΚ) καθορίζει αυστηρές απαιτήσεις ποιότητας για τα καύσιμα που χρησιμοποιούνται στις οδικές μεταφορές στην ΕΕ, με σκοπό την προστασία της ανθρώπινης υγείας και του περιβάλλοντος, και για να ενισχύσει την ασφάλεια των οδικών μετακινήσεων σε ολόκληρη την ΕΕ.

¹²⁶ Κανονισμός (ΕΕ) 2019/631.

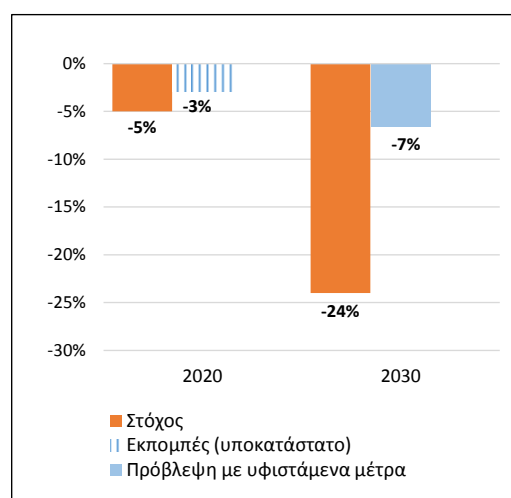
¹²⁷ Άρθρο 29 του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1999.

θερμοκηπίου όσο και οι κατά κεφαλήν εκπομπές είναι υψηλότερες από τον μέσο όρο της ΕΕ.

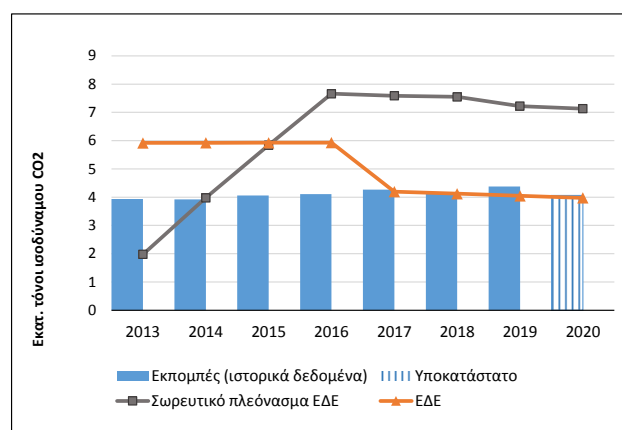
Εικόνα 33: Συνολικές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου (συμπεριλαμβανομένων των διεθνών αερομεταφορών) στην Κύπρο, 1990-2020

Εικόνα 34: Εκπομπές και στόχοι βάσει της απόφασης για τον επιμερισμό των προσπαθειών / του κανονισμού για τον επιμερισμό των προσπαθειών στην Κύπρο, το 2020 και το 2030 ως ποσοστό μεταβολής από το 2005

Εικόνα 35: Εκπομπές, ετήσια δικαιώματα εκπομπών (ΕΔΕ) και συσσωρευμένο πλεόνασμα/έλλειμμα των ΕΔΕ στο πλαίσιο της απόφασης για τον επιμερισμό των προσπαθειών στην Κύπρο, 2013-2020

Στόχος επιμερισμού των προσπαθειών

Για εκπομπές που δεν καλύπτονται από το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών (ΣΕΔΕ) της ΕΕ, τα κράτη μέλη διαθέτουν δεσμευτικούς εθνικούς στόχους βάσει της νομοθεσίας για τον επιμερισμό των προσπαθειών¹²⁸. Η Κύπρος έχει ως στόχο τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στους τομείς εκτός ΣΕΔΕ (κτίρια, οδικές και εγχώριες θαλάσσιες μεταφορές, γεωργία, απόβλητα και μικρές βιομηχανίες) κατά 5 % έως το 2020 και κατά 24 % έως το 2030, σε σύγκριση με τα επίπεδα του 2005. Οι εκπομπές της χώρας από τον επιμερισμό των προσπαθειών το 2019 ήταν ελαφρώς υψηλότερες από τον στόχο της για το 2020. Ειδικότερα, οι εκπομπές από τις οδικές μεταφορές παρέμειναν σταθερές από το 2005 και οι εκπομπές στον εμπορικό τομέα έχουν αυξηθεί. Στο οικείο εθνικό σχέδιο για την ενέργεια και το κλίμα, η Κύπρος σκοπεύει να επιτύχει μειώσεις περίπου σύμφωνα με τον τρέχοντα στόχο επιμερισμού των προσπαθειών για το 2030, ύψους - 24 %.

Βασικές εξελίξεις ανά τομέα

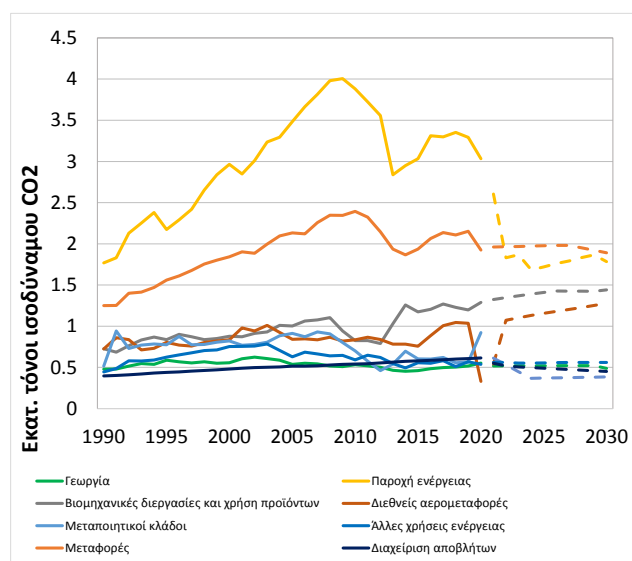
Στις οδικές μεταφορές, η ένταση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στα καύσιμα των οχημάτων στην Κύπρο μειώθηκε κατά 1,3 % από το 2010 έως το 2019. Η χώρα πρέπει να δράσει γρήγορα για να επιτύχει τον στόχο μείωσης του 6 % έως το 2020. Υπάρχουν διάφορα είδη δράσεων που μπορούν να αναλάβουν τα κράτη μέλη στο πλαίσιο αυτό, για παράδειγμα: i) περαιτέρω επέκταση της χρήσης ηλεκτρικής ενέργειας στις οδικές μεταφορές· ii) υποστήριξη της χρήσης βιοκαυσίμων, ιδίως προηγμένων βιοκαυσίμων· iii) παροχή κινήτρων για την ανάπτυξη και την αξιοποίηση ανανεώσιμων

¹²⁸ Κανονισμός (ΕΕ) 2018/842.

καυσίμων μη βιολογικής προέλευσης^{iv} και iv) μείωση των εκπομπών προηγούμενου σταδίου πριν από διεργασίες διύλισης.

Το 2019 οι οδικές μεταφορές αντιπροσώπευαν το 21 % των συνολικών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στην Κύπρο. Η χρήση ιδιωτικών αυτοκινήτων υπερβαίνει κατά πολύ τον μέσο όρο της ΕΕ, ενώ η χρήση των δημόσιων συγκοινωνιών είναι εξαιρετικά χαμηλή (3 % των συνολικών μετακινήσεων).

Εικόνα 36: Εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου ανά τομέα στην Κύπρο¹²⁹ — ιστορικές εκπομπές 1990-2020, προβλέψεις 2021-2030¹³⁰

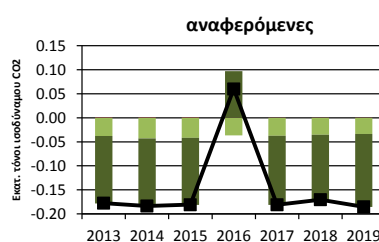
Για να μειωθούν οι εκπομπές από τα κτίρια, απαιτούνται ανακαινίσεις. Ο κτιριακός τομέας στην Κύπρο είναι εξαιρετικά ενεργειακά αναποτελεσματικός, λόγω της κακής μόνωσης και του υψηλού κόστους θέρμανσης και ψύξης. Πάνω από το 90 % των κτιρίων στην Κύπρο κατασκευάστηκαν πριν από την εισαγωγή υποχρεωτικών απαιτήσεων ενεργειακής απόδοσης. Στο πλαίσιο της μακροπρόθεσμης στρατηγικής της για την ανακαίνιση κτιρίων, η χώρα σκοπεύει να ανακαινίσει περίπου 33 000 κατοικίες και 10 000 μη οικιστικά κτίρια έως το 2030.

Οι εκπομπές από τη γεωργία παρέμειναν στα ίδια επίπεδα από το 2005. Τα μέτρα για τη μείωσή τους περιλαμβάνουν τη βελτίωση της διαχείρισης των

υδάτων, τη μείωση της έντασης των φυσικών πόρων, τη βελτιστοποίηση της χρήσης γεωργικής γης, τη μείωση της χρήσης λιπασμάτων και τη βελτίωση της διαχείρισης των ζωικών αποβλήτων. Τα μέτρα αυτά αναφέρονται στο εθνικό σχέδιο για την ενέργεια και το κλίμα για το 2030.

Στον τομέα LULUCF, η Κύπρος προβλέπει περαιτέρω αύξηση των καθαρών απορροφήσεων έως το 2030. Οι ποσότητες που έχουν δηλωθεί βάσει του πρωτοκόλλου του Κιότο για τον τομέα LULUCF στην Κύπρο δείχνουν ότι υπάρχει καθαρή απορρόφηση της τάξης των -0,15 Mt ισοδύναμου CO₂ κατά μέσο όρο για την περίοδο 2013-2019. Στο πλαίσιο αυτό, η Κύπρος συνεισφέρει με 0,04 % στον ετήσιο μέσο όρο καταβόθρας της τάξης των -344,9 Mt ισοδύναμου CO₂ στην ΕΕ των 27. Η διαδικασία λογιστικής καταγραφής για την ίδια περίοδο υποδεικνύει καθαρά χρεωστικά μόρια, κατά μέσο όρο, 0,01 Mt ισοδύναμου CO₂, που αντιστοιχεί σε -0,01 % της καταγεγραμμένης καταβόθρας -115,0 Mt ισοδύναμου CO₂ στην ΕΕ των 27. Οι αναφερόμενες καθαρές απορροφήσεις και τα λογιστικά καταγεγραμμένα καθαρά πιστωτικά μόρια είναι σε μεγάλο βαθμό παρόμοια για όλα τα έτη εκτός του 2016, όταν η υποβολή εκθέσεων μετατρέπεται σε καθαρές εκπομπές και η λογιστική καταγραφή μετατρέπεται σε καθαρά χρεωστικά μόρια. Η Κύπρος είναι ένα από τα έξι κράτη μέλη της ΕΕ που παρουσιάζουν καθαρές εκπομπές για τουλάχιστον ένα έτος. Η Κύπρος είναι επίσης ένα από τα έξι κράτη μέλη της ΕΕ με μέσο όρο καθαρών χρεωστικών μορίων και ένα από τα 14 κράτη μέλη της ΕΕ με καθαρά χρεωστικά μόρια για τουλάχιστον ένα έτος στο πλαίσιο αυτής της προκαταρκτικής λογιστικής καταγραφής.

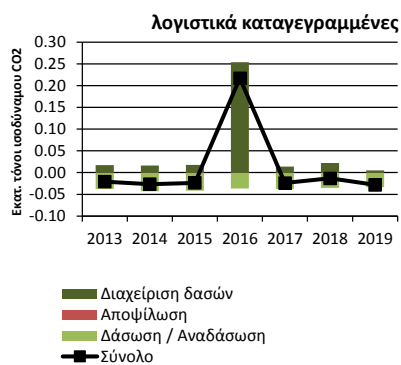
Εικόνα 37: Αναφερόμενες και λογιστικά καταγεγραμμένες εκπομπές και απορροφήσεις από τον τομέα LULUCF¹³¹

¹²⁹ Οι τομείς στην εικόνα αντιστοιχούν στους ακόλουθους τομείς της IPCC: Παροχή ενέργειας: 1A1, 1B και 1C. Χρήση ενέργειας στις μεταποιητικές βιομηχανίες: 1A2. Βιομηχανικές διεργασίες και χρήση προϊόντων: 2. Μεταφορές: 1A3. Άλλες χρήσεις ενέργειας: 1A4, 1A5 και 6. Γεωργία: 3. Απόβλητα: 5. Διεθνείς αερομεταφορές: 1.D.1.a.

¹³⁰ Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, [Total GHG trends and projections](#) (Σύνολο τάσεων και προβλέψεων για τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου).

¹³¹ Οι διαφορές μεταξύ των αναφερόμενων και των λογιστικά καταγεγραμμένων εκπομπών από τον τομέα LULUCF στο πλαίσιο του πρωτοκόλλου του Κιότο περιγράφονται στο «επεξηγηματικό σημείωμα σχετικά με τον τομέα LULUCF — λογιστικά καταγεγραμμένες και αναφερόμενες ποσότητες βάσει του πρωτοκόλλου του Κιότο».

Χρήση των εσόδων από τον εκπλειστηριασμό δικαιωμάτων του ΣΕΔΕ της ΕΕ

Τα συνολικά έσοδα από τον εκπλειστηριασμό δικαιωμάτων εκπομπής στο πλαίσιο του ΣΕΔΕ της ΕΕ κατά την περίοδο 2012-2021 ανήλθαν σε σχεδόν 182 εκατ. EUR. Στην Κύπρο, τα έσοδα από τους εκπλειστηριασμούς πηγαίνουν σε ένα ταμείο, το οποίο μπορούν να χρησιμοποιήσουν διάφορα υπουργεία για έργα για το κλίμα και την ενέργεια. Το ταμείο αυτό λαμβάνει επίσης χρήματα από τον γενικό προϋπολογισμό, οπότε, στην πράξη, περισσότερο από το 100 % των εσόδων δαπανάται συνολικά για το κλίμα και την ενέργεια.

Δράσεις προτεραιότητας για το 2022

- Επιτάχυνση της ανάπτυξης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Ένα πολύ υψηλότερο μερίδιο των

ανανεώσιμων πηγών ενέργειας θα καταστήσει το ενεργειακό σύστημα όχι μόνο πιο φιλικό προς το περιβάλλον, αλλά και σημαντικά φθηνότερο.

- Περαιτέρω βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων, με ιδιαίτερη έμφαση στη θέρμανση και την ψύξη.
- Ενίσχυση των βιώσιμων μεταφορών. Η Κύπρος έχει το χαμηλότερο αριθμό σημείων φόρτισης στην ΕΕ. Ένας μεγάλος αριθμός ηλεκτρικών οχημάτων με συσσωρευτές που συνδέονται με το δίκτυο θα αποτελούσε ένα ισχυρό μέσο σταθεροποίησης των εκπομπών και θα μπορούσε να παράσχει κίνητρα για την υιοθέτηση των ηλεκτρικών δημόσιων μεταφορών.
- Η έρευνα και η καινοτομία διαδραματίζουν επί του παρόντος σχετικά περιορισμένο ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Η δημόσια χρηματοδότηση που προορίζεται για τη χρηματοδότηση των επενδύσεων σε καινοτόμες πράσινες λύσεις θα έχει τα αναμενόμενα αποτελέσματα μόνο εάν συνδυαστεί με άλλα μέτρα που στηρίζουν την επιχειρηματικότητα στην καινοτομία και τις νεοφυείς επιχειρήσεις. Η πρόκληση είναι επίσης να έρθουν πιο κοντά ερευνητές και επιχειρήσεις για να συνεργαστούν για την παραγωγή καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών στον τομέα της ενέργειας.

Μέρος II: Πλαίσιο διευκόλυνσης: εργαλεία εφαρμογής

5. Χρηματοδότηση

Ανάγκες περιβαλλοντικών επενδύσεων στην ΕΕ

Η χρηματοδότηση των περιβαλλοντικών μέτρων είναι απαραίτητη για την επιτυχία τους. Παρότι το μεγαλύτερο μέρος της χρηματοδότησης προέρχεται από εθνικές πηγές, διάφορα ταμεία της ΕΕ συνεισφέρουν σημαντικά, συμβάλλοντας στην κάλυψη του χρηματοδοτικού κενού μεταξύ των χωρών.

Μετά το 2020 τα περιβαλλοντικά μέτρα θα υποστηριχθούν επίσης από το ταμείο ανάκαμψης της ΕΕ από την κρίση λόγω COVID-19 (μέσω του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας) και από την αρχή της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης», η οποία εφαρμόζεται σε ολόκληρο τον προϋπολογισμό της ΕΕ. Οι ανανεωμένες δεσμεύσεις που αναλήφθηκαν στο πλαίσιο της COP 26 (Γλασκώβη, Οκτώβριος-Νοέμβριος 2021) και της σύμβασης για τη βιοποικιλότητα (Απρίλιος-Μάιος 2022)¹³² θα αποτυπωθούν επίσης στον προϋπολογισμό της ΕΕ.

Συνολικά κενά στις περιβαλλοντικές επενδύσεις (ΕΕ των 27)

Οι επενδυτικές ανάγκες της ΕΕ για την πράσινη μετάβαση καλύπτουν σειρά αλληλένδετων τομέων. Οι πρόσθετες επενδυτικές ανάγκες σε σχέση με τη βάση αναφοράς (δηλαδή η διαφορά μεταξύ του τι είναι αναγκαίο και του τι προβλέπεται να επενδυθεί εάν δεν αναληφθεί πρόσθετη δράση) για το κλίμα, την ενέργεια και τις μεταφορές υπολογίστηκαν το 2021 σε 390 δισ. EUR ετησίως (ΕΕ των 27)¹³³ με επιπλέον 130 δισ. EUR ετησίως για την επίτευξη των βασικών περιβαλλοντικών στόχων της ΕΕ¹³⁴. Το κόστος προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή μπορεί επίσης να είναι σημαντικό, φθάνοντας συνολικά τα 35-62 δισ. EUR (περιορισμένο πεδίο εφαρμογής) ή 158-518 δισ. EUR (ευρύτερο πεδίο εφαρμογής) ετησίως¹³⁵. Οι εν λόγω επενδυτικές ανάγκες αντικατοπτρίζουν τους στόχους υλοποίησης έως το 2020 και το 2030 (εκτός από την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, το κόστος της

οποίας αναμένεται να διαρκέσει για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα).

Στον πίνακα 1 παρουσιάζεται μια προκαταρκτική επικαιροποίηση των βασικών κενών της ΕΕ σε περιβαλλοντικές επενδύσεις¹³⁶. Σχεδόν το 40 % των αναγκών σε περιβαλλοντικές επενδύσεις σχετίζεται με την αντιμετώπιση της ρύπανσης, η οποία αντιπροσωπεύει σχεδόν τα δύο τρίτα των κενών σε επενδύσεις εάν συνδυαστεί με τη διαχείριση των υδάτων. Το επενδυτικό κενό στην κυκλική οικονομία και τα απόβλητα εκτιμάται ότι κυμαίνεται μεταξύ 13-28 δισ. EUR ετησίως, ανάλογα με τα επίπεδα κυκλικότητας που εφαρμόζονται. Το ετήσιο χρηματοδοτικό κενό για τη βιοποικιλότητα εκτιμάται σε περίπου 20 δισ. EUR.

Πίνακας 1: Εκτιμώμενη κατανομή των κενών σε περιβαλλοντικές επενδύσεις στην ΕΕ των 27, ανά περιβαλλοντικό στόχο, 2021-2030 (ανά έτος)¹³⁷

Περιβαλλοντικός σκοπός	Εκτιμώμενο επενδυτικό κενό (ΕΕ-27, ετησίως)	
	δισ. EUR	%
Πρόληψη και έλεγχος της ρύπανσης	42,8	39 %
Διαχείριση υδάτων και βιομηχανίες	26,6	24 %
Κυκλική οικονομία και απόβλητα	13,0	12 %
Βιοποικιλότητα και οικοσυστήματα ¹³⁸	21,5	20 %

¹³⁶ Με μειώσεις λόγω του Brexit και κάποιου βαθμού συμβιβασμού μεταξύ των στόχων. Πηγή: ΓΔ ENV «Study supporting EU green investment needs analysis» (Μελέτη για τη στήριξη της ανάλυσης των αναγκών της ΕΕ για πράσινες επενδύσεις) (σε εξέλιξη, 2021-2023) και εσωτερική ανάλυση της ΓΔ ENV «Environmental investment needs and financing in the EU's green transition» (Ανάγκες περιβαλλοντικών επενδύσεων και χρηματοδότηση στην πράσινη μετάβαση της ΕΕ) Ιούλιος 2020.

¹³⁷ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΓΔ Περιβάλλοντος, «Μελέτη για τη στήριξη της ανάλυσης των αναγκών της ΕΕ για πράσινες επενδύσεις» (σε εξέλιξη, 2021-2023) και εσωτερική ανάλυση της ΓΔ Περιβάλλοντος «Ανάγκες περιβαλλοντικών επενδύσεων και χρηματοδότηση στην πράσινη μετάβαση της ΕΕ», Ιούλιος 2020.

¹³⁸ Για να καλυφθούν οι ανάγκες της στρατηγικής για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030 (Natura 2000, πράσινες υποδομές), θα πρέπει να αποδεσμευθούν τουλάχιστον 20 δισ. EUR ετησίως για τη φύση (COM/2020/380 final), ενώ για να καλυφθεί πλήρως η στρατηγική

¹³² Η Σύμβαση για τη βιολογική ποικιλότητα (cbd.int)· Παγκόσμιο πλαίσιο για τη βιοποικιλότητα μετά το 2020 | IUCN.

¹³³ SWD(2021)621, που συνοδεύει την πρόταση COM(2021)557 για την τροποποίηση της οδηγίας (ΕΕ) 2018/2001 (REDII).

¹³⁴ SWD(2020) 98 final, σ. 2.

¹³⁵ SWD(2018) 292.

Έρευνα, ανάπτυξη και καινοτομία κ.λπ.	6,2	6 %
Σύνολο	110,1	100 %

Περιβαλλοντικές επενδυτικές ανάγκες στην Κύπρο

Η ολοκλήρωση των υποδομών διαχείρισης λυμάτων και αποβλήτων θεωρείται ύψιστη προτεραιότητα. Ακολουθεί ο χαρακτηρισμός προστατευόμενων ζωνών σύμφωνα με τις οδηγίες για τη φύση. Έχουν προσδιοριστεί οι ακόλουθες περιβαλλοντικές επενδυτικές ανάγκες ανά τομέα:

Πρόληψη και έλεγχος της ρύπανσης

Σύμφωνα με την πρώτη έκδοση της «Προοπτικής για καθαρό αέρα»¹³⁹ της ΕΕ, στο πλαίσιο του προγράμματος για καθαρό αέρα, το συνολικό κόστος ελέγχου της ατμοσφαιρικής ρύπανσης ώστε η Κύπρος να εκπληρώσει τις απαιτήσεις μείωσης των εκπομπών βάσει της οδηγίας για τις εθνικές δεσμεύσεις μείωσης των εκπομπών¹⁴⁰ έως το 2030 ανέρχεται σε 111 εκατ. EUR ετησίως, συμπεριλαμβανομένων 76 εκατ. EUR ετησίως για επενδύσεις κεφαλαίου (με δεδομένη την επίτευξη των στόχων για το κλίμα και την ενέργεια για το 2030).

Στη δεύτερη έκδοση της «Προοπτικής για καθαρό αέρα»¹⁴¹ της ΕΕ επισημαίνεται ότι η ΕΕ θα επιτύχει σε μεγάλο βαθμό τις μειώσεις των εκπομπών ατμοσφαιρικών ρύπων που αντιστοιχούν στις υποχρεώσεις που απορρέουν από την οδηγία για τις εθνικές δεσμεύσεις μείωσης των εκπομπών για το 2030, εάν: i) εφαρμοστεί όλη η σχετική νομοθεσία που εγκρίθηκε έως το 2018 (συμπεριλαμβανομένων όλων των στόχων για την ατμοσφαιρική ρύπανση και των στόχων για το κλίμα και την ενέργεια με ορίζοντα το 2030 που τέθηκαν το 2018)· και ii) τα κράτη μέλη εφάρμοσαν επίσης τα μέτρα που ανακοινώθηκαν στα οικεία εθνικά προγράμματα ελέγχου της ατμοσφαιρικής ρύπανσης. Η μόνη εξαίρεση αφορά την αμμωνία (NH₃) για 15 κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένης της Κύπρου.

(συμπεριλαμβανομένης της αποκατάστασης) ενδέχεται να απαιτηθούν 30-35 δισ. EUR, γεγονός που υποδηλώνει κενό ύψους 10-20 δισ. EUR ετησίως σε σύγκριση με τις τρέχουσες βασικές δαπάνες.

¹³⁹ International Institute for Applied Systems Analysis (IIASA), [Progress towards the achievement of the EU's air quality and emissions objectives](#), 2018.

¹⁴⁰ Καλύπτουν τις μειώσεις και τα ανώτατα όρια εκπομπών για 5 ατμοσφαιρικούς ρύπους, SO_x, NO_x, PM_{2.5}, NH₃ και VOC έως το 2030, σε σύγκριση με το 2005. Πηγή: Progress towards the achievement of the EU's air quality and emissions objectives, IIASA 2018. (σ. 29). Οι απαιτήσεις βασίζονται στην [οδηγία \(ΕΕ\) 2016/2284](#).

¹⁴¹ [COM\(2021\) 3 Final](#) και [παράρτημα της έκθεσης](#).

Διαχείριση των υδάτων

Σύμφωνα με τη μελέτη του ΟΟΣΑ με τίτλο «Χρηματοδότηση της αποχέτευσης και της προστασίας από πλημμύρες» (2020)¹⁴², η διασφάλιση της παροχής γλυκών υδάτων στην Κύπρο εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση, απαιτώντας επενδύσεις σε μη συμβατικές πηγές υδάτων (επαναχρησιμοποίηση υδάτων, αφαλάτωση). Το μείζον πρόβλημα διαχείρισης των υδάτων στην Κύπρο είναι η υπεράντληση υπόγειων υδάτων. Για τα επιφανειακά ύδατα, η διάχυτη ρύπανση είναι η κύρια πίεση. Έως το 2030, οι πρόσθετες σωρευτικές επενδύσεις που απαιτούνται για την Κύπρο εκτιμώνται σε 217 εκατ. EUR (περίπου 22 εκατ. EUR ετησίως) σε σχέση με τη βάση αναφοράς, εκ των οποίων περίπου το 95 % αφορά τα λύματα¹⁴³. Επιπλέον, η πρόσφατη 6η έκθεση εφαρμογής της οδηγίας-πλαisiού για τα ύδατα και της οδηγίας για τις πλημμύρες¹⁴⁴, καθώς και η χρηματοοικονομική μελέτη που τη συνοδεύει¹⁴⁵, αποτελούν επίσης σχετική πηγή ενημέρωσης σ' αυτόν τον τομέα.

Απόβλητα και κυκλική οικονομία

Σύμφωνα με μελέτη της Επιτροπής¹⁴⁶, για την επίτευξη των στόχων ανακύκλωσης για τα αστικά απόβλητα και τα απορρίμματα συσκευασίας, η Κύπρος πρέπει να επενδύσει επιπλέον 74 εκατ. EUR (περίπου 10,6 εκατ. EUR ετησίως) την περίοδο 2021-2027 για τη συλλογή, τους επανεπεξεργαστές ανακύκλωσης, την επεξεργασία βιολογικών αποβλήτων, τις εγκαταστάσεις διαλογής αποβλήτων και την ψηφιοποίηση του μητρώου αποβλήτων.

Αυτό δεν περιλαμβάνει τις επενδύσεις που απαιτούνται για άλλες βασικές ροές αποβλήτων (πλαστικά, κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, έπιπλα) ή για την αξιοποίηση μεγαλύτερης υιοθέτησης της κυκλικότητας και της πρόληψης της δημιουργίας αποβλήτων σε ολόκληρη την οικονομία.

¹⁴² ΟΑΣΑ, [Financing Water Supply, Sanitation and Flood Protection: Challenges and Options](#), 2020.

¹⁴³ ΟΑΣΑ, [Cyprus- Country fact sheet- Financing Water Supply, Sanitation and Flood Protection](#) (Κύπρος — Ενημερωτικό δελτίο χώρας — Χρηματοδότηση ύδρευσης, αποχέτευσης και αντιπλημμυρικής προστασίας).

¹⁴⁴ [WFD and FD Implementation Reports](#) (Εκθέσεις εφαρμογής της ΟΠΥ και της οδηγίας για τις πλημμύρες) — ΓΔ Περιβάλλοντος — Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

¹⁴⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος, [Economic data related to the implementation of the WFD and the FD and the financing of measures](#) (Οικονομικά στοιχεία σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας-πλαisiού για τα ύδατα και της οδηγίας για τις πλημμύρες και τη χρηματοδότηση των μέτρων), τελική έκθεση. Υπηρεσία Εκδόσεων, 2021.

¹⁴⁶ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [Study on investment needs in the waste sector and on the financing of municipal waste management in Member States](#) (Μελέτη σχετικά με τις επενδυτικές ανάγκες στον τομέα των αποβλήτων και τη χρηματοδότηση της διαχείρισης των αστικών αποβλήτων στα κράτη μέλη), 2019.

Βιοποικιλότητα και οικοσυστήματα

Το πλαίσιο δράσης προτεραιότητας (PAF) που υποβλήθηκε πρόσφατα για την Κύπρο δείχνει ότι το κόστος προστασίας της φύσης (συμπεριλαμβανομένου του Natura 2000) για την περίοδο 2021-2027 ανέρχεται σε 51,8 εκατ. EUR. Το ποσό αυτό αντιστοιχεί σε ετήσιο κόστος περίπου 7,4 εκατ. EUR, εκ των οποίων 5,5 εκατ. EUR είναι εφάπαξ δαπάνες¹⁴⁷. Δεν περιλαμβάνεται το πρόσθετο κόστος για την εφαρμογή της στρατηγικής για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030, μεταξύ άλλων για την αυξημένη προστασία και την αποκατάσταση.

Χρηματοδότηση της ΕΕ για το περιβάλλον 2014-2020

Το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο (ΠΔΠ) για την περίοδο 2014-2020 διέθεσε σχεδόν 960 δισ. EUR (σε αναλήψεις υποχρεώσεων, τιμές 2011)¹⁴⁸ για να δαπανήσει η ΕΕ κατά την περίοδο αυτή. Η δέσμευση για την πράσινη μετάβαση περιλάμβανε στόχο 20 % για τις δαπάνες για το κλίμα. Συμπεριέλαβε επίσης ευκαιρίες χρηματοδότησης για το περιβάλλον, ιδίως στο πλαίσιο των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ)¹⁴⁹. Στη συνέχεια, στον προϋπολογισμό του ΠΔΠ για την περίοδο 2014-2020 προστέθηκαν πάνω από 50 δισ. EUR (σε τρέχουσες τιμές) από το πρόγραμμα REACT-EU (Συνδρομή στην Ανάκαμψη για τη Συνοχή και τις Περιοχές της Ευρώπης) για τη δράση της πολιτικής συνοχής κατά της COVID-19¹⁵⁰.

Η Κύπρος έλαβε 1 093,0 εκατ. EUR από τα ΕΔΕΤ κατά την περίοδο 2014-2020 για να επενδύσει στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στη βιωσιμότητα και την υγεία της ευρωπαϊκής οικονομίας και του ευρωπαϊκού περιβάλλοντος. Οι προγραμματισμένες άμεσες περιβαλλοντικές επενδύσεις ανήλθαν σε 164,2 εκατ. EUR, ενώ ακόμη 61,1 εκατ. EUR προσδιορίστηκαν ως έμμεση αξία περιβαλλοντικών επενδύσεων, συνολικού ύψους 225,3 εκατ. EUR (βλ. εικόνα 39, όπου φαίνονται τα ποσά της ΕΕ χωρίς τα εθνικά ποσά).

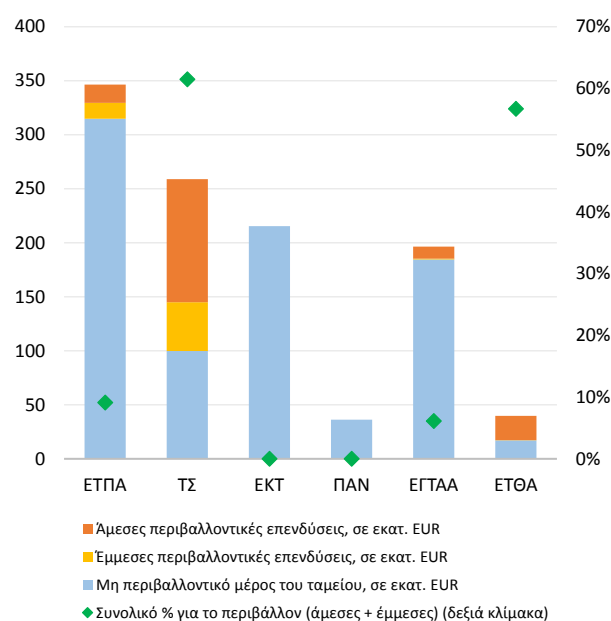
¹⁴⁷ The N2K Group, Strengthening investments in Natura 2000 and improving synergies with EU funding instruments report to the European Commission (Ενίσχυση των επενδύσεων στο δίκτυο Natura 2000 και βελτίωση των συνεργειών με τα χρηματοδοτικά μέσα της ΕΕ, Έκθεση προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή), 2021.

¹⁴⁸ Κανονισμός (ΕΕ, Ευρατόμ) αριθ. 1311/2013 του Συμβουλίου.

¹⁴⁹ Τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ) περιλαμβάνουν το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Ταμείο Συνοχής (ΤΣ), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) με την Πρωτοβουλία για την απασχόληση των νέων (ΠΑΝ), το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ).

¹⁵⁰ Κανονισμός (ΕΕ) 2020/2221.

Εικόνα 38: Κονδύλια των ΕΔΕΤ που διατέθηκαν στην Κύπρο, συμπεριλαμβανομένων περιβαλλοντικών επενδύσεων, 2014-2020¹⁵¹

Πίνακας 2: Άμεσες και έμμεσες περιβαλλοντικές επενδύσεις στο πλαίσιο των ΕΔΕΤ στην Κύπρο, 2014-2020¹⁵²

Μέσο	Κονδύλια για το περιβάλλον (εκατ. EUR)
Στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής	190,7

¹⁵¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΓΔ Περιβάλλοντος — Ανάλυση δεδομένων, ανάλυση της ΓΔ Περιβάλλοντος με βάση την πύλη ανοικτών δεδομένων των ΕΔΕΤ (cohesiondata.ec.europa.eu), την έκθεση [Integration of environmental concerns in Cohesion Policy Funds \(COWI, 2017\)](#) (Ενσωμάτωση περιβαλλοντικών ζητημάτων στα ταμεία της πολιτικής συνοχής), τον [κανονισμό \(ΕΕ\) αριθ. 1303/2013](#), τον [κανονισμό \(ΕΕ\) 2021/1060](#) και τον [εκτελεστικό κανονισμό \(ΕΕ\) αριθ. 215/2014](#). Καταληκτική ημερομηνία για τα δεδομένα: Δεκέμβριος 2021. Οι περιβαλλοντικές επενδύσεις εν προκειμένω αποτυπώνονται μέσω της συνδυασμένης χρήσης πεδίων παρέμβασης και συντελεστών δυνάμει του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 και του κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060 που επιτρέπουν τον ακριβέστερο προσδιορισμό και την αποτίμηση των σχετικών περιβαλλοντικών επενδύσεων. Σημ. Οι έμμεσες περιβαλλοντικές επενδύσεις αποτιμώνται με τη χρήση των περιβαλλοντικών συντελεστών του παραρτήματος I του κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060 (σε αντίθεση με την πλήρη αξία).

¹⁵² Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΓΔ Περιβάλλοντος — Ανάλυση δεδομένων. Οι αξίες των περιβαλλοντικών επενδύσεων που προσδιορίζονται εδώ στους συγκεκριμένους περιβαλλοντικούς τομείς ενδέχεται να διαφέρουν από τις αξίες παρακολούθησης στο [cohesiondata.ec.europa.eu](#), π.χ. για τον [καθαρό αέρα](#) ή τη [βιοποικιλότητα](#) λόγω δύο παραγόντων: του συνόλου των περιβαλλοντικών συντελεστών που χρησιμοποιήθηκαν και του εύρους των κονδυλίων που αξιολογήθηκαν. Η ανάλυση της ΓΔ Περιβάλλοντος καλύπτει το πλήρες φάσμα των ΕΔΕΤ. Βλ. επίσης προηγούμενη υποσημείωση.

(ΕΤΠΑ + ΤΣ)	130,6
<u>Άμεσες περιβαλλοντικές επενδύσεις</u>	47,3
νερό	66,5
απόβλητα	5,0
βιοποικιλότητα και φύση	11,8
κλίμα και διαχείριση κινδύνων	<u>60,1</u>
<u>Έμμεσες περιβαλλοντικές επενδύσεις</u>	17,9
ενεργειακή απόδοση	0,4
άλλες μορφές ενέργειας ¹⁵³	41,7
βιώσιμες μεταφορές	
Στο πλαίσιο του ΕΓΤΑΑ / αγροτική ανάπτυξη	12,0
<u>Άμεσες περιβαλλοντικές επενδύσεις</u>	<u>11,1</u>
νερό	7,4
κλίμα και διαχείριση κινδύνων	3,7
<u>Έμμεσες περιβαλλοντικές επενδύσεις</u>	<u>0,9</u>
ανανεώσιμη ενέργεια	0,8
ενεργειακή απόδοση	0,1
Στο πλαίσιο του ΕΤΘΑ	22,5
<u>Άμεσες περιβαλλοντικές επενδύσεις</u>	<u>22,4</u>
προστασία του περιβάλλοντος και αποδοτικότητα των πόρων	22,4
<u>Έμμεσες περιβαλλοντικές επενδύσεις</u>	<u>0,1</u>
ανάπτυξη επιχειρηματικής δραστηριότητας, έρευνα και καινοτομία	0,1
Στο πλαίσιο των συνολικών κεφαλαίων ΕΔΕΤ	225,3
Άμεσες περιβαλλοντικές επενδύσεις	164,2
Έμμεσες περιβαλλοντικές επενδύσεις	61,1

Η χρηματοδότηση για το περιβάλλον από τα ΕΔΕΤ συμπληρώθηκε επίσης από άλλα χρηματοδοτικά προγράμματα της ΕΕ που διατίθενται σε όλα τα κράτη μέλη, όπως το πρόγραμμα LIFE, το πρόγραμμα «Ορίζων 2020» ή δάνεια από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ). Για την Κύπρο, το ποσό αυτό ανέρχεται σε 328 εκατ. EUR κατ'επίκριση για την περίοδο 2014-2020.

Το πρόγραμμα LIFE¹⁵⁴ είναι ειδικά σχεδιασμένο για περιβαλλοντικούς και κλιματικούς στόχους, χρηματοδοτώντας την επίδειξη και την υλοποίηση πράσινων λύσεων. Κατά την περίοδο 2014-2020, η Κύπρος έλαβε στήριξη από την ΕΕ για πέντε έργα του προγράμματος LIFE (για τη φύση και το περιβάλλον) ύψους 14,8 εκατ. EUR (από τα 1 028 έργα του LIFE της ΕΕ

¹⁵³ Έξυπνα συστήματα διανομής ενέργειας (έξυπνα δίκτυα) και συμπαράγωγή υψηλής απόδοσης και τηλεθέρμανση, με βάση τα πεδία παρέμβασης 53 και 54 αντίστοιχα (με περιβαλλοντικούς συντελεστές 40 %) του κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060, παράρτημα Ι.

¹⁵⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [Πρόγραμμα LIFE](#).

των 27 με συνολική συνεισφορά της ΕΕ ύψους 1,74 δισ. EUR)¹⁵⁵.

Κατά την περίοδο 2014-2020, το πρόγραμμα «Ορίζων 2020» διέθεσε περίπου 8,4 εκατ. EUR στην Κύπρο για το περιβάλλον (ιδίως για τη δράση για το κλίμα, την κυκλική οικονομία και τις πρώτες ύλες) — περίπου το 2,6 % των συνολικών κονδυλίων της Κύπρου¹⁵⁶. Από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων (ΕΤΣΕ), η Κύπρος έλαβε συνολικά 145 εκατ. EUR, χωρίς τα έργα να έχουν άμεσο περιβαλλοντικό στόχο¹⁵⁷. Τα σχετικά με το περιβάλλον δάνεια προς την Κύπρο από την ΕΤΕπ ανήλθαν σε 88 εκατ. EUR (υποστήριξη ύδρευσης και αποβλήτων), από τη συνολική δανειοδότηση της ΕΤΕπ ύψους 1 716,3 εκατ. EUR προς την Κύπρο κατά την εν λόγω περίοδο¹⁵⁸. Η χώρα κατατάσσεται στην 22η θέση στην ΕΕ όσον αφορά το σύνολο των δανείων που έχει λάβει από την ΕΤΕπ.

Το 2020 η ΕΤΕπ χορήγησε χρηματοδότηση ύψους 24,2 δισ. EUR σε ολόκληρη την Ευρώπη για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής (το 37 % της συνολικής χρηματοδότησής της) και 1,8 δισ. EUR για το περιβάλλον (το 3 % της χρηματοδότησής της)^{159 160}.

Χρηματοδότηση της ΕΕ για το περιβάλλον 2021-2027

Το επενδυτικό σχέδιο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας του 2020 προβλέπει την πραγματοποίηση πράσινων επενδύσεων (δημόσιων και ιδιωτικών) ύψους 1 τρισ. EUR σε ολόκληρη την ΕΕ έως το 2030. Στο πλαίσιο του ΠΔΠ 2021-2027 και του NextGenerationEU θα διατεθούν 2 018 τρισ. EUR (σε τρέχουσες τιμές) για τη στήριξη της ανάκαμψης από τη νόσο COVID-19 και τις μακροπρόθεσμες προτεραιότητες της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας του περιβάλλοντος¹⁶¹. Μετά τη δέσμευση της Πράσινης

¹⁵⁵ Επισκόπηση χώρας του προγράμματος LIFE στην Κύπρο 2021 (europa.eu).

¹⁵⁶ Πηγή: <https://sc5.easme-web.eu/>.

¹⁵⁷ Εγκεκριμένη και υπογεγραμμένη χρηματοδότηση από το ΕΤΣΕ — ΕΤΕπ, 2015-2020: Πηγή: <https://www.eib.org/en/products/mandates-partnerships/efsi/index.htm>.

¹⁵⁸ Δάνεια της ΕΤΕπ στις χώρες της ΕΕ κατά την περίοδο 2014-2020. Πηγή: Πύλη ανοικτών δεδομένων της ΕΤΕπ: <https://www.eib.org/en/infocentre/eib-open-data.htm>

¹⁵⁹ Ο Όμιλος ΕΤΕπ συνεργάζεται από κοινού με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την υλοποίηση διαφόρων προγραμμάτων που χρηματοδοτούν την εφαρμογή της περιβαλλοντικής πολιτικής: InvestEU, ο διάδοχος του ΕΤΣΕ, πυλώνες II και III του Μηχανισμού Δίκαιης Μετάβασης. Ο Όμιλος ΕΤΕπ είναι βασικός εταίρος υλοποίησης για το InvestEU, καθώς διαχειρίζεται το 75 % της συνολικής δημοσιονομικής ικανότητας της εντολής.

¹⁶⁰ [EIB Activity Report 2021](#) (Εκθεση δραστηριοτήτων της ΕΤΕπ για το 2021).

¹⁶¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [Μακροπρόθεσμος προϋπολογισμός της ΕΕ για την περίοδο 2021-2027 και NextGenerationEU](#).

Συμφωνίας της ΕΕ¹⁶² για «μη βλάβπτειν» και τη διοργανική συμφωνία για το ΠΔΠ 2021-2027¹⁶³, το 30 % του προϋπολογισμού της ΕΕ για την περίοδο 2021-2027 θα στηρίξει τις προσπάθειες για το κλίμα, ενώ η βιοποικιλότητα θα λάβει το 7,5 % του προϋπολογισμού της ΕΕ από το 2024 και το 10 % από το 2026. Η επίτευξη αυτών των στόχων θα απαιτήσει αυξημένους χρηματοδοτικούς πόρους για τη βιοποικιλότητα, οι οποίοι θα προγραμματιστούν ειδικά στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής για την περίοδο 2021-2027 και της ΚΓΠ για την περίοδο 2023-2027.

Η βιώσιμη χρηματοδότηση αυξάνει σημαντικά τη διαφάνεια όσον αφορά την περιβαλλοντική βιωσιμότητα (στόχος που προωθεί η ταξινόμηση της ΕΕ)¹⁶⁴. Ενισχύει επίσης τις απαιτήσεις δημοσιοποίησης μη χρηματοοικονομικών πληροφοριών και διευκολύνει την έκδοση πράσινων ομολόγων (με την ανάπτυξη του προτύπου πράσινων ομολόγων της ΕΕ¹⁶⁵). Ενισχυμένη από την ανανεωμένη στρατηγική βιώσιμης χρηματοδότησης (2020)¹⁶⁶, η βιώσιμη χρηματοδότηση θα αυξήσει τις επενδυτικές ροές προς το κλίμα και το περιβάλλον. Η νέα στρατηγική για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή¹⁶⁷ μπορεί να συμβάλει στη γεφύρωση του χάσματος ασφαλιστικής προστασίας, το οποίο σήμερα αφήνει πολλούς κινδύνους από κλιματικά φαινόμενα ανασφάλιστους¹⁶⁸. Η ΕΤΕπ θα ευθυγραμμίσει το 50 % των δανειοδοτήσεων της για τους κλιματικούς και περιβαλλοντικούς στόχους έως το 2025¹⁶⁹ με συνεισφορά ύψους 250 δισ. EUR στο επενδυτικό σχέδιο της Πράσινης Συμφωνίας έως το 2027.

Πίνακας 3: Βασικά κονδύλια της ΕΕ που διατίθενται στην Κύπρο (σε τρέχουσες τιμές), 2021-2027

Μέσο	Κατανομή χρηματοδότησης ανά χώρα (σε εκατ. EUR)
------	--

Πολιτική συνοχής	Σύνολο: 904,9¹⁷⁰
ΕΤΠΑ	466,9
ΤΣ	178,3 ¹⁷¹
ΕΚΤ+	222,3
ΕΕΣ (ΕΤΠΑ)	37,4 ¹⁷²
Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης	101,1¹⁷³
ΕΓΤΑΑ / αγροτική ανάπτυξη	118,9¹⁷⁵
στο πλαίσιο των στρατηγικών σχεδίων της ΚΓΠ 2023-2027 ¹⁷⁴	
Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας (ΕΤΘΑΥ)	38,3¹⁷⁶
Μηχανισμός ανάκαμψης ανθεκτικότητας 2021-2026¹⁷⁷	1 005,9 (επιχορηγήσεις) και 200,3 (δάνεια) ¹⁷⁸

Στην Κύπρο, ο προγραμματισμός για τα περισσότερα ταμεία της ΕΕ (ταμεία πολιτικής συνοχής, ΕΓΤΑΑ και ΕΤΘΑΥ) βρίσκεται σε εξέλιξη. Ωστόσο, οι διαπραγματεύσεις έχουν ολοκληρωθεί στο πλαίσιο του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας.

Για τον σκοπό αυτόν, το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας καθορίζει 75 επενδύσεις και 58 μεταρρυθμίσεις, οι οποίες θα υποστηριχτούν από επιχορηγήσεις ύψους 1,006 δισ. EUR και δάνεια ύψους 0,2 δισ. EUR. Το 40,7 % του σχεδίου θα στηρίξει στόχους για το κλίμα (βλ. εικόνα 40). Αυτό υπερβαίνει τον στόχο του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας για το κλίμα κατά 37 %. Όσον αφορά την πράσινη μετάβαση, το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας αντικατοπτρίζει τη δέσμευση της Κύπρου για το κλίμα, προωθώντας την

¹⁶² COM(2019) 640 final.

¹⁶³ Διοργανική συμφωνία, ΕΕ L 4331.

¹⁶⁴ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/sustainable-finance/eu-taxonomy-sustainable-activities_el.

¹⁶⁵ Πρότυπο πράσινων ομολόγων της ΕΕ — 2021/0191 (COD).

¹⁶⁶ COM(2021) 390 final — Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Στρατηγική χρηματοδότησης της μετάβασης προς τη βιώσιμη οικονομία.

¹⁶⁷ COM(2021) 82 final.

¹⁶⁸ Η στρατηγική θα στηρίξει τη βελτίωση της κάλυψης του ασφαλιστικού χάσματος, μεταξύ άλλων μέσω των αγορών φυσικών καταστροφών, όπως αντικατοπτρίζεται στον πίνακα εργαλείων της ΕΙΟΡΑ (Ένωση Ευρωπαϊκών Αρχών Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων) σχετικά με το χάσμα στην ασφαλιστική προστασία έναντι φυσικών καταστροφών. Βλ.: [The pilot dashboard on insurance protection gap for natural catastrophes \(Πιλοτικός πίνακας εργαλείων σχετικά με το χάσμα στην ασφαλιστική προστασία έναντι φυσικών καταστροφών\) | Eiora \(europa.eu\)](#).

¹⁶⁹ Χάρτης πορείας της ΕΤΕπ για το κλίμα 2021-2025, Νοέμβριος 2020.

¹⁷⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [2021-2027 Cohesion policy EU budget allocations](#) (Κονδύλια του προϋπολογισμού της ΕΕ στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής 2021-2027).

¹⁷¹ Η μεταφορά στον μηχανισμό «Συνδέοντας την Ευρώπη» (Τομέας μεταφορών) δεν περιλαμβάνεται.

¹⁷² Αρχικά κονδύλια του Interreg ανά κράτος μέλος, συμπεριλαμβανομένης της διακρατικής και της διασυνοριακής συνεργασίας στο πλαίσιο της ΕΕΣ.

¹⁷³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [2021-2027 Cohesion policy EU budget allocations](#) (Κονδύλια του προϋπολογισμού της ΕΕ στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής 2021-2027).

¹⁷⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ](#).

¹⁷⁵ Κανονισμός (ΕΕ) 2021/2115, παράρτημα XI.

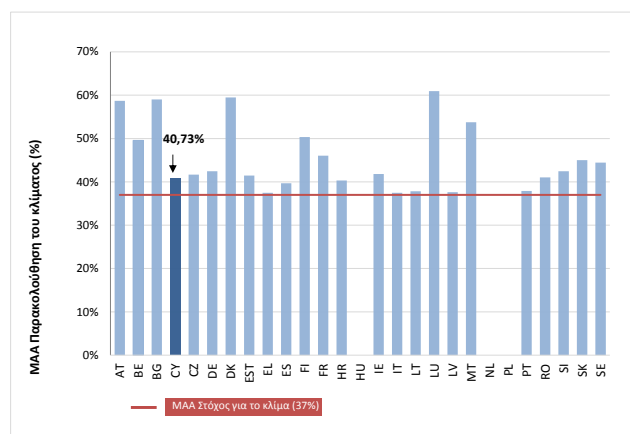
¹⁷⁶ [Κανονισμός \(ΕΕ\) 2021/1139](#), παράρτημα V.

¹⁷⁷ Οι πραγματικές μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις στο πλαίσιο του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας θα πρέπει να υλοποιηθούν έως τις 31 Δεκεμβρίου 2026.

¹⁷⁸ [Εκτελεστική απόφαση του Συμβουλίου, FIN 591](#).

ενεργειακή απόδοση και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και καταπολεμώντας την ενεργειακή φτώχεια μέσω διαφόρων καθεστώτων στήριξης (προϋπολογισμός: 89 εκατ. EUR). Θα στηρίξει επίσης επενδύσεις που προωθούν τη βιώσιμη και πράσινη κινητικότητα, ενθαρρύνουν τη μετάβαση από τα ιδιωτικά αυτοκίνητα στις δημόσιες μεταφορές και προωθούν τη χρήση ηλεκτρικών οχημάτων (προϋπολογισμός: 87 εκατ. EUR). Το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας περιλαμβάνει επίσης διάφορες μεταρρυθμίσεις που θα θεσπίσουν την πράσινη φορολογία, θα μετασχηματίσουν την αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και θα διευκολύνουν τη χρήση ηλεκτρικών οχημάτων. Το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας θα παράσχει επίσης απτή συνεισφορά ύψους 100 εκατ. EUR για την κατασκευή διασυνοριακής γραμμής διασύνδεσης ηλεκτρικής ενέργειας μεταξύ Κρήτης, Κύπρου και Ισραήλ¹⁷⁹.

Εικόνα 39: Δαπάνες για το κλίμα στα σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, 2021-2026¹⁸⁰

Στο πλαίσιο του NextGenerationEU, η Επιτροπή θα εκδώσει πράσινα ομόλογα της ΕΕ ύψους έως 250 δισ. EUR (το ένα τρίτο όλων των ομολόγων που εκδίδονται στο πλαίσιο του NextGenerationEU) έως το 2026, τα οποία θα συμμορφώνονται με το γενικό πνεύμα της αρχής της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης». Ωστόσο, αυτά τα 250 δισ. EUR σε πράσινα ομόλογα δεν θα υπόκεινται στις κατ'εξουσιοδότηση πράξεις που καταρτίζονται επί του παρόντος και σχετίζονται με την ταξινόμηση της ΕΕ, ούτε θα ευθυγραμμιστούν πλήρως με το προτεινόμενο πρότυπο πράσινων ομολόγων της ΕΕ.

Εκτός από τα κονδύλια της ΕΕ που προορίζονται για την Κύπρο για την περίοδο 2021-2027, υπάρχουν διάφορα

άλλα χρηματοδοτικά προγράμματα της ΕΕ που είναι ανοικτά σε όλα τα κράτη μέλη, για παράδειγμα: το πρόγραμμα LIFE (5,4 δισ. EUR)· το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» (95,5 δισ. EUR)¹⁸¹, ο μηχανισμός «Συνδέοντας την Ευρώπη» (33,7 δισ. EUR)¹⁸² και το InvestEU¹⁸³. Τα μέσα αυτά θα στηρίξουν επίσης την πράσινη μετάβαση, συμπεριλαμβανομένων δραστηριοτήτων έρευνας και καινοτομίας για την προστασία του περιβάλλοντος (πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη»)¹⁸⁴, τις καθαρές μεταφορές και την καθαρή ενέργεια (μηχανισμός «Συνδέοντας την Ευρώπη»)¹⁸⁵ και τις βιώσιμες υποδομές (InvestEU)¹⁸⁶.

Εθνικές δαπάνες για την προστασία του περιβάλλοντος

Οι συνολικές δαπάνες για την προστασία του περιβάλλοντος (συμπεριλαμβανομένων όλων των σχετικών τρεχουσών και κεφαλαιουχικών δαπανών)¹⁸⁷ στην ΕΕ των 27 ανήλθαν σε 272,6 δισ. EUR το 2020, ποσό που αντιστοιχεί στο 2% του ΑΕΠ της ΕΕ των 27. Το ποσοστό αυτό παρέμεινε αρκετά σταθερό σε βάθος χρόνου. Παρότι τα μεγαλύτερα απόλυτα ποσά δαπανών συγκεντρώνονται σε λίγες χώρες, οι περισσότερες χώρες δαπανούν το 1-2% του ΑΕΠ τους για την προστασία του περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένης της Κύπρου (1,4%).

Από τις δαπάνες αυτές, οι κεφαλαιουχικές δαπάνες (Capex) της ΕΕ των 27 για την προστασία του περιβάλλοντος (δηλαδή επενδύσεις) ανήλθαν σε 56,3 δισ. EUR το 2018, ενώ υποχώρησαν σε 54,5 δισ. EUR το 2020, ποσό που αντιστοιχεί περίπου στο 0,4% του ΑΕΠ της ΕΕ των 27. Η Κύπρος επένδυσε το 0,2% του ΑΕΠ για την προστασία του περιβάλλοντος, όπως και τα περισσότερα άλλα κράτη μέλη (0,2%-0,5% του ΑΕΠ). Κατά την περίοδο 2014-2020, το ποσό αυτό ανήλθε σε

¹⁸¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [Multiannual Financial Framework 2021-2027 \(in commitments\) - Current prices](#) [Πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο 2021-2027 (σε αναλήψεις υποχρεώσεων) — Τρέχουσες τιμές].

¹⁸² [Κανονισμός \(ΕΕ\) 2021/1153](#).

¹⁸³ Το ταμείο InvestEU αναμένεται να κινητοποιήσει επενδύσεις ύψους άνω των 372 δισ. EUR μέσω εγγύησης ύψους 26,2 δισ. EUR από τον προϋπολογισμό της ΕΕ για τη στήριξη των επενδύσεων χρηματοπιστωτικών εταιριών, όπως ο όμιλος της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕπ) και άλλοι.

¹⁸⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη»](#).

¹⁸⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [μηχανισμός «Συνδέοντας την Ευρώπη»](#).

¹⁸⁶ Ευρωπαϊκή Ένωση, [InvestEU](#).

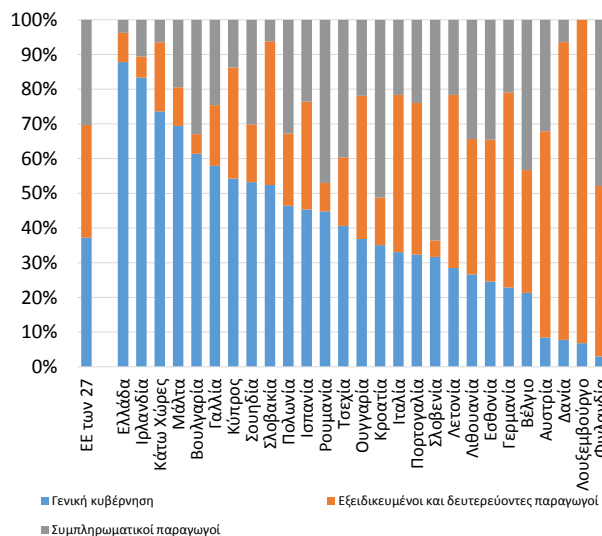
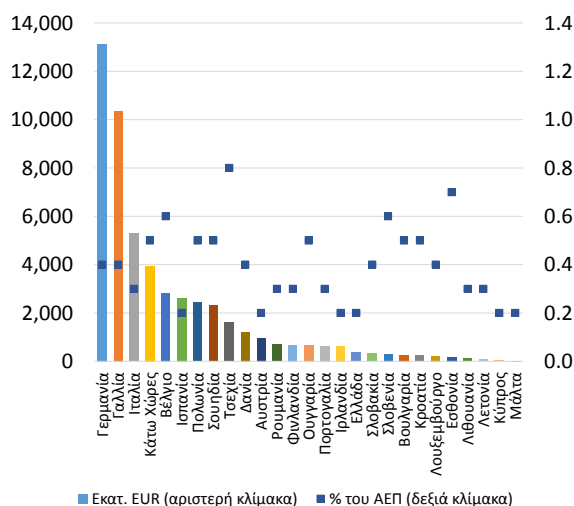
¹⁸⁷ Σε επίπεδο οικονομίας, περιλαμβάνουν την τελική κατανάλωση, την ενδιάμεση κατανάλωση και τις κεφαλαιουχικές δαπάνες των νοικοκυριών, των επιχειρήσεων και των κυβερνήσεων που σχετίζονται με αγαθά και υπηρεσίες προστασίας του περιβάλλοντος. Εξαίρονται τα κονδύλια της ΕΕ, ενώ μπορεί να περιλαμβάνονται ορισμένες διεθνείς δαπάνες πέραν των εγχώριων. Πηγή δεδομένων: Λογαριασμοί δαπανών για την προστασία του περιβάλλοντος (ΛΔΠΠ), Eurostat. Οι ΛΔΠΠ βασίζονται στην [ταξινόμηση CEPA 2000](#), με εξαίρεση το κλίμα, την ενέργεια και την κυκλική οικονομία.

¹⁷⁹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [Σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Κύπρου](#).

¹⁸⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Οι συνεισφορές στους κλιματικούς στόχους υπολογίστηκαν με βάση το παράρτημα VI του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241 για τον μηχανισμό ανάκαμψης και ανθεκτικότητας.

περίπου 389 εκατ. EUR σε περιβαλλοντικές επενδύσεις στην Κύπρο (συνολικά στην ΕΕ των 27: 376 δισ. EUR).

Εικόνα 40: Άμεσες και έμμεσες επενδύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος στην ΕΕ των 27 (σε εκατ. EUR και ως % του ΑΕΠ)¹⁸⁸, 2018

Η ανάλυση των επενδύσεων ανά περιβαλλοντικό θέμα είναι διαθέσιμη μόνο σε επίπεδο θεσμικού τομέα (και όχι σε επίπεδο οικονομίας), λόγω των διαφορετικών προτύπων υποβολής στοιχείων¹⁹⁰. Σε επίπεδο γενικής κυβέρνησης στην Κύπρο, το 46 % των επενδύσεων για την προστασία του περιβάλλοντος διατέθηκε στα λύματα, το 20 % στην αντιμετώπιση της ρύπανσης, το 10 % στη διαχείριση των αποβλήτων και το 10 % στη βιοποικιλότητα. Οι εξειδικευμένοι παραγωγοί της χώρας επικεντρώθηκαν στα λύματα (88 %), ενώ η διαχείριση των αποβλήτων έλαβε 12 %. Οι περιβαλλοντικές επενδύσεις του επιχειρηματικού τομέα αφορούσαν κυρίως την προστασία του αέρα (73 %), ακολουθούμενες από τη διαχείριση λυμάτων και αποβλήτων.

Η έκδοση ευρωπαϊκών πράσινων ομολόγων¹⁹¹ ανήλθε σε 156 δισ. USD (137 δισ. EUR¹⁹²) το 2020, από 117 δισ. USD (105 δισ. EUR) το 2019 (στα στοιχεία αυτά περιλαμβάνονται ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες εκτός ΕΕ). Για την ΕΕ των 27, η έκδοση πράσινων ομολόγων για το 2020 ανήλθε σε 124 δισ. EUR. Την περίοδο 2014-2020, το 83 % των πράσινων ομολόγων που εκδόθηκαν από

Ανά θεσμικό τομέα, περίπου το 54 % των επενδύσεων για την προστασία του περιβάλλοντος στην Κύπρο (κεφαλαιουχικές δαπάνες) προερχόταν από τη γενική κυβέρνηση, επίσης σχεδόν το ένα τρίτο από εξειδικευμένους παραγωγούς (υπηρεσιών προστασίας του περιβάλλοντος, π.χ. εταιρείες αποβλήτων και ύδρευσης) και το 14 % από βιομηχανικούς (ή επιχειρηματικούς) τομείς των οποίων οι περιβαλλοντικές δραστηριότητες είναι συνήθως επικουρικές της κύριας δραστηριότητάς τους. Σε επίπεδο ΕΕ, το 37 % προέρχεται από τις κυβερνήσεις, το 33 % από εξειδικευμένους παραγωγούς και το 30 % από τη βιομηχανία (επιχειρήσεις).

Εικόνα 41: Επενδύσεις στην προστασία του περιβάλλοντος (Capex) στην ΕΕ των 27 ανά θεσμικό τομέα (Σύνολο οικονομίας = 100 %), 2018¹⁸⁹

¹⁹⁰ Η υποβολή στοιχείων είναι διαφορετική για τους τρεις θεσμικούς τομείς, γεγονός που οδηγεί σε δυσκολίες συγκέντρωσης. Οι εξειδικευμένες εταιρείες παρέχουν ολοκληρωμένα στοιχεία σε όλους τους περιβαλλοντικούς τομείς (CEPA 1-9), ενώ αυτό ισχύει λιγότερο για τη γενική κυβέρνηση και τη βιομηχανία που συχνά αναφέρουν (τα μη υποχρεωτικά) στοιχεία μόνο σε συγχωνευμένες κατηγορίες (με δυσκολία διαχωρισμού) ή καθόλου.

¹⁹¹ Δημιουργήθηκαν πράσινα ομόλογα για τη χρηματοδότηση έργων που έχουν θετικά περιβαλλοντικά και/ή κλιματικά οφέλη. Η πλειονότητα των πράσινων ομολόγων που εκδίδονται είναι ομόλογα πράσινης «χρήσης εσόδων» ή ομόλογα που συνδέονται με περιουσιακά στοιχεία. Το πρώτο πράσινο ομόλογο εκδόθηκε το 2007 με διαβάθμιση AAA από πολυμερείς οργανισμούς, την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ) και την Παγκόσμια Τράπεζα.

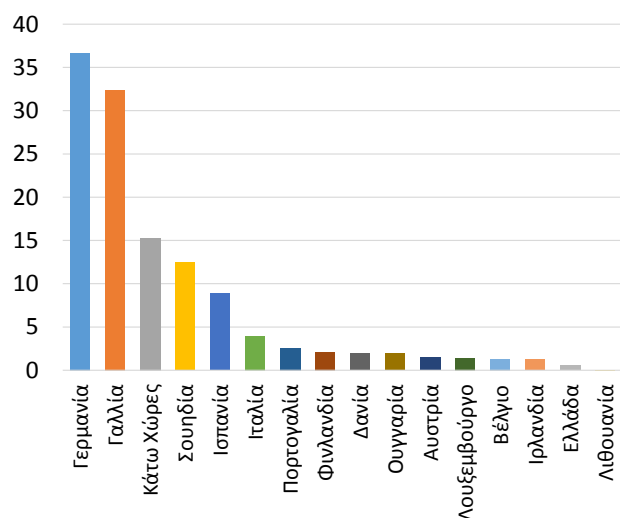
¹⁹² Σύμφωνα με τις μέσες ετήσιες συναλλαγματικές ισοτιμίες EUR/USD της Eurostat.

¹⁸⁸ Eurostat, [Environmental Protection Expenditure Account](#) (Λογαριασμός δαπανών για την προστασία του περιβάλλοντος), 2021.

¹⁸⁹ Eurostat, Λογαριασμοί δαπανών για την προστασία του περιβάλλοντος (env_ere).

ευρωπαϊκές χώρες προοριζόταν για στόχους για την ενέργεια, τα κτίρια ή τις μεταφορές, το 8 % υποστήριξε τη διαχείριση υδάτων και αποβλήτων και το 6 % υποστήριξε τη χρήση γης —με συνδέσεις για τη διατήρηση και την αποκατάσταση των οικοσυστημάτων, καθώς η ταξινόμηση των κλιματικών ομολόγων είναι γενικά παρόμοια με την ταξινόμηση της ΕΕ¹⁹³. Από την έκδοση πράσινων ομολόγων της ΕΕ για το 2020, η Κύπρος δεν έλαβε κάποιο ποσό.

Εικόνα 42: Ετήσια έκδοση πράσινων ομολόγων της ΕΕ το 2020 (σε δισ. EUR)¹⁹⁴

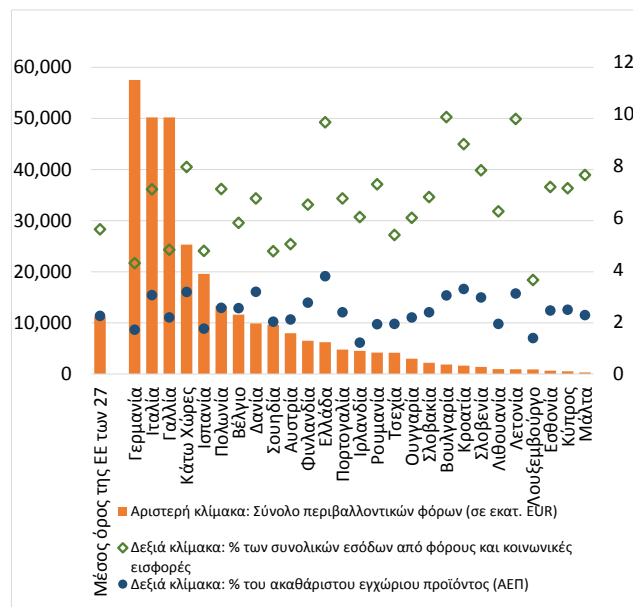

Εργαλεία «πράσινου» προϋπολογισμού

Πράσινη φορολογία και περιβαλλοντική φορολογική μεταρρύθμιση

Τα έσοδα της Κύπρου από περιβαλλοντικούς φόρους ανήλθαν σε 533,6 εκατ. EUR το 2020, ποσό που αντιστοιχεί στο 2,48 % του ΑΕΠ (ελαφρώς υψηλότερο από τον μέσο όρο στην ΕΕ που είναι 2,24 %), όπως φαίνεται στην εικόνα 43. Απ’ αυτό το ποσό, η φορολόγηση της ενέργειας αντιστοιχούσε στο υψηλότερο ποσοστό (77,5 % σε σύγκριση με το 21,3 % για τις μεταφορές και 1,2 % για τους λογαριασμούς φόρων ρύπανσης/χρήσης πόρων.

Εικόνα 43: Περιβαλλοντικοί φόροι στην ΕΕ των 27, 2020¹⁹⁵

Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία του 2019 υπογραμμίζει ότι οι καλά σχεδιασμένες φορολογικές μεταρρυθμίσεις μπορούν να τονώσουν την οικονομική ανάπτυξη και την ανθεκτικότητα, και να προωθήσουν μια δικαιότερη κοινωνία και μια δίκαιη μετάβαση. Οι φορολογικές μεταρρυθμίσεις μπορούν να συμβάλουν σ’ αυτό, στέλνοντας τα σωστά μηνύματα για τις τιμές και παρέχοντας κίνητρα στους οικονομικούς παράγοντες. Η Πράσινη Συμφωνία δημιουργεί το πλαίσιο για ευρείες φορολογικές μεταρρυθμίσεις, την κατάργηση των επιδοτήσεων ορυκτών καυσίμων και τη μετάθεση του φορολογικού βάρους από την εργασία στη ρύπανση. Αυτό επιτυγχάνεται λαμβάνοντας ταυτόχρονα υπόψη τις κοινωνικές παραμέτρους¹⁹⁶. Η Πράσινη Συμφωνία προωθεί την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει»¹⁹⁷, η οποία ορίζει ότι οι ρυπαίνοντες θα πρέπει να επιβαρύνονται με το κόστος των μέτρων πρόληψης, ελέγχου και αποκατάστασης της ρύπανσης. Η εν λόγω αρχή διευκολύνεται από το έργο του Μέσου Τεχνικής Υποστήριξης (TSI) της Επιτροπής σχετικά με την πράσινη φορολογία.

Το 2018, η Κύπρος εισήγαγε ένα τέλος πλαστικής τσάντας για να ευθυγραμμιστεί με την ευρωπαϊκή οδηγία για τις πλαστικές σακούλες¹⁹⁸. Αυτή η

¹⁹³ Διαδραστική πλατφόρμα δεδομένων στη διεύθυνση www.climatebonds.net. Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την ταξινόμηση των κλιματικών ομολόγων: <https://www.climatebonds.net/standard/taxonomy>.

¹⁹⁴ [Climate Bonds Initiative](https://www.climatebonds.net) (Πρωτοβουλία για τα κλιματικά ομόλογα), 2022.

¹⁹⁵ Eurostat, Λογαριασμοί περιβαλλοντικών φόρων (env_eta).

¹⁹⁶ [COM 2019\) 640 final](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32019D0640), σ. 17.

¹⁹⁷ Άρθρο 191 παράγραφος 2 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης: «Η πολιτική της Κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος (...) στηρίζεται στις αρχές της προφύλαξης και της προληπτικής δράσης, της επανόρθωσης των καταστροφών του περιβάλλοντος, κατά προτεραιότητα στην πηγή, καθώς και στην αρχή “ο ρυπαίνων πληρώνει”».

¹⁹⁸ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [Ensuring that polluters pay Greece](https://ec.europa.eu/economy_finance/ensuring-that-polluters-pay-greece) (Διασφάλιση ότι ο ρυπαίνων πληρώνει — Κύπρος).

πρωτοβουλία ήταν πολύ επιτυχημένη, με αποτέλεσμα να μειωθεί κατά 80 % η χρήση πλαστικών σακουλών στα σουπερμάρκετ μέσα σε ένα μόνο έτος. Σύμφωνα με μελέτη της Επιτροπής σχετικά με την πράσινη φορολογία και άλλα οικονομικά μέσα (2021), η Κύπρος θα μπορούσε να θεσπίσει έναν φόρο υγειονομικής ταφής, ένα σύστημα «πληρωμής κατά την απόρριψη» και ένα τέλος κατανάλωσης νερού για να αντιμετωπίσει περαιτέρω ζητήματα σε συγκεκριμένους τομείς ιδιαίτερης ανησυχίας για το περιβάλλον¹⁹⁹.

Τρέχουσες πρακτικές κατάρτισης πράσινου προϋπολογισμού

Η κατάρτιση πράσινου προϋπολογισμού ενσωματώνει διάφορες πρακτικές κλιματικής και περιβαλλοντικής επισήμανσης και παρακολούθησης στους προϋπολογισμούς. Κάποια κράτη μέλη της ΕΕ χρησιμοποιούν ήδη ορισμένες πρακτικές κατάρτισης πράσινου προϋπολογισμού²⁰⁰. Η κατάρτιση πράσινου προϋπολογισμού συμβάλλει στον εντοπισμό και την παρακολούθηση των πράσινων δαπανών και των πράσινων εσόδων για την αύξηση της διαφάνειας όσον αφορά τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις των δημοσιονομικών πολιτικών. Σκοπός είναι η βελτίωση της συνοχής των πολιτικών και η στήριξη των πράσινων πολιτικών (συμπεριλαμβανομένων των στόχων για το κλίμα και το περιβάλλον)²⁰¹.

Η Επιτροπή ανέπτυξε κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για τη θωράκιση στην κλιματική αλλαγή και τον έλεγχο βιωσιμότητας, με σκοπό την αξιολόγηση της επιλεξιμότητας των έργων και της συμμόρφωσης με την περιβαλλοντική νομοθεσία και τα περιβαλλοντικά κριτήρια²⁰². Η Επιτροπή κατάρτισε επίσης ένα πλαίσιο αναφοράς για την κατάρτιση πράσινου προϋπολογισμού²⁰³ και δρομολόγησε έργο του TSI για την κατάρτιση πράσινου προϋπολογισμού το 2021, ώστε να βοηθήσει τα κράτη μέλη να αναπτύξουν εθνικά πλαίσια κατάρτισης πράσινου προϋπολογισμού για τη

βελτίωση της συνοχής των πολιτικών και τη στήριξη της πράσινης μετάβασης. Η Κύπρος συμμετέχει στο έργο κατάρτισης πράσινου προϋπολογισμού της Επιτροπής, το οποίο ξεκίνησε το 2021.

Επιδοτήσεις που βλάπτουν το περιβάλλον

Η αντιμετώπιση και η κατάργηση των περιβαλλοντικά επιζήμιων επιδοτήσεων αποτελεί ένα περαιτέρω βήμα προς ευρύτερες δημοσιονομικές μεταρρυθμίσεις²⁰⁴.

Οι επιδοτήσεις των ορυκτών καυσίμων είναι δαπανηρές για τους δημόσιους προϋπολογισμούς και υπονομεύουν τους στόχους της Πράσινης Συμφωνίας. Επίσης, συχνά αποτελούν αντικίνητρα για επενδύσεις σε πράσινες τεχνολογίες και δεν συμβάλλουν στην εξασφάλιση ισότιμων όρων ανταγωνισμού. Οι επιδοτήσεις των ορυκτών καυσίμων έχουν διακυμάνσεις ύψους περίπου 55 δισ. EUR στην ΕΕ από το 2015. Αυξήθηκαν κατά 4 % την περίοδο 2015-2019, ωστόσο, ορισμένες χώρες, (π.χ. η Ιρλανδία, η Ελλάδα, Λετονία, η Λιθουανία και η Σουηδία) κατάφεραν να μειώσουν τις επιδοτήσεις αυτές. Σε επίπεδο ΕΕ, οι επιδοτήσεις των πετρελαϊκών προϊόντων, σε τομείς όπως οι μεταφορές και η γεωργία, συνέχισαν να αυξάνονται την περίοδο 2015-2019, ενώ οι επιδοτήσεις του άνθρακα και του λιγνίτη μειώθηκαν, κυρίως λόγω του μειούμενου ρόλου των στερεών καυσίμων στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Ως ποσοστό του ΑΕΠ, οι επιδοτήσεις για τα ορυκτά καύσιμα κυμαίνονταν από 1,2 % στην Ουγγαρία έως λιγότερο από 0,1 % στη Μάλτα το 2019 (μέσος όρος στην ΕΕ: 0,4 %). Η Κύπρος διαθέτει περισσότερα από τον μέσο όρο της ΕΕ για επιδοτήσεις ορυκτών καυσίμων (0,7 % του ΑΕΠ της) και περισσότερα από όσα χορηγεί για επιδοτήσεις ανανεώσιμων πηγών ενέργειας²⁰⁵.

Το 2020 οι συνολικές επιδοτήσεις ορυκτών καυσίμων στην ΕΕ των 27 μειώθηκαν σε 52 δισ. EUR (λόγω της πτωτικής τάσης της κατανάλωσης εν μέσω των περιορισμών που σχετίζονται με τη νόσο COVID-19). Χωρίς τις δράσεις των κρατών μελών, οι επιδοτήσεις των ορυκτών καυσίμων είναι πιθανό να ανακάμψουν καθώς η οικονομική δραστηριότητα άρχισε να αυξάνεται από το 2020²⁰⁶.

¹⁹⁹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [Green taxation and other economic instruments](#) (Πράσινη φορολογία και άλλα οικονομικά μέσα), 2021.

²⁰⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [Green Budgeting Practices in the EU: A First Review](#) (Πρακτικές κατάρτισης πράσινου προϋπολογισμού στην ΕΕ: Μια πρώτη επισκόπηση), 2021.

²⁰¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [European Commission Green Budgeting Reference Framework](#) (Ευρωπαϊκό πλαίσιο αναφοράς για την κατάρτιση πράσινου προϋπολογισμού). Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [Green Budgeting in the EU Key insights from the 2021 Commission survey](#) (Κατάρτιση πράσινου προϋπολογισμού στην ΕΕ — Βασικά συμπεράσματα από την έρευνα της Επιτροπής για το 2021).

²⁰² Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [Τεχνική καθοδήγηση όσον αφορά τον έλεγχο βιωσιμότητας για το ταμείο InvestEU](#).

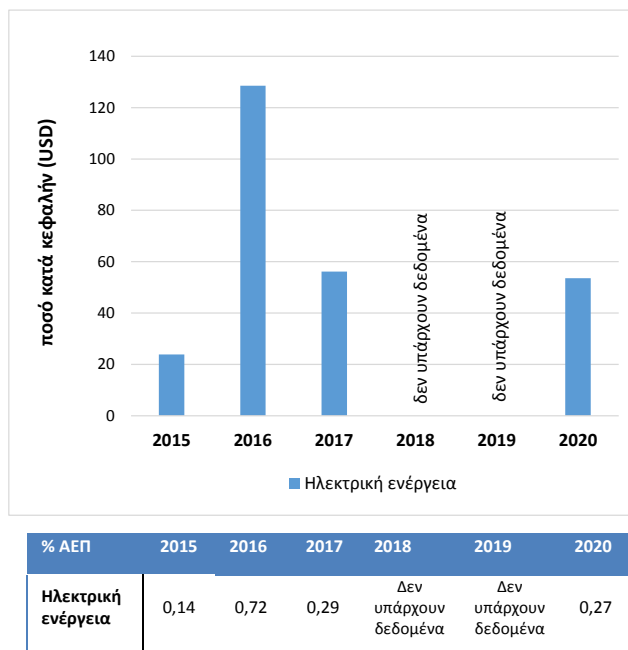
²⁰³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πλαίσιο αναφοράς για την κατάρτιση πράσινου προϋπολογισμού, με βάση την επισκόπηση της πρωτοβουλίας «Paris Collaborative on Green Budgeting» του ΟΟΣΑ, 2017.

²⁰⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [Study on assessment the environmental fiscal reform potential for the EU 28](#), (Μελέτη σχετικά με την αξιολόγηση του δυναμικού περιβαλλοντικής δημοσιονομικής μεταρρύθμισης για την ΕΕ των 28), 2016.

²⁰⁵ Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, [Φορολογία της ενέργειας, τιμολόγηση των ανθρακούχων εκπομπών και ενεργειακές επιδοτήσεις](#), 2022.

²⁰⁶ Έκθεση σχετικά με την κατάσταση της Ενεργειακής Ένωσης, [COM\(2021\) 950 και παράρτημα](#).

Εικόνα 44: Τάσεις στις επιδοτήσεις ηλεκτρικής ενέργειας στην Κύπρο²⁰⁷

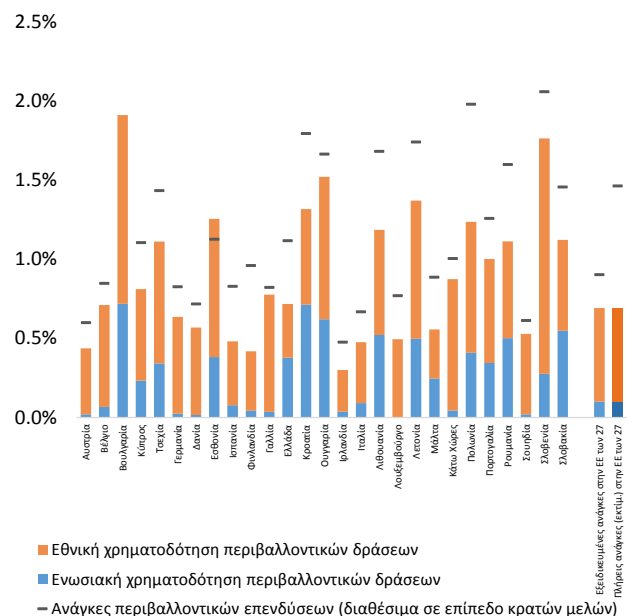
Συνολική χρηματοδότηση σε σύγκριση με τις ανάγκες

Η συνολική περιβαλλοντική χρηματοδότηση της ΕΕ για περιβαλλοντικές επενδύσεις εκτιμάται ότι ήταν 0,6-0,7 % του ΑΕΠ την περίοδο 2014-2020, ενώ περιλαμβάνει σημαντικά κονδύλια της ΕΕ, αλλά και εθνική χρηματοδότηση. Το ποσοστό αυτό κυμαινόταν από 0,3 % (Ιρλανδία) έως 1,91 % (Βουλγαρία), ανάλογα με το επίπεδο των περιβαλλοντικών προκλήσεων στα διάφορα κράτη μέλη. Κατά την περίοδο 2021-2027, εκτιμάται ότι οι ανάγκες της ΕΕ σε περιβαλλοντικές επενδύσεις θα κυμανθούν μεταξύ 0,9 %-1,5 % του προβλεπόμενου ΑΕΠ, γεγονός που υποδηλώνει δυνητικό περιβαλλοντικό χρηματοδοτικό κενό της τάξης του 0,6-0,8 % του ΑΕΠ, παλαιότερα επίπεδα χρηματοδότησης που είχαν ληφθεί υπόψη²⁰⁸.

²⁰⁷ ΟΟΣΑ, [Fossil Fuel Subsidy Tracker](#) (Εργαλείο παρακολούθησης των επιδοτήσεων ορυκτών καυσίμων).

²⁰⁸ Πηγή: Ανάλυση δεδομένων από τη ΓΔ Περιβάλλοντος. Πηγές χρηματοδότησης της ΕΕ που καλύπτονται: ΕΔΕΤ (ΕΤΠΑ, ΤΣ, ΕΚΤ, ΠΑΝ, ΕΓΤΑΑ, ΕΤΘΑ), «Ορίζων 2020», LIFE, ΕΤΣΕ (ποσό ΕΕ), δάνεια της ΕΤΕπ. Εθνική χρηματοδότηση: συνολικές εθνικές κεφαλαιουχικές δαπάνες για την προστασία του περιβάλλοντος (επενδύσεις) — πηγή: Σύνολο δεδομένων ΛΔΠΠ της Eurostat. Καταληκτική ημερομηνία για τα δεδομένα: τέλος του 2021. Σημ. Η συνολική χρηματοδότηση μπορεί να είναι υψηλότερη, ιδίως μέσω περαιτέρω έμμεσων επενδύσεων, γεγονός που θα απαιτήσει περαιτέρω ανάλυση στο μέλλον.

Εικόνα 45: Βάση αναφοράς συνολικής χρηματοδότησης περιβαλλοντικών δράσεων (2014-2020) και εκτιμώμενες ανάγκες (2020-2030) στην ΕΕ των 27 (% του ΑΕΠ)²⁰⁹

Η χρηματοδότηση της Κύπρου για περιβαλλοντικές επενδύσεις ανήλθε σε 0,81 % του ΑΕΠ την περίοδο 2014-2020, με βάση κυρίως εθνικούς πόρους. Την περίοδο 2021-2027 οι ανάγκες της χώρας σε περιβαλλοντικές επενδύσεις εκτιμάται ότι θα υπερβούν το 1,1 % του ΑΕΠ της Κύπρου (με βάση την ανάλυση πληροφοριών ανά χώρα), γεγονός που υποδηλώνει περιβαλλοντικό χρηματοδοτικό κενό ύψους τουλάχιστον 0,29 % του ΑΕΠ. Αυτό είναι πιθανό να είναι υψηλότερο όταν συνυπολογίζονται και οι ανάγκες που εκτιμώνται σε επίπεδο ΕΕ (π.χ. προστασία των υδάτων, κυκλικότητα, στρατηγική για τη βιοποικιλότητα κ.λπ.) με την κινητοποίηση περαιτέρω πόρων για τη στήριξη των προτεραιοτήτων εφαρμογής της περιβαλλοντικής πολιτικής της χώρας.

Στην ΕΕΠΠ του 2019, η Κύπρος έλαβε δράσεις προτεραιότητας για περιβαλλοντική χρηματοδότηση. Ωστόσο, υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης τα επόμενα χρόνια.

Δράσεις προτεραιότητας για το 2022

- Κατάρτιση στρατηγικής περιβαλλοντικής χρηματοδότησης για τη μεγιστοποίηση των ευκαιριών κάλυψης των κενών στην εφαρμογή της περιβαλλοντικής πολιτικής, με τη

²⁰⁹ Eurostat, [ESI Funds Open Data](#) (Ανοικτά δεδομένα ΕΔΕΤ), 2021.

συμμετοχή όλων των σχετικών διοικητικών επιπέδων, και ενδεχομένως με τη συμμετοχή μεγαλύτερης ιδιωτικής χρηματοδότησης (επί του παρόντος παρέχει περίπου το ένα τέταρτο του συνόλου).

- Γεφύρωση των επενδυτικών κενών ώστε να εξασφαλιστεί αυξημένο επίπεδο

χρηματοδότησης για το περιβάλλον και να καλυφθούν οι επενδυτικές ανάγκες για όλους τους περιβαλλοντικούς στόχους.

6. Περιβαλλοντική διακυβέρνηση

Πληροφορίες, δημόσια συμμετοχή και πρόσβαση στη δικαιοσύνη

Οι πολίτες μπορούν να προστατεύσουν πιο αποτελεσματικά το περιβάλλον εάν μπορούν να βασιστούν στους τρεις «πυλώνες» της σύμβασης του Aarhus:

- i) πρόσβαση σε ενημέρωση
- ii) συμμετοχή του κοινού στη λήψη των αποφάσεων
- iii) πρόσβαση στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά θέματα.

Η αποτελεσματική και ουσιαστική κοινοχρησία περιβαλλοντικών πληροφοριών είναι καίριας σημασίας για τις δημόσιες αρχές, το κοινό και τις επιχειρήσεις²¹⁰. Η συμμετοχή του κοινού παρέχει τη δυνατότητα στις αρχές να λαμβάνουν υπόψη στις αποφάσεις τους τις ανησυχίες του κοινού. Η πρόσβαση στη δικαιοσύνη είναι μια δέσμη εγγυήσεων που παρέχει τη δυνατότητα στους πολίτες και τις ΜΚΟ να χρησιμοποιούν τα εθνικά δικαστήρια για την προστασία του περιβάλλοντος²¹¹ και περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, το δικαίωμα προσφυγής («νομιμοποίηση»)²¹².

Πληροφορίες περιβαλλοντικού χαρακτήρα

Η εφαρμογή της οδηγίας INSPIRE από την Κύπρο είναι ανεπαρκής. Οι επιδόσεις της επανεξετάστηκαν με βάση το ενημερωτικό δελτίο του 2021 για τη χώρα²¹³. Η προσδιορισμός και η τεκμηρίωση των δεδομένων έχουν σημειώσει μικρή πρόοδο και τα επίπεδα εφαρμογής είναι ανεπαρκή. Απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες ώστε:

- τα δεδομένα να καταστούν ευρύτερα προσβάσιμα

²¹⁰ Η σύμβαση του Aarhus, η οδηγία για την πρόσβαση σε περιβαλλοντικές πληροφορίες (οδηγία 2003/4/ΕΚ) και η οδηγία INSPIRE (οδηγία 2007/2/ΕΚ) συγκροτούν μια νομική βάση για την κοινοχρησία περιβαλλοντικών πληροφοριών μεταξύ των δημόσιων αρχών και με το κοινό. Η παρούσα ΕΕΠΠ επικεντρώνεται στην εφαρμογή της οδηγίας INSPIRE.

²¹¹ Οι εγγυήσεις αυτές περιγράφονται αναλυτικά στην ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά θέματα (ΕΕ C 275 της 18.8.2017) και σε σχετικό οδηγό του πολίτη.

²¹² Η παρούσα ΕΕΠΠ επικεντρώνεται στα μέσα που εφαρμόζονται από τα κράτη μέλη για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων πρόσβασης στη δικαιοσύνη και νομιμοποίησης και για την υπέρβαση άλλων σημαντικών φραγμών για την άσκηση προσφυγών που αφορούν τη φύση και την ατμοσφαιρική ρύπανση.

²¹³ <https://inspire.ec.europa.eu/INSPIRE-in-your-Country/CY>.

- να βελτιωθούν οι συνθήκες για την επαναχρησιμοποίηση των δεδομένων και
- να ιεραρχηθούν τα σύνολα περιβαλλοντικών δεδομένων κατά την εφαρμογή, ιδίως εκείνων που χαρακτηρίζονται ως σύνολα χωρικών δεδομένων υψηλής αξίας για την εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας²¹⁴.

Πίνακας 4: Πίνακας εργαλείων της Κύπρου σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας INSPIRE, 2016-2020²¹⁵

	2016	2020	Υπόμνημα
Αποτελεσματικός συντονισμός και κοινοχρησία δεδομένων			■ Η εφαρμογή προχωρεί ικανοποιητικά ή έχει (σχεδόν) ολοκληρωθεί. Τα ζητήματα που εκκρεμούν είναι ήσσονος σημασίας και μπορούν να αντιμετωπιστούν εύκολα. Ποσοστό: > 89 %
Εξασφάλιση αποτελεσματικού συντονισμού	■	■	
Κοινοχρησία δεδομένων χωρίς φραγμούς	■	■	
Δείκτες επιδόσεων INSPIRE			
i. Συμμόρφωση των μεταδεδομένων	■	■	■ Η εφαρμογή έχει αρχίσει και έχει σημειωθεί κάποια ή ουσιαστική πρόοδος, αλλά δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί. Ποσοστό: 31-89 %
ii. Συμμόρφωση των συνόλων χωρικών δεδομένων ²¹⁶	■	■	
iii. Προσβασιμότητα των συνόλων χωρικών δεδομένων μέσω υπηρεσιών απεικόνισης και τηλεφόρτωσης	■	■	■ Η εφαρμογή παρουσιάζει σημαντικές καθυστερήσεις. Απαιτούνται σοβαρές προσπάθειες για να καλυφθεί το κενό στην εφαρμογή. Ποσοστό: < 31 %
iv. Συμμόρφωση των υπηρεσιών δικτύου	■	■	

²¹⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [List of high value spatial data sets](#) (Κατάλογος συνόλων χωρικών δεδομένων υψηλής αξίας).

²¹⁵ [Βάση γνώσεων INSPIRE](#).

²¹⁶ Οι προθεσμίες για την υλοποίηση της διαλειτουργικότητας των χωρικών δεδομένων το 2016 ήταν ακόμη στο μέλλον: 23/11/2017 για τα δεδομένα του παραρτήματος I και 21/10/2020 για τα δεδομένα των παραρτημάτων II και III. Πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη ότι αυτός ο δείκτης συμμόρφωσης σε πολλές περιπτώσεις δεν θα επιτύχει ποτέ συμμόρφωση 100 %, δεδομένου ότι οι περισσότερες χώρες παρέχουν σύνολα δεδομένων ως έχουν, πέραν των εναρμονισμένων συνόλων δεδομένων INSPIRE.

Συμμετοχή του κοινού

Η ανάπτυξη της βάσης δεδομένων για την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, συμπεριλαμβανομένων των εκθέσεων εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων και των γνωμοδοτήσεων της περιβαλλοντικής αρχής, έχει εισαχθεί για να διευκολυνθεί η συμμετοχή του κοινού. Η πλατφόρμα εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων (ΕΠΕ) παρέχει όλες τις σχετικές πληροφορίες σχετικά με τη διαδικασία αξιολόγησης για την ενημέρωση του ενδιαφερόμενου κοινού, διευκολύνει την ενεργότερη και αποτελεσματικότερη συμμετοχή στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, περιλαμβάνει πρόσβαση σε έγγραφα, ηλεκτρονικές υποβολές, επικαιροποιήσεις του θεματολογίου της Επιτροπής για τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις, των γνωμοδοτήσεων / αιτιολογημένων διαπιστώσεων της περιβαλλοντικής αρχής, καθώς και των έργων που βρίσκονται επί του παρόντος υπό δημόσια διαβούλευση. Το εργαλείο αυτό διευκολύνει την έγκαιρη συμμετοχή του κοινού στη διαδικασία σχεδιασμού και λήψης αποφάσεων, παρέχοντας τη δυνατότητα στην περιβαλλοντική αρχή να λαμβάνει υπόψη τις απόψεις του κοινού πριν λάβει αποφάσεις. Ωστόσο, εξακολουθεί να υπάρχει έλλειψη ορισμένων πληροφοριών, ιδίως όσον αφορά συγκεντρωτικά στοιχεία σχετικά με το επίπεδο συμμετοχής στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, συμπεριλαμβανομένων των αδειών που συνδέονται με την οδηγία ΕΠΕ (2011/92/ΕΕ) και την οδηγία ΣΕΠΕ (2001/42/ΕΚ).

Πρόσβαση στη δικαιοσύνη

Οι ΜΚΟ μπορούν να έχουν κύρος μόνο βάσει ειδικής τομεακής νομοθεσίας (ΕΠΕ, ΟΠΕΡ²¹⁷, ΟΠΕ²¹⁸), διαφορετικά πρέπει να αποδείξουν τα δικαιώματά/συμφέροντά τους.

Μπορεί να είναι δύσκολο να αμφισβητηθούν σχέδια ή προγράμματα. Ο διοικητικός έλεγχος, εάν γίνει δεκτός, θα εξετάσει τόσο τη διαδικαστική όσο και την ουσιαστική νομιμότητα μιας απόφασης/πράξης/παράλειψης. Ο δικαστικός έλεγχος στο Διοικητικό Δικαστήριο, όπως σε όλες τις περιπτώσεις, εξετάζει ζητήματα διαδικαστικής νομιμότητας και αρμοδιότητας του παραβάτη εκτελεστικού οργάνου, αλλά και ζητήματα ουσιαστικής νομιμότητας εάν το ερώτημα αναφέρεται σε νομικό σφάλμα, παραβίαση του Συντάγματος κ.λπ.

²¹⁷ Οδηγία 2008/1/ΕΚ σχετικά με την ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχο της ρύπανσης (οδηγία ΟΠΕΡ).

²¹⁸ Οδηγία 2004/35/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Απριλίου 2004, σχετικά με την περιβαλλοντική ευθύνη όσον αφορά την πρόληψη και την αποκατάσταση περιβαλλοντικής ζημίας.

Το Ανώτατο Δικαστήριο της Κύπρου έχει την εξουσία να επανεξετάζει τη νομοθεσία ή τους κανονισμούς είτε κατόπιν αιτήματος του Προέδρου της Δημοκρατίας πριν από την ψήφιση της Βουλής, είτε βάσει νομικής προσφυγής από φυσικό πρόσωπο του οποίου τα δικαιώματα θίγονται βάσει του άρθρου 146 του Συντάγματος ως αποτέλεσμα διοικητικής πράξης/παρουσίασης που απορρέει από την εν λόγω νομοθεσία ή κανονισμούς. Αυτό ισχύει για το σύνολο της νομοθεσίας / των κανονισμών, δεν υπάρχουν ειδικές διατάξεις για το περιβάλλον. Μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα ότι υπάρχει ένα σύστημα τακτικής εποπτείας των κανονιστικών νομικά δεσμευτικών πράξεων, το οποίο όμως είναι σε μεγάλο βαθμό απρόσιτο για τα μέλη του κοινού και τις ΜΚΟ, τα οποία μπορούν να επισημάνουν περιστατικά μόνο σε φορείς ή υπαλλήλους που δικαιούνται να κινήσουν διαδικασία έκτακτης εποπτείας.

Υπάρχουν κάποιες διαθέσιμες πληροφορίες σχετικά με την πρόσβαση στη δικαιοσύνη, τις οποίες τηρεί η κυβέρνηση. Ωστόσο, είναι συνήθως διαθέσιμες μόνο στην επίσημη γλώσσα της χώρας και πρέπει να αναζητηθούν. Πληροφορίες σχετικά με την πρόσβαση στην περιβαλλοντική δικαιοσύνη δημοσιεύονται στον ιστότοπο του Τμήματος Περιβάλλοντος, με αναφορά στη συγκεκριμένη (και περιορισμένη) νομοθεσία που χορηγεί νόμιμα δικαιώματα σε ΜΚΟ. Δεν υπάρχει συγκεκριμένος ιστότοπος στον οποίο να υπάρχουν διαθέσιμοι εθνικοί κανόνες σχετικά με την πρόσβαση στη δικαιοσύνη.

Το 2019 η Κύπρος έλαβε δράσεις προτεραιότητας για τη βελτίωση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη όσον αφορά την πληροφόρηση, το καθεστώς και το κόστος. Σημειώθηκε περιορισμένη πρόοδος όσον αφορά το καθεστώς και την πληροφόρηση, αλλά σημαντική πρόοδος όσον αφορά τη μείωση του απαγορευτικού κόστους.

Δράσεις προτεραιότητας για το 2022

- Βελτίωση της πρόσβασης σε χωρικά δεδομένα και υπηρεσίες μέσω της ενίσχυσης των δεσμών μέσω του ομοσπονδιακού ιστότοπου INSPIRE και των περιφερειακών πυλών, προσδιορισμός και τεκμηρίωση όλων των συνόλων χωρικών δεδομένων που απαιτούνται για την εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας²¹⁹ και διάθεση των δεδομένων και της τεκμηρίωσης τουλάχιστον «ως έχουν» σε άλλες δημόσιες αρχές και στο κοινό μέσω των ψηφιακών υπηρεσιών που απαιτούνται από την οδηγία INSPIRE.

²¹⁹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [INSPIRE](#).

- Βελτίωση της πρόσβασης των φυσικών προσώπων στα δικαστήρια από το ενδιαφερόμενο κοινό όταν πρόκειται να προσβάλει διοικητικές ή κανονιστικές αποφάσεις και παραλείψεις, μεταξύ άλλων και στο πλαίσιο του σχεδιασμού, ιδίως σε ζητήματα που αφορούν τα ύδατα, τη φύση και την ποιότητα του αέρα.
- Τακτική δημοσίευση πληροφοριών σχετικά με τον αριθμό των διαδικασιών ΕΠΕ και ΣΕΠΕ και τα αποτελέσματά τους, συμπεριλαμβανομένων πληροφοριών σχετικά με το επίπεδο συμμετοχής του κοινού και τον βαθμό στον οποίο οι παρατηρήσεις του κοινού ελήφθησαν υπόψη στις τελικές αποφάσεις.

Διασφάλιση συμμόρφωσης

Η διασφάλιση περιβαλλοντικής συμμόρφωσης καλύπτει όλες τις εργασίες που αναλαμβάνουν οι δημόσιες αρχές για να διασφαλίζουν ότι οι βιομηχανίες, οι γεωργοί και άλλοι εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους όσον αφορά την προστασία των υδάτων, του αέρα και της φύσης, καθώς και τη διαχείριση των αποβλήτων²²⁰.

Περιλαμβάνει μέτρα στήριξης που παρέχονται από τις αρχές, όπως τα εξής:

- i) προώθηση της συμμόρφωσης²²¹.
 - ii) επιθεωρήσεις και άλλοι έλεγχοι που διενεργούν, δηλ. παρακολούθηση της συμμόρφωσης²²².
 - iii) τα μέτρα που λαμβάνουν για να σταματήσουν παραβάσεις, να επιβάλλουν κυρώσεις και να απαιτήσουν την αποκατάσταση ζημιών, δηλ. επιβολή²²³.
- Οι επιστημονικές δραστηριότητες και οι καταγγελίες πολιτών δίνουν τη δυνατότητα στις αρχές να εστιάζουν καλύτερα τις προσπάθειές τους. Η περιβαλλοντική ευθύνη²²⁴ διασφαλίζει ότι ο ρυπαίνων πληρώνει για την αποκατάσταση της ζημίας.

Προώθηση και παρακολούθηση της συμμόρφωσης

Οι οδηγίες για τη φύση εξακολουθούν να μην εφαρμόζονται πλήρως στην Κύπρο και δεν υπάρχουν διαθέσιμες στο κοινό πληροφορίες για την παροχή

συμβουλών στους υπευθύνους σχετικά με τον τρόπο βελτίωσης της συμμόρφωσης. Το δίκτυο Natura 2000 δεν προστατεύει επαρκώς τους υφιστάμενους τύπους οικοτόπων και είδη στην Κύπρο. Ωστόσο, η Κύπρος σχεδιάζει να καλύψει τις περισσότερες ανεπάρκειες των ΤΚΣ (για τους χερσαίους οικοτόπους και τα είδη) έως το τέλος του 2021, μέσω επικαιροποίησης των πληροφοριών για τους υφιστάμενους ΤΚΣ και με την πρόταση νέων ΤΚΣ. Παρά το γεγονός ότι στους σχετικούς ιστότοπους του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος διατίθεται ευρύ φάσμα ενημερωτικών εργαλείων, δεν διατίθενται πρακτικές συμβουλές για τους γεωργούς και τους χρήστες γης.

Λεπτομερείς πληροφορίες για τον έλεγχο της ρύπανσης των υδάτων και του εδάφους, καθώς και για την οδηγία για τη νιτρορύπανση παρέχονται στον ιστότοπο του Τμήματος Περιβάλλοντος. Μαζί με πληροφορίες σχετικά με τις επιμέρους διατάξεις, ο ιστότοπος παρουσιάζει επίσης τρόπους συμμόρφωσης με την οδηγία, το πρόγραμμα δράσης για τη νιτρορύπανση και τον κώδικα ορθής γεωργικής πρακτικής²²⁵.

Το Τμήμα Περιβάλλοντος είναι υπεύθυνο για τη διενέργεια τακτικών και μη τακτικών επιθεωρήσεων για την παρακολούθηση της εφαρμογής της περιβαλλοντικής νομοθεσίας. Στην αρχή κάθε έτους καταρτίζεται σχέδιο για τις επιθεωρήσεις αυτές. Περιλαμβάνει στοχευμένες εκστρατείες για την παρακολούθηση της διαχείρισης των αποβλήτων σε συγκεκριμένους τομείς. Ωστόσο, το τελευταίο σχέδιο που είναι διαθέσιμο στην ιστότοπο χρονολογείται από το 2014. Οι εκθέσεις επιθεώρησης δημοσιεύονται ύστερα από κάθε επιθεώρηση²²⁶ και στο τέλος κάθε έτους δημοσιεύεται ετήσια έκθεση επιθεώρησης, η οποία συνοψίζει τα πορίσματα και παρέχει στατιστικά στοιχεία. Οι ετήσιες εκθέσεις επιθεώρησης για την περίοδο 2014-2018 είναι διαθέσιμες στο διαδίκτυο²²⁷.

Χειρισμός καταγγελιών και επιστήμη των πολιτών

Στην Κύπρο δεν υπάρχει σχετικό διαδικτυακό εργαλείο για την ενθάρρυνση της αναφοράς περιβαλλοντικών ζημιών. Κατάλογος επαφών για την αναφορά

²²⁰ Η σχετική έννοια εξηγείται λεπτομερώς στην ανακοίνωση με τίτλο «Ενέργειες της ΕΕ για τη βελτίωση της περιβαλλοντικής συμμόρφωσης και διακυβέρνησης», COM(2018)10, και στο σχετικό έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, SWD(2018)10.

²²¹ Η παρούσα ΕΕΠΠ εστιάζει στη βοήθεια που δίνεται στους γεωργούς για τη συμμόρφωσή τους με τη νομοθεσία σχετικά με την προστασία της φύσης και τη νιτρορύπανση.

²²² Η παρούσα ΕΕΠΠ εστιάζει σε επιθεωρήσεις μεγάλων βιομηχανικών εγκαταστάσεων.

²²³ Η παρούσα ΕΕΠΠ εστιάζει στη διαθεσιμότητα δεδομένων σχετικά με την επιβολή και στον συντονισμό μεταξύ των αρχών για την αντιμετώπιση του περιβαλλοντικού εγκλήματος.

²²⁴ Η οδηγία για την περιβαλλοντική ευθύνη (2004/35/ΕΚ) δημιουργεί το σχετικό πλαίσιο.

²²⁵ Τμήμα Περιβάλλοντος: Έλεγχος της ρύπανσης των νερών και του εδάφους — Βιομηχανικές εκπομπές. Στοιχεία διαθέσιμα στη διεύθυνση:

<http://www.moa.gov.cy/moa/environment/environmentnew.nsf/All/06FB74C98E79D94C2257F620032931A?OpenDocument>.

²²⁶ Τμήμα Περιβάλλοντος: Σύστημα επιθεωρήσεων. Στοιχεία διαθέσιμα στη διεύθυνση: <http://www.moa.gov.cy/moa/environment/environmentnew.nsf/All/0A953261E33F67F7C2257F6200280FCD?OpenDocument>.

²²⁷ Τμήμα Περιβάλλοντος: Σύστημα επιθεωρήσεων — Ετήσιες εκθέσεις επιθεώρησης. Στοιχεία διαθέσιμα στη διεύθυνση: [http://www.moa.gov.cy/moa/environment/environmentnew.nsf/All/06336B21F7924D9C225807C0030ED22/\\$file/Sxedio_Perivallontikon_Epi_theroiseon_2014.pdf](http://www.moa.gov.cy/moa/environment/environmentnew.nsf/All/06336B21F7924D9C225807C0030ED22/$file/Sxedio_Perivallontikon_Epi_theroiseon_2014.pdf).

περιβαλλοντικών θεμάτων παρέχεται στον ιστότοπο του Γραφείου του Επιτρόπου Περιβάλλοντος²²⁸, καθώς και στον ιστότοπο του Τμήματος Περιβάλλοντος²²⁹. Ωστόσο, πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο υποβολής καταγγελιών δεν είναι διαθέσιμες σε κανέναν απ' αυτούς τους ιστότοπους.

Η Κύπρος έχει αναλάβει διάφορες πρωτοβουλίες για να ενθαρρύνει το κοινό και τις ΜΚΟ να συμμετέχουν στη συλλογή πληροφοριών της επιστήμης των πολιτών. Για παράδειγμα, δημιουργήθηκε και δημοσιεύθηκε από το Τμήμα Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών στο πλαίσιο του έργου EU LIFE EUROTURTLES ένα πρωτόκολλο για το τι πρέπει να γίνει κατά την εύρεση φωλιάς χελώνας²³⁰. Επιπλέον, το ίδιο τμήμα δρομολόγησε μια εφαρμογή για κινητά με την ονομασία CY-FIS, η οποία καταγράφει τις αλιευτικές δραστηριότητες επαγγελματιών και ερασιτεχνών αλιέων, μεταξύ άλλων δραστηριοτήτων που αποσκοπούν στη διαχείριση των αλιευτικών πόρων. Τέλος, διοργανώθηκαν σεμινάρια στο πλαίσιο του προγράμματος Interreg «Βαλκανικής-Μεσογείου» το έργο «RECONNECT»²³¹ για εθελοντές που επιθυμούν να βοηθήσουν στην προστασία επιλεγμένων θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών.

Επιβολή νομοθεσίας

Πληροφορίες σχετικά με τις εθνικές δημοσιευμένες στατιστικές και άλλες συστηματικές πληροφορίες σχετικά με τη δίωξη περιβαλλοντικών εγκλημάτων και τα αποτελέσματά τους δεν είναι διαθέσιμες στην Κύπρο. Μια πρόσφατη τροποποίηση του νόμου περί αποβλήτων [Ν. 185(Ι)/2011] εισήγαγε την υποχρέωση δημοσίευσης προστίμων και δικαστικών αποφάσεων, αλλά επί του παρόντος υπάρχει μόνο μία τέτοια απόφαση διαθέσιμη στο διαδίκτυο.

Δεν φαίνεται να υπάρχουν επίσημες ρυθμίσεις συντονισμού μεταξύ των φορέων που είναι αρμόδιοι για την επιβολή περιβαλλοντικής ζημίας ή περιβαλλοντικών εγκλημάτων. Ωστόσο, σε περίπτωση επιθεώρησης, οι επιθεωρητές του Τμήματος Περιβάλλοντος επιδιώκουν

να συνεργαστούν με όλες τις άλλες αρμόδιες υπηρεσίες, καθώς και με την αστυνομία της Κύπρου²³².

Οδηγία για την περιβαλλοντική ευθύνη (ΟΠΕ)

Δεν φαίνεται να υπάρχει κεντρική βάση δεδομένων (ή βάση δεδομένων) που να καταγράφει περιπτώσεις ΟΠΕ ή άλλα συμβάντα περιβαλλοντικής ζημίας. Δεν έχουν ληφθεί εθνικά μέτρα για την ενθάρρυνση της ανάπτυξης μέσων χρηματοοικονομικής ασφάλειας που να επιτρέπουν στους φορείς εκμετάλλευσης να χρησιμοποιούν χρηματοοικονομικές εγγυήσεις για την κάλυψη των υποχρεώσεών τους στο πλαίσιο της ΟΠΕ. Ορισμένα ασφαλιστήρια συμβόλαια που καλύπτουν την ευθύνη για περιβαλλοντικές ζημιές είναι διαθέσιμα στην αγορά της Κύπρου²³³.

Δράσεις προτεραιότητας για το 2022

- Παροχή πρακτικών πληροφοριών στους γεωργούς και τους διαχειριστές γης σχετικά με τον τρόπο συμμόρφωσης με τις οδηγίες για τη φύση και την οδηγία για τη νιτρορύπανση.
- Συλλογή και διάδοση πληροφοριών σχετικά με την επιβολή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας, συμπεριλαμβανομένης της δίωξης εγκλημάτων περιβαλλοντικής ζημίας, σχετικά με περιστατικά της οδηγίας για την περιβαλλοντική ευθύνη και σχετικά με επίσημες ρυθμίσεις συνεργασίας μεταξύ των υπεύθυνων δημόσιων φορέων.
- Προώθηση και βελτίωση των επίσημων ή άτυπων συστημάτων συνεργασίας μεταξύ των διαφόρων αρχών που ασχολούνται με περιβαλλοντικά εγκλήματα.
- Θέσπιση μέτρων για την ενθάρρυνση της ανάπτυξης μέσων χρηματοοικονομικής ασφάλειας που θα επιτρέπουν στους φορείς εκμετάλλευσης να χρησιμοποιούν χρηματοοικονομικές εγγυήσεις.
- Διάθεση πληροφοριών στο κοινό σχετικά με το σύστημα και τη διαδικασία διεκπεραίωσης καταγγελιών για τη διευκόλυνση της συμμετοχής του κοινού σε θέματα συμμόρφωσης.

²²⁸ Γραφείο Επιτρόπου Περιβάλλοντος. Στοιχεία διαθέσιμα στη διεύθυνση:

http://www.environmentalcommissioner.gov.cy/environmentalcommissioner/ec.nsf/wheretoturnto_gr/wheretoturnto_gr?opendocument.

²²⁹ Τα στοιχεία επικοινωνίας του Τμήματος Περιβάλλοντος είναι διαθέσιμα στη διεύθυνση: http://www.moa.gov.cy/moa/environment/environmentnew.nsf/contact_gr/contact_gr?OpenDocument.

²³⁰ Πληροφορίες σχετικά με το έργο LIFE EUROTURTLES της ΕΕ διατίθενται στη διεύθυνση: <http://www.moa.gov.cy/moa/dfmr/dfmr.nsf/All/A81EC277BC1F4D2E42258156003AABFB>.

²³¹ Πληροφορίες για το έργο «RECONNECT» του προγράμματος Βαλκανικής-Μεσογείου διατίθενται στη διεύθυνση: <https://reconnect.hcmr.gr/citizen-science/>.

²³² Τμήμα Περιβάλλοντος: Σύστημα επιθεωρήσεων. Στοιχεία διαθέσιμα στη διεύθυνση:

http://www.moa.gov.cy/moa/environment/environmentnew.nsf/page19_gr/page19_gr?OpenDocument.

²³³ <https://www.pitsasinsurances.com/el/article/-environmental-liability-insurance/>

<https://www.aig.com.cy/business/products/liability-insurance/environmental-impairment>.

Αποτελεσματικότητα των περιβαλλοντικών διοικήσεων

Όσοι ασχολούνται με την εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας σε ενωσιακό, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, χρειάζεται να έχουν τη γνώση, τα μέσα και την ικανότητα να διασφαλίζουν ότι η νομοθεσία και η διακυβέρνηση της διαδικασίας επιβολής αποφέρουν τα επιδιωκόμενα οφέλη.

Διοικητική ικανότητα και ποιότητα

Οι δύο κύριες περιβαλλοντικές διοικήσεις της Κύπρου είναι το Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος (ιδίως το Τμήμα Περιβάλλοντος και το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων) και το Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Και οι δύο φαίνεται να κάνουν χρήση νέων ψηφιακών και διαδικτυακών τεχνολογιών για την αλληλεπίδραση με το κοινό ή τους φορείς τη συμμετοχή των οποίων επιθυμούν να εξασφαλίσουν. Και τα δύο Υπουργεία φιλοξενούν φιλικούς προς τον χρήστη δικτυακούς τόπους με ουσιαστική καθοδήγηση (οπτικά στοιχεία και χρήσιμες επικεφαλίδες και υποκεφαλίδες) ώστε οι πολίτες να μπορούν να βρискουν εύκολα πληροφορίες. Επίσης, στους δικτυακούς τόπους και των δύο Υπουργείων παρέχονται στοιχεία επικοινωνίας και ηλεκτρονικές φόρμες σε περίπτωση που κάποιος χρειαστεί να επικοινωνήσει μαζί τους. Ωστόσο, σύμφωνα με το EURACK, οι επιδόσεις της Κύπρου στον τομέα της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης είναι χαμηλότερες από άλλες χώρες της ΕΕ.

Έως σήμερα οι κυπριακές αρχές συμμορφώνονται με τις προθεσμίες που προβλέπονται στην περιβαλλοντική νομοθεσία της ΕΕ και αντιδρούν γρήγορα κάθε φορά που η Επιτροπή κινεί μια διαδικασία επί παραβάσει. Αξιοσημείωτη εξαίρεση αποτελεί ο τομέας της φύσης, όπου σημειώθηκαν καθυστερήσεις, μεταξύ άλλων: i) στον καθορισμό των ζωνών ειδικής προστασίας· ii) στην πρόταση τόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος· και iii) στην εναρμόνιση των έργων με τη νομοθεσία της ΕΕ, ιδίως με τη διενέργεια επαρκών «κατάλληλων αξιολογήσεων». Ο αριθμός των διαδικασιών επί παραβάσει κατά της Κύπρου είναι μέτριος σε απόλυτες τιμές, παρότι είναι υψηλός κατά κεφαλήν. Γενικά δεν υπάρχουν σημαντικά προβλήματα όσον αφορά την ποιότητα της μεταφοράς των οδηγιών της ΕΕ στο εθνικό δίκαιο, μολονότι επί του παρόντος εκκρεμεί μία υπόθεση. Οι περισσότερες υποθέσεις σχετίζονται με κακή εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας της ΕΕ ή με καθυστερημένη μεταφορά. Πολύ πρόσφατα διαπιστώθηκε μια νέα περίπτωση εσφαλμένης μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο, δηλαδή το γεγονός ότι η Κύπρος εξαιρεί από την υποχρέωση ενημέρωσης και διαβούλευσης με το κοινό όλα τα έργα υδρογονανθράκων που βρίσκονται εντός της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης της. Η Επιτροπή

παρακολουθεί στενά το ζήτημα αυτό, ώστε η σχετική εθνική νομοθεσία να ευθυγραμμιστεί με το δίκαιο της ΕΕ.

Συντονισμός και ενσωμάτωση

Όπως αναφέρεται στην ΕΕΠΠ του 2017, η μεταφορά της αναθεωρημένης οδηγίας για την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων (ΕΠΕ) παρέχει στις χώρες την ευκαιρία να εξορθολογίσουν το κανονιστικό τους πλαίσιο που διέπει τις εκτιμήσεις περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Παρότι με καθυστέρηση ως προς την πλήρη μεταφορά, η Κύπρος μετέφερε την αναθεωρημένη οδηγία στο εθνικό της δίκαιο.

Η Επιτροπή ενθαρρύνει τον εξορθολογισμό των εκτιμήσεων περιβαλλοντικών επιπτώσεων με στόχο τον περιορισμό της επικάλυψης εργασιών και την αποφυγή των επικαλύψεων στις εκτιμήσεις περιβαλλοντικών επιπτώσεων έργων. Επιπλέον, ο εξορθολογισμός συμβάλλει στη μείωση του περιττού διοικητικού φόρτου και επιταχύνει τη λήψη αποφάσεων, υπό την προϋπόθεση ότι δεν υπονομεύει την ποιότητα της διαδικασίας εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Η Κύπρος έχει ξεκινήσει τον εξορθολογισμό των περιβαλλοντικών εκτιμήσεων στο πλαίσιο της οδηγίας ΕΠΕ και της οδηγίας για τους οικοτόπους.

Μεταρρυθμίσεις μέσω του Μέσου Τεχνικής Υποστήριξης (TSI) της Επιτροπής

Η Επιτροπή στηρίζει την εφαρμογή της περιβαλλοντικής πολιτικής και την πράσινη μετάβαση, όχι μόνο μέσω των χρηματοδοτικών προγραμμάτων της ΕΕ, αλλά και με τη χορήγηση τεχνικής βοήθειας, όπως το TSI.

Κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς, το TSI στήριξε διάφορα περιβαλλοντικά έργα στην Κύπρο. Για παράδειγμα, στο πλαίσιο του TSI του 2019, η Επιτροπή υποστήριξε ένα έργο για την ανάπτυξη μακροπρόθεσμης οικονομικής στρατηγικής, συμπεριλαμβανομένης της βιώσιμης ανάπτυξης, και ένα έργο για την αναθεώρηση της εθνικής στρατηγικής για τη διαχείριση των αστικών αποβλήτων. Στο πλαίσιο του TSI του 2020 και του 2021, υποστηρίχθηκαν τέσσερα έργα με σκοπό: i) την επικαιροποίηση των πολιτικών της Κύπρου για την ενέργεια και το κλίμα· ii) την υποστήριξη της υλοποίησης και της ενσωμάτωσης των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης· iii) την προετοιμασία της μεταρρύθμισης της πράσινης φορολογίας· και iv) την προώθηση των σχεδίων βιώσιμης αστικής κινητικότητας της Λεμεσού και της Λάρνακας. Τέλος, ένα έργο του TSI του 2022 θα στηρίξει το κύμα ανακαίνισης.

Έργα μεταξύ ομοτίμων ΤΑΙΕΧ ΕΙΡ

Η Επιτροπή εγκαινίασε το εργαλείο μεταξύ ομοτίμων ΤΑΙΕΧ ΕΙΡ²³⁴ για τη διευκόλυνση της μάθησης μεταξύ ομοτίμων μεταξύ των περιβαλλοντικών αρχών.

Κατά την περίοδο αναφοράς, η Κύπρος δεν υπήρξε ιδιαίτερα δραστήρια στην επιδίωξη της στήριξης του TSI για περιβαλλοντικές μεταρρυθμίσεις. Ωστόσο, το 2022 έλαβε μέρος σε δύο πολυκρατικά εργαστήρια (σχετικά με την τεχνολογία και τα μέτρα μείωσης της αμμωνία, καθώς και για τη μηδενική ρύπανση) και σε εργαστήριο σχετικά με τις βέλτιστες πρακτικές για την εφαρμογή του άρθρου 6 παράγραφος 3 της οδηγίας για τους οικοτόπους.

²³⁴ [ΤΑΙΕΧ - Environmental Implementation Review - PEER 2 PEER - Environment - European Commission \(europa.eu\)](#) (Επισκόπηση της εφαρμογής της περιβαλλοντικής πολιτικής — PEER 2 PEER — Περιβάλλον — Ευρωπαϊκή Επιτροπή (europa.eu)).